

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Глухівський національний педагогічний університет**  
**імені Олександра Довженка**

**Укладачі:**

**Оксана Заїка, Людмила Сухойваненко, Роман Кухарчук, Андрій Рябко,  
Павло Біліченко, Ніна Ільїна, Світлана Мисник**

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА  
ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ  
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ  
першого (бакалаврського) рівня  
ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ  
«Середня освіта (Математика та інформатика)»  
Предметної спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика)  
Спеціальності 014 Середня освіта  
Кваліфікація: Бакалавр із середньої освіти (Математика).  
Вчитель математики. Вчитель інформатики.**

**Глухів – 2024**

*Рекомендовано до друку та розповсюдження вченою радою Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка (протокол № № 8 від 28.02. 2024 року)*

**Рецензенти:**

**Укладачі:**

**Заїка Оксана Володимирівна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізико-математичної освіти та інформатики, гарант ОПП;

**Сухойваненко Людмила Федорівна** - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри фізико-математичної освіти та інформатики;

**Кухарчук Роман Павлович** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізико-математичної освіти та інформатики;

**Рябко Андрій Вікторович** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізико-математичної освіти та інформатики;

**Біліченко Павло Геннадійович** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту;

**Ільїна Ніна Михайлівна** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту;

**Мисник Світлана Олексіївна** – асистент кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту.

Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за ОП «Середня освіта (Математика та інформатика) / укладачі: Заїка Оксана, Сухойваненко Людмила, Кухарчук Роман, Рябко Андрій, Біліченко Павло, Ільїна Ніна, Мисник Світлана. Глухів. 2024. 78 с.

У посібнику розкрито наскрізну програму практичної підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за ОП «Середня освіта (Математика та інформатика), висвітлено зміст та методичні вказівки щодо організації практик, подано зразки звітної документації.

Посібник призначено для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня за ОП «Середня освіта (Математика та інформатика), а також науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.



## ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	2
I. ПРОГРАМА БЕЗВІДРИВНОЇ (НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ) ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	6
II. НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ	13
III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	19
IV. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ: РОЗРОБКА КОМП'ЮТЕРНОЇ НАОЧНОСТІ	24
V. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНО-ЗАЛІКОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	31
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	45
ДОДАТКИ	48

## ПЕРЕДМОВА

Особливе місце в навчальному процесі займає практика як засіб поєднання теоретичних знань і формування практичних навичок, є важливою складовою системи університетської освіти. Вона спрямована на поєднання теоретичних знань, отриманих студентами під час навчання, з набуттям практичних умінь і навичок за відповідною спеціальністю.

Педагогічна практика – це навчальні заняття, що проходять у реальних умовах майбутньої діяльності студента в ролі вчителя. Особливість діяльності студента-практиканта як учителя-початківця у порівнянні з діяльністю більшості молодих спеціалістів полягає в тому, що суспільство ставить перед ними ті ж самі за складністю цілі і завдання, що і перед досвідченими вчителями. Тому університет повинен забезпечити формування у кожного студента системи основних знань, умінь, навичок і особистісних якостей, без яких практично не можна розпочати роботу в школі. Для розв'язування цієї важливої проблеми значну роль виконує педагогічна практика.

Організація практичної підготовки студентів в університеті враховує специфіку галузі фізико-математичної освіти та інформатики, має систематичний характер. Наскрізна програма педагогічної практики студентів фізико-математичних спеціальностей та інформатики передбачає безперервність та послідовність її проведення у процесі набуття достатнього обсягу знань та умінь відповідно до кваліфікаційної характеристики фахівця освітнього ступеня "бакалавр".

Наскрізна програма практики здобувачів вищої освіти спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – це основний нормативний та навчально-методичний документ, що визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця відповідно до освітніх програм (ОПП, ОНП, ОТП) підготовки здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем "Бакалавр", що згідно з навчальним планом регламентує послідовність, тривалість різних видів практики, визначає мету, завдання та місце кожного виду практики у структурно-логічній схемі підготовки фахівця, визначає перелік компетентностей (галузевих, базових, специфічних), що формуються наскрізною системою практик у професійній підготовці майбутнього спеціаліста.

### Система практичної підготовки відповідно до ОП "Середня освіта (Математика та інформатика)"

№ ОК	Назва практики	Семест р	Кількість кредитів/ годин	Тривалість (тижнів)		Форма контролю
				денна	заочна	
ОК30	Безвідривна (навчально-методична) практика	3	3/90	2	1	залік
ОК31	Навчально-виховна практика в закладах оздоровлення та відпочинку	6* 4**	4,5/135	3	1	залік
ОК32	Навчальна обчислювальна практика	7* 5**	3/90	2	1	залік
ОК33	Навчальна практика: розробка комп'ютерної наочності	3-4* 1-2**	4/120	2,7	1	залік
ОК34	Навчально-залікова підпрактика	8* 6**	10,5/315	7	3	диф.залік
	<b>ВСЬОГО</b>		<b>25</b>			

\* - для здобувачів, які навчаються 3 роки 10 місяців

\*\* - для здобувачів, які навчаються 2 роки 10 місяців

Нормативні вимоги щодо місця практики в освітньому процесі та їх організаційно-методичного забезпечення ґрунтуються на: Конституції України, Законах України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про післядипломну освіту», «Про колективні договори та угоди», «Про оплату праці», «Про охорону праці», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних»; постановах КМУ №1134 від 17.08.2002р.; Про затвердження нормативів чисельності студентів, аспірантів, докторантів, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, слухачів, інтернів, клінічних ординаторів на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника у ВНЗ III-IV р.а. та ВНЗ з післядипломної освіти державної форми власності, №266 від 29 квітня 2015 р. «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», №1187 від 30 грудня 2015 року «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» зі змінами, внесеними постановою КМУ від 10 травня 2018 р. № 347 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187», №1341 від 23 листопада 2011 р. «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій»; №579 від 12 серпня 2015 р. «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність»; постанові КМУ № 261 від 23.03.2016 р. «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)». наказах МОН від 07.08.2002 р. №450 «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів», наказі МОН України від 12.10.2017 №1368 «Про зміни до наказу МОН України від 12.05.2016 року №506 «Про затвердження Переліку предметних спеціалізацій спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)», за яким здійснюється формування і розміщення державного замовлення та поєднання спеціальностей (предметних спеціалізацій) в системі підготовки педагогічних кадрів», наказі МОН № 93 від 8 квітня 1993 р. «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міносвіти № 351 від 20.12.94 р. «Про внесення змін до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України»; Концепції «Нова українська школа»: концептуальні засади реформування середньої школи, схваленої рішенням колегії МОН України №10 від 27.10.2016 року; Методичних рекомендаціях до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти («Внутрішня система забезпечення якості освіти: Абетка для директора»); Стратегії розвитку Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка на 2021-2025 роки, Регламенті Глухівського НПУ ім. О. Довженка; Статуті Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Правилах внутрішнього розпорядку; Правилах прийому до Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка; Положенні про організацію освітнього процесу в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка та інших нормативних документах. Положенні про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (поза аспірантурою) та докторантурі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Практики є обов'язковим компонентом підготовки фахівців із вищою освітою. Практики передбачають безперервність та послідовність їх проведення у разі формування необхідного обсягу теоретичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

Наскрізна програма практики – це основний нормативний та навчально-методичний документ, що визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця відповідно до освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти за освітнім ступеням «Бакалавр», що згідно з навчальним планом регламентує послідовність, тривалість різних видів практики, визначає мету, завдання та місце кожного виду практики у структурно-логічній схемі підготовки фахівця, визначає перелік компетентностей (загальних, фахових, предметних), що формуються наскрізною системою практик у професійній підготовці майбутнього спеціаліста.

Комплекс педагогічних практик є логічною частиною системи професійної підготовки вчителя, спрямованою на формування у майбутнього педагога комплексу загальних компетентностей, зокрема

**ЗК 1. Громадянська.** Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

**ЗК 2. Соціальна.** Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

**ЗК 3. Культурна.** Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

**ЗК 4. Лідерська.** Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

**ЗК 5. Підприємницька.** Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.

Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти складена на основі ОП "Середня освіта (Математика та інформатика)" Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, навчального плану.

Головними умовами ефективності практик студентів є теоретична обґрунтованість, навчаючий та виховний характер, комплексний підхід до їхнього змісту та організації, систематичність і наступність.

Відповідно до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93>) студенти під час проходження практики зобов'язані: до початку практики одержати від керівника практики від учбового закладу консультації щодо оформлення всіх необхідних документів; своєчасно прибути на базу практики; у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників; вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії; нести відповідальність за виконану роботу; своєчасно скласти залік з практики.

Студенти, що проходять практику у ЗЗСО, мають дотримуватись певних вимог. Студент-практикант зобов'язаний своєчасно виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики, проводити навчально-виховну роботу, забезпечуючи єдність навчання, розвитку та виховання учнів:

- під час практики студент повинен показати себе як вчитель-початківець із високим рівнем громадської активності та глибокою зацікавленістю до педагогічної роботи, повагою до учнів;

- студенти-практиканти мають право з усіх питань, що виникають у процесі практики, звертатись до керівників практики від університету; вносити пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу, організації практики; брати участь у громадському та профспілковому житті освітнього закладу, у конференціях



та нарадах; користуватись бібліотекою, кабінетами та науково-методичними посібниками, що в них зберігаються;

- студенти-практиканти зобов'язані з'являтися в освітній заклад за 20 хвилин до початку занять та знаходитись там протягом 6 годин робочого дня; або бути присутнім протягом усіх уроків у дистанційному режимі;

- студент-практикант повинен мати охайний вигляд, бути зразком працьовитості, організованості, ввічливості, завжди проявляти відповідний педагогічний такт у спілкуванні з учнями, вчителями, адміністрацією та батьками, брати активну участь у громадському житті колективу навчального закладу;

- кожен студент веде щоденник, у якому фіксує результати спостережень та аналізу навчально-виховної роботи з учнями, а також складає плани-конспекти для проведення ним уроків та позакласних заходів із фаху;

- практикант організовує свою діяльність у відповідності з вимогами статуту навчально-виховного закладу, виконує правила внутрішнього розпорядку, виконує вказівки адміністрації та керівників практики. У разі невиконання вимог, які ставляться до практикантів, порушник може бути усунутим від проходження практики;

- студент, якого усунули від практики, або студент, робота якого під час педагогічної практики визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчальний план даного семестру. За рішенням Ради факультету йому можна призначити повторне проходження практики без відриву від навчальних занять в університеті.

- на період практики один студент із групи, що проходять практику у відповідному закладі освіти, призначається старостою групи. В обов'язки старости входить облік відвідування студентів, загальна організація роботи, повідомлення студентів про колективні консультації та семінари, виконання доручень керівників практики.

- контроль за роботою студентів, її облік та оцінка – складові діяльності методиста і вчителя-фахівця, які повинні визначити, наскільки студент опанував основи педагогічних знань та навичок, та які компетентності у нього сформувались. При цьому керівники практики беруть до уваги навчальну та виховну роботу, яку здійснював студент протягом практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати розділи з питання охорони праці, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інші. Оформляється звіт за вимогами, які встановлює вищий навчальний заклад, з обов'язковим врахуванням Єдиної системи конструкторської документації (ЕСКД).

Звіт з практики захищається студентом на підсумковій конференції в комісії на базах практики в останні дні її проходження або у вищому навчальному закладі протягом перших десяти днів семестру, який починається після практики. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписами членів комісії.

## І. ПРОГРАМА БЕЗВІДРИВНОЇ (НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ) ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

№О К	Назва практики	Семест р	Кількість кредитів/ годин	Тривалість (тижнів)		Форма контролю
				денна	заочна	
ОКЗ 9	Безвідривна (навчально- методична) практика	3	3/90	2	1	Залік

**Відповідальні кафедри:** педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту.

**База практики:** заклади загальної середньої освіти м. Глухова.

### Пояснювальна записка

Студенти другого (першого - для скороченого терміну навчання) курсу проходять педагогічну практику, керівництво якою здійснюється викладачами кафедри педагогіки та менеджменту освіти.

Безвідривна практика має свої особливості. Правильна її організація сприяє формуванню вмінь і навичок спостерігати за педагогічним процесом і аналізувати його, відчувати усю складність і привабливість обраної професії. Педагогічна діяльність студентів передбачає знайомство з організацією освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти, практикою виховної роботи в усій її багатогранності та складності, а також опанування складовими професійної компетентності майбутнього вчителя, які базуються на знаннях теорії й практики навчання та виховання.

За термін практики студент–практикант вивчає досвід роботи школи з актуальних проблем виховання учнів різного віку, знайомиться з роботою класного керівника, його документацією, під керівництвом групового керівника та класного керівника розробляє план-конспект та проводить виховний захід у класі за яким закріпленій, знайомиться з роботою вчителя-предметника на уроках, вивчає вікові та індивідуальні особливості дітей середнього шкільного віку, досліджує їхні психологічні особливості, способи активізації і підтримки уваги та пам'яті, розвиток розумової діяльності учнів, відвідує уроки за фахом, спостерігає за освітньо-виховною діяльністю вчителя-предметника, за потреби – допомагає виготовляти наочні дидактичні та виховні матеріали.

### 1. Мета та завдання практики

Під час педагогічної практики створюються умови для реалізації набутих знань з соціально-гуманітарних, фахових дисциплін, з педагогіки, та психології.

**Метою** педагогічної практики є формування професійних знань, умінь, навичок практичної діяльності, вироблення мотивації, професійної компетентності, розвиток педагогічного мислення, педагогічної спрямованості в діяльності, формування професійно значущих якостей, навичок самоосвіти та самовдосконалення.

Основні **завдання** безвідривної (навчально-методичної) педагогічної практики:

- формувати інтерес до професії вчителя, творче ставлення до педагогічної діяльності;
- здобувати професійні навички й уміння роботи з дітьми;
- ознайомитись із системою виховної роботи школи та класу;
- розвивати вміння застосовувати різноманітні форми освітньо–виховної роботи (виховний захід, позакласне заняття з предмету тощо);

- вчити студентів організовувати виховний процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів;
  - ознайомити студентів із структурою закладу загальної середньої освіти, та його адмініструванням;
  - формувати у студентів уміння спостерігати, аналізувати й узагальнювати досвід організації й проведення виховної роботи з школярами, ознайомлювати практикантів із прийомами вивчення та дослідження освітньо-виховного процесу, аналізу діяльності учнів, класного керівника, вчителя-предметника;
  - формувати вміння планувати, проводити та аналізувати свою організаційно-виховну діяльність;
  - розвивати у студентів уміння працювати з педагогічною та методичною літературою, підручниками, навчальними посібниками, дидактичними матеріалами;
- Мета, завдання та зміст безвідривної (навчально-методичної) практики спрямований на формування в здобувачів вищої освіти компетентностей, зокрема:

### **Фахові компетентності (ФК)**

**ФК 1. Мовно-комунікативна.** Здатність забезпечувати здобуття учнями математичної та інформаційної освіти державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння та навички в області математики та інформатики.

**ФК 2. Предметно-методична.** Здатність моделювати зміст навчання математики та інформатики відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів з даних предметів; здатність формувати вміння розв'язувати компетентнісні задачі (формувати предметні компетентності); здійснювати інтегроване навчання.

**ФК 3. Інформаційно-цифрова.** Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; розробляти власні електронні освітні ресурси; використовувати цифрові технології в професійній діяльності.

**ФК 4. Психологічна.** Здатність розуміти та використовувати психолого-педагогічні особливості розвитку, соціалізації, виховання особистості учня, та здатність здійснювати виховання на уроках математики та інформатики, а також у позакласній роботі; виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

**ФК 5. Емоційно-етична.** Здатність формулювати питання для поглиблення власного розуміння теми та знаходження відсутніх елементів міркування; усвідомлювати власні почуття, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; працювати в команді, залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; володіння просоціальними установками та почуттям відповідальності.

**ФК 6. Інклюзивна.** Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, забезпечення сприятливих умов навчання для кожного здобувача освіти, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

**ФК 7. Здоров'язбережувальна.** Здатність організовувати безпечне освітнє середовище; формувати у здобувачів освіти культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності; надавати першу медичну допомогу.

**ФК 8. Проектувальна.** Здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

**ФК 10. Оцінювально-аналітична.** Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання здобувачів освіти на засадах компетентісного підходу; в тому числі тих, які навчаються за програмою НУШ; забезпечувати само- та взаємооцінювання результатів навчання.

ФК 11. Інноваційна. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі, використовувати різноманітні підходи до розв'язування проблем у педагогічній діяльності.

ФК 12. Навчання впродовж життя. Здатність до навчання та вдосконалення власної педагогічної майстерності, використовуючи сучасні засоби та методи отримання, організації та обробки інформації та матеріалів.

ФК 13. Професійність. Здатність планувати, організовувати та впроваджувати процеси навчання математики, інформатики, практично виконувати професійні (навчальні і виховні) завдання, використовуючи різні методики, співпрацюючи як із здобувачами освіти, так і з іншими особами, які співпрацюють у дидактичному та навчальному процесі, та фахівцями, що підтримують цей процес.

### **Програмні результати навчання (РН):**

РН 8. Спроможний демонструвати знання закономірностей розвитку особистості, вікові особливості здобувачів освіти, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.

РН 9. Спроможний проєктувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організовувати співпрацю здобувачів освіти та комунікацію з їхніми батьками.

ПРК 1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при навчанні математики в школі; володіє комунікативними навичками на рівні вільного спілкування з фахівцями та нефахівцями щодо проблем математики, науки й техніки, історії математики, педагогіки, психології та ін.

ПРК 3. Вміє ефективно працювати, як особистість і як член команди, а також ефективно співпрацювати з учнівським, учительським та батьківським колективами, попереджувати конфлікти.

ПРА 1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності

ПРА 2. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я здобувачів освіти в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ПРА 3. Самостійно та відповідально приймає рішення в професійній сфері на основі аналізу та синтезу, з урахуванням критичних зауважень та на основі творчого підходу.

ПРА 4. Здатність відповідально управляти процесом формування здатностей здобувачів освіти до самостійного прийняття рішень, подолання труднощів, прояву поваги до інтелектуальної праці та її результатів.

## **2. Зміст діяльності студентів-практикантів**

**Студенти денної та заочної форм навчання, які працюють на посадах педагогічних працівників у ЗЗСО, за умови надання відповідних документів звільняються від проходження даного виду практики.**

Програма педагогічної практики студентів організовується, головним чином, через систему завдань, що тісно пов'язані з вивченням теоретичних педагогічних курсів та із самостійною аналітично–творчою діяльністю студента.

***Завдання студентам–практикантам на перший (ознайомлювально-аналітичний) період практики:***

**1. Вивчення соціально–педагогічних умов діяльності ЗЗСО; змісту виховної роботи**

1.1. За час педагогічної практики дізнайтеся про традиції школи, класу, цікаві виховні справи, в яких беруть участь школярі.

1.2. Ознайомитись із річним і перспективним планом роботи школи, гімназії чи ліцею, в якому проходить педагогічна практика, надати їхню характеристику за поданою схемою.

1.3. Схарактеризувати стан матеріальної бази та оформлення приміщень ЗЗСО.

## 2. Аналіз виховної системи класу та роботи класного керівника

2.1. Проаналізувати загальну характеристику колективу класу базової школи, складену класним керівником (з плану виховної роботи класного керівника).

2.2. Відвідавши уроки, з'ясувати, як використовується принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів.

2.3. Проаналізувати розклад уроків у своїх класах. Чи відповідає він науково обґрунтованим вимогам та успішному засвоєнню знань учнями?

2.4. Проаналізувати план виховної роботи класного керівника. Скласти орієнтовний план виховної роботи з учнями на період педагогічної практики.

2.5. Проаналізувати форми і методи профілактичної роботи з важковиховуваними учнями, що застосовується в класі.

## 3. Навчальна робота

3.1. У ЗЗСО відвідати кілька уроків за фахом. Визначити їх тип та структуру. Як реалізуються на цих уроках принципи навчання і форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів?

3.2. Навести приклади, як узгоджуються словесні, індуктивні і проблемно-пошукові методи навчання в процесі вивчення однієї з тем.

3.3. Зазначити переваги і недоліки уроку як головної форми організації навчання.

3.4. Зробити аналіз відвіданого уроку за схемою (Методична рекомендація 5).

3.5. Проаналізувати навчальну програму з фахового предмету. Чи повністю реалізуються в ній принципи навчання?

## 4. Дослідницька робота

4.1. Вивчити за час педагогічної практики співвідношення різних методів виховання в практиці вчителів-предметників та класного керівника.

4.2. Використовуючи метод педагогічного спостереження, простежити вплив на учнів схвалення їхніх дій вчителями (форми, якою є реакція однокласників, ставлення до схвалення учнів).

4.3. Провести спостереження за оцінною діяльністю вчителя. Мета – ознайомлення з різноманітними засобами оцінювання школярів, які використовує вчитель на уроці, проаналізувати ці засоби і узагальнити.

## **Завдання студентам–практикантам на другий (активно-діяльнісний) період практики:**

### 1. Аналіз виховної системи класу та роботи класного керівника

1.1. Проаналізувати проведений у школі під час практики виховний захід.

1.2. Розробити орієнтовний зміст і структуру виховної справи з виховання національного світогляду та самосвідомості.

1.3. Скласти опитувальник для проведення бесіди зі школярами певного віку з метою педагогічного вивчення їхньої сім'ї.

1.4. Спланувати і провести індивідуальну бесіду з учнем, котрий систематично запізнюється на уроки або постійно порушує правила поведінки.

1.5. Відповідно до плану виховної роботи класного керівника визначити та проаналізувати індивідуальні і групові форми роботи з батьками.

1.6. Надати допомогу класному керівникові у підготовці та проведенні запланованих форм виховної роботи.

### 2. Навчальна робота

2.1. Відвідувати уроки за фахом, визначити їх тип та структуру. Зазначити як на цих уроках реалізується принцип навчання та форми організації навчально – пізнавальної діяльності? Як використовуються на уроках різні способи формування практичних умінь і навичок, застосовується диференційний та індивідуальний підхід до учнів?

2.2. Дослідити, чи проводиться в школі спеціальна робота з обдарованими дітьми.

2.3. Ознайомитися з обладнанням кабінету з предмету за фахом.

2.4. Ознайомитись з планом роботи факультативу (за наявності). Відвідати факультативне заняття з предмету. Зробити аналіз одного із занять за схемою (додаток 3).

2.5. Ознайомитись з творчою лабораторією вчителя-предметника, змістом та формами організації позакласної і позашкільної роботи з предмету.

### 3. Дослідницька робота

3.1. Під час педагогічної практики спостерігати за педагогічними ситуаціями з школи та зробити їх психолого-педагогічний аналіз.

3.2. Провести опитування школярів з метою виявлення їх ставлення до сім'ї та життєвих цінностей.

3.3. Під час відвідування ЗЗСО спостерігати за особливостями протікання процесів учіння, виховання та міжособистісними стосунками учнів. Проаналізувати характерні епізоди чи ситуації.

Педагогічна практика передбачає можливості для збору дослідницького матеріалу для виконання у подальшому курсової роботи, розвиває навички науково-методичної діяльності. Вона є першим етапом, що дає можливість студентам реалізувати себе як фахівця-дослідника та поєднати теорію з практикою, опанувати навичками самостійної роботи з педагогічної літературою.

### **3. Форми звітності студента про практику**

Після завершення терміну проходження педагогічної практики студент має представити груповому керівникові на кафедру наступну документацію:

1. Індивідуальний план навчально-виховної роботи (Додаток А.2)
2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень (Додаток А.3 )
3. Розгорнутий конспект виховної справи з оцінкою класного керівника (Додаток А.4 )
4. Аналіз виховного заходу вчителя (Додаток А.5)
5. Протокол уроку (Додаток А6 )
6. Аналіз уроку за поданою схемою (Додаток А7)
7. План виховної роботи класного керівника базового класу. (Додаток А8)
8. Звіт про виконання творчих та індивідуальних завдань, передбачених програмою практики (фоторепортаж, презентація, інформаційна газета, есе, дослідницька робота, проект тощо)
9. Звіт про проходження педагогічної практики, який включає інформацію про базу практики, індивідуальну виховну роботу з класом, окремим учнем; результати психолого-педагогічних спостережень; перелік відвіданих виховних заходів, які проводилися вчителями, студентами, рекомендації та побажання щодо організації такого виду практики (Додаток А.4)

### **4. Норми оцінювання роботи студентів під час практики**

#### ***Основні критерії оцінювання***

1. Уміння застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності та теоретичне осмислення студентом практичної професійної діяльності.
2. Ступінь сформованості професійно-педагогічних умінь, навичок.
3. Креативність і самостійність виконання завдань педагогічної практики.
4. Рівень удосконалення мовної, комунікативної, педагогічної, психологічної, дослідницької компетенцій.
5. Рівень професійної спрямованості.

Основними показниками для оцінювання роботи студента за час практики є: виконання програми практики, результати виконання індивідуальних завдань, навчальна і трудова дисципліна під час практики, якість звітної документації.

Ідентичні роботи оцінюються на «**незадовільно**».

#### **Критерії оцінювання роботи студентів-практикантів**

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
-------	--------------------------------------	-----------------	--------------------

1	Педагогічний щоденник.	30	0,3
2	Конспект виховного заходу.	30	0,3
3	Якість оформлення документації.	10	0,1
4	Дотримання режиму відвідування бази практики.	10	0,1
5	Завдання з психології.	20	0,2
	Всього	100	1,0

### Рекомендована література

#### Основна

1. Алексюк А. Педагогіка вищої школи : курс лекцій. Модульне навч. : навч.посібник. Київ: «ІСДО», 1993. 220 с.
2. Артемова Л. Педагогіка і методика вищої школи : навч.посіб. Київ : «Кондор», 2008. 272 с.
3. Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи: метод посіб. для студ. ВНЗ. Київ. 2003.
4. Закон України «Про вищу освіту». URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
5. Концепція національного виховання. Київ. 1994.
6. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб. [2-е вид. доп і випр.] / В. І. Лозова. Харків: «ОВС», 2010. 480 с.
7. Корсак К. В. Вища освіта і Болонський процес : навч.посіб. Київ : «МАУП», 2007. 352 с.
8. Курлянд З. Педагогіка вищої школи : навч. пос. [2-ге вид.] Київ : «Знання», 2007. – 205–339 с.
9. Виховна робота зі студентською молоддю : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [уклад. Е. Осипова та ін.]. Одеса : «Фенікс» 2006. 200 - 288с.
10. Вища освіта в Україні : навч.посіб. для ВНЗ / В. Кремень та ін. Київ : 2005.
11. Ельбрехт О. Педагогіка вищої школи : модульний лекційно-практичний курс для магістрів і викладачів вищ.навч.заклад. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 78 с.
12. Фіцула М. Педагогіка вищої школи : навч. пос. Київ : «Академія», 2006.

#### Додаткова

1. Бірюк Л. Формування комунікативної компетенції майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки (психічний аспект) : навчальний посібник для студентів ВНЗ. Глухів : РВВ ГНПУ, 2008. 112 с.
2. Бондар В. Дидактика: ефективні технології навчання студентів : навч. посіб. для викладачів, студ. пед. навч. закладів та ун-тів. Київ : 1996. 180 с.
3. Гура О. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ, 2005. 204 с.
4. Поліщук В. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у Глухівському ДПУ : навч. посіб. Глухів : РВВ ГДПУ, 2006. 120 с.
5. Тхоржевський Д. Теоретичні засади виховання національної. самосвідомості : програма спецкурсу і навч. посіб. Київ, 1998. 40 с.
6. Коберник О. Технології професійного відбору майбутніх педагогів : навч. посіб. Київ, 2006. 160 с.
7. Чепіль М. Педагогічні технології : навчальний посібник. Київ. 2012. 220 с.

#### Електронні джерела

1. Фіцула М.М. Педагогіка : Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль: "Навчальна книга-Богдан", 1997. 192 с. [Електронний ресурс] URL : [www.socgum.mdpu.org.ua/prepodavатели/kuchina/Ficula\\_Pedagogica.pdf](http://www.socgum.mdpu.org.ua/prepodavатели/kuchina/Ficula_Pedagogica.pdf)
2. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. [Електронний ресурс] URL :

[http://pidruchniki.ws/oooooooo/pedagogika/pedagogika\\_vischoyi\\_shkoli -  
\\_ortinskiy\\_v1](http://pidruchniki.ws/oooooooo/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_ortinskiy_v1)

3. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ : Знання, 2005. 486 с. Електронна бібліотека підручників та Українських рефератів. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>.



## II. НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ

№ ОК	Назва практики	Семестр	Кількість кредитів /годин	Тривалість (тижнів)		Форма контролю
				денна	заочна	
ОКЗ 1	Навчально-виховна практика в закладах оздоровлення та відпочинку	6* 4**	4,5/135	3	1	залік

**Відповідальна кафедра** педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

**Керівництво практикою** здійснюється груповим керівником від кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

**Груповий керівник** проводить настановну консультацію; здійснює перевірку звітної документації; організовує підготовку до творчого захисту практики (фестивалю дистанційних технологій організації виховного процесу); організовує творчий захист практики та підсумкову конференцію.

**Бази практики:** шкільні онлайн-табори, онлайн-табори закладів позашкільної освіти тощо.

### 1. Мета та завдання практики

**Метою практики** є опанування здобувачами освіти змістом, сучасними методами, формами організації оздоровчо-виховного процесу в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку в літній період (шляхом використання дистанційних технологій), формування у них на базі одержаних знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час проходження практики; виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

#### **Завдання практики:**

- ознайомити здобувачів освіти з особливостями виховної роботи з дітьми в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;
- поглибити знання здобувачів освіти з педагогіки та методики виховної роботи в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;
- вивчити особливості планування виховної роботи в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;
- формувати і розвивати в майбутніх педагогів навички спілкування з дітьми та молоддю;
- навчити студентів самостійного проведення колективних творчих справ (шляхом використання дистанційних технологій);
- формувати професійні якості педагога (вміння виявляти індивідуальні особливості вихованців, вбачати в них співучасників педагогічного процесу тощо);
- формувати почуття відповідальності за доручену справу, організованості та дисциплінованості;
- формувати в здобувачів освіти уміння і навички планувати та організовувати дозвілля дітей (уміння реалізовувати завдання патріотичного, морального, естетичного виховання, виховувати культуру поведінки, дбати про здоров'я дітей);
- формувати вміння з організації тимчасового дитячого колективу, навички спілкування з дітьми різних вікових груп, уміння знаходити індивідуальний

підхід до них та планувати роботу, педагогічно осмислювати й аналізувати досвід своєї педагогічної діяльності;

- виховувати в здобувачів освіти любов до педагогічної професії, стимулювати їх до поглиблення педагогічних знань та вдосконалення педагогічних здібностей;
- формувати психологічну готовність до виконання ролі організатора виховної роботи тимчасового дитячого колективу;
- формувати вміння вести самостійний облік результатів своєї педагогічної діяльності в педагогічному щоденнику, аналізувати власний педагогічний досвід;
- навчити здобувачів освіти проведення постійного контролю роботи, ведення педагогічної документації, оформлення звіту з практики.

### **Фахові компетентності (ФК) як результат успішного проходження практики**

ФК 1. Мовно-комунікативна. Здатність забезпечувати здобуття учнями інформаційної освіти державною мовою.

ФК 4. Психологічна. Здатність розуміти та використовувати психолого-педагогічні особливості розвитку, соціалізації, виховання особистості учня, та здатність здійснювати виховання на уроках інформатики, а також у позакласній роботі; виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ФК 5. Емоційно-етична. Здатність формулювати питання для поглиблення власного розуміння теми та знаходження відсутніх елементів міркування; усвідомлювати власні почуття, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; працювати в команді, залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; володіння просоціальними установками та почуттям відповідальності.

ФК 6. Інклюзивна. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, забезпечення сприятливих умов навчання для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

ФК 7. Здоров'язбережувальна. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище; формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності; надавати першу медичну допомогу.

ФК 8. Проєктувальна. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

ФК 9. Прогностично-організаційна. Здатність планувати освітній процес та прогнозувати його результати; організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

ФК 10. Оцінювально-аналітична. Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентісного підходу; забезпечувати само- та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

### **Програмні результати навчання (РН):**

РН 3. Знає основні психолого-педагогічні теорії навчання, інноваційні технології навчання інформатики, актуальні проблеми розвитку педагогіки та методики навчання інформатики.

РН 6. Спроможний проєктувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організовувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.

РН 15. Дотримується правових норм і законів, нормативно-правових актів України, усвідомлює необхідність їх дотримання.

ПРК 1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при навчанні інформатики в школі.

ПРК 2. Презентує, обговорює та захищає власні погляди в усній і письмовій

формах та за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРК 4. Створює умови конструктивної взаємодії з суб'єктами навчально-виховного процесу і обирати оптимальні методи, засоби і форми взаємодії, забезпечувати сприятливий морально-психологічний клімат.

ПРА 1. Усвідомлює соціальної значущості майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності

ПРА 2. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ПРА 3. Усвідомлює необхідність самостійно навчатися протягом життя.

ПРА 4. Самостійно та відповідально приймає рішення в професійній сфері на основі аналізу та синтезу, з урахуванням критичних зауважень та на основі творчого підходу.

## 2. Зміст діяльності студентів-практикантів

Виконання завдань практики відбувається поетапно.

**На підготовчому етапі** практиканти під час організації табірному збору ознайомлюються з організацією роботи дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, вивчають документацію та аналізують роботу педагогів-організаторів, вихователів (проведення режимних процесів, організацію різних видів дозвілєвої діяльності), готуються до самостійної роботи на посаді педагога-організатора, вихователя: складають календарні плани роботи на період практики, поповнюють педагогічну скарбничку іграми, розвагами, сценаріями заходів різної тематики, виготовляють необхідні дидактичні посібники, ігровий матеріал. Опановують алгоритм роботи з сервісом GoogleClassroom для створення, поширення та класифікації навчального контенту; засоби організації виховних справ у відеорежимі (Zoom, Skype, GoogleMeet).

Під час участі в настановній конференції здобувачі освіти ознайомлюються з метою та завданнями практики, особливостями її проходження в дистанційному режимі, структурою та технологією інноваційної педагогічної діяльності за допомогою можливостей дистанційних сервісів, можливостями проектування і реалізації авторських інновацій, особливостями використання інноваційних технологій у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку в дистанційному режимі.

**Основний етап практики.** Практиканти самостійно працюють, виконуючи функції педагога-організатора, вихователя у першу половину дня дистанційно за допомогою сервісу GoogleClassroom та організують заходи з вихованнями у відеорежимі (Zoom, Skype, GoogleMeet та ін.). Здійснюють всебічний розвиток дітей, добираючи для цього конкретний зміст роботи й засоби педагогічного впливу в дистанційному режимі. Проводять режимні процеси, руханки, комплекси спортивних вправ, спостереження, віртуальні екскурсії, мотиваційні завдання, онлайн-квести, онлайн майстер-класи та інші форми роботи в дистанційному режимі. Особливу увагу приділяють проведенню щоденних інструктажів дітей з питань гігієни та правильного поведіння в умовах карантину, послаблення карантину, заняття з фізкультури, рухливі ігри, спортивні розваги, дні здоров'я тощо.

Враховуючи потреби дітей і специфіку завдань, практиканти організують:

- предметно-ігрове середовище загону, створюють умови для самостійної дитячої діяльності (ігрової, трудової, художньої, пізнавальної); створюють і підтримують у групі психологічно комфортний клімат, проводять інструктажі з питань охорони здоров'я дітей;
- щодня студенти-практиканти організують свята і розваги для дітей свого загону за допомогою дистанційних сервісів.

У цей період здобувачі вищої освіти проводять психолого-педагогічне спостереження за дітьми, які записують у щоденник, обробляють зібраний

емпіричний матеріал; проводять роботу з батьками (телефон, viber) у вихідні дні: бесіди, консультації з різних питань виховання дітей, залучають батьків до виконання вихованцями виробів, малюнків, участі у віртуальних екскурсіях та інших формах роботи з дітьми.

За потреби оздоровчого закладу практиканти виконують окремі доручення методичного характеру: працюють над поповненням матеріалами, які доцільно використовувати в умовах організації дистанційного освітнього процесу, виступають перед працівниками дитячих закладів оздоровлення та відпочинку з доповідями, повідомленнями за допомогою дистанційних сервісів.

**Наприкінці практики** здобувачі вищої освіти оформлюють звітну документацію (в електронному вигляді), беруть участь у педагогічній раді (чи виробничій нараді), присвяченій обговоренню підсумків педагогічної практики.

### 3. Форми звітності студента про практику

1. Узагальнений звіт про педагогічну практику (Додаток Б.1).
3. Щоденник психолого-педагогічних спостережень (Додаток А.3).
4. Відеозапис інформаційного та розважального заняття, скріншоти заняття в Zoom, Skype та ін. (у вигляді посилання на Google Диск, You Tube).
5. План-конспект загонової колективної творчої справи (Додаток Б2).

За результатами проведених захистів практик, здобувачі вищої освіти, які виконали завдання практики, отримують «**Сертифікат студента-практиканта**» за орієнтовною структурою: серія і номер сертифіката, ПІП студента, факультет, курс, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, терміни практики, перелік сформованих компетентностей (загальні, фахові), кількість опанованих під час практики кредитів, результати проходження практики (оцінювання за відповідними шкалами). Сертифікат засвідчується підписами декана факультету, групового керівника, завідувача практиками та печаткою факультету.

**Засоби діагностики** сформованих компетентностей, зокрема, методи їх демонстрування:

- звітна документація з практики, визначена робочою програмою;
- звітна конференція (творчий захист).

### 4. Норми оцінювання роботи студентів під час практики

Педагогічна практика студентів завершується заліком.

При оцінюванні результатів педагогічної практики враховуються такі показники:

- 1) організованість і дисциплінованість студента-практиканта в період проходження практики;
- 2) ініціатива і творчість, виявлені під час проходження педпрактики на різних ділянках роботи;
- 3) якість виховної роботи:
  - підготовка до роботи в дитячому закладі (пришкільному онлайн-таборі);
  - робота з рекомендованою літературою;
  - підготовка до виконання завдань практики;
  - ведення документації;
- 5) якість виховної роботи з дитячим колективом і окремими дітьми шляхом використання дистанційних технологій:
  - характер виховного впливу педагога-організатора на дитину й колектив в синхронному та асинхронному режимі;
  - ефективність впливу;
  - вмотивованість впливу;
- 6) якість підготовки відеозанять:
  - змістовність відеозанять;
  - креативний підхід при підготовці відеозанять;

- різноманітність вибору форм виховної роботи при підготовці відеозанять (гра, гра-руханка, танцювальна гра, віртуальна екскурсія та ін.);
- 7) якість оформлення документації з педпрактики;
- 8) своєчасність здачі документації.

### Критерії оцінювання роботи студентів-практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Відеозаняття	30	0,4
2	Педагогічний щоденник	30	0,2
3	Методична розробка загонової колективної творчої справи	20	0,2
4	Узагальнений звіт за визначеною структурою	20	0,2
6	<b>Всього</b>	100	1,0

### Рекомендована література

1. Бедерханова В. Літній дім: літні оздоровчі табори та організація в них. Сценарії розважально-виховних заходів у літньому оздоровчому таборі. *Початкова освіта*. 1999. № 21 – 22.
2. Відпочинок – справа серйозна: Добірка статей про відпочинок у літньому таборі. *Завуч*. 2001. №12.
3. Іванова Л. А. Словник-довідник основних соціально-педагогічних термінів педагога дитячого оздоровчого закладу. Ялта: ДПЦ «МДЦ Артек», 2011. 74 с.
4. Ігри на спортмайданчику. *Все для вчителя*. 2004. №13,14.
5. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: навч. посібник. Київ, Вища школа. 2005. 343 с.
6. Кияниця З. П. Організація відпочинку та оздоровлення дітей в Україні: зб. нормат. документів та інформ. матеріалів / упорядн. Кияниця З.П., Петрович Ж.В., Якименко Л.Ю., Стрига Л.І. Київ: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. 170 с.
7. Лагерь от А до Я. URL: <https://summercamp.ru/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F:%D0%9B%D0%B0%D0%B3%D0%B5%D1%80%D1%8C%D0%BE%D1%82%D0%90%D0%B4%D0%BE%D0%AF>
8. Літній відпочинок учнів: добірка статей. *Позакласний час*. 2004. № 11,12.
9. Молода гвардія. Майстер-класи. URL: <http://molodagvardiya.com.ua/uk/pedahoham/2128-shkola-pedagoga-organizatora-23>
10. Педагогічний щоденник : методичні рекомендації з навчально-виховної практики в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку / А. В. Шерудило. Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка. 2015. 104 с.
11. Тарасова Т. В. Технологія вивчення і виховання особистості через міжособистісні відносини. Методичні рекомендації для студентів вузу, вчителів-практиків. Тернопіль, 1993.
12. Тарасова Т. В. Активні форми виховного процесу та особливості їх використання в національній школі. зб. майбутньому вчителю про основи педагогічної майстерності Тернопіль, 1993.
13. Твердохліб Ж.О., Крук А.З., Погребенник Л.І. Особливості проведення шкільних спортивно-масових свят: методичні рекомендації. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 62 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/5931/2/2.pdf> (дата звернення: 17.06.2019).

14. Тихененко Л.В., Бабич В.Г., Доценко Т.М. І знову літо! Організація літніх оздоровчих таборів та навчання дітей-лідерів: методичний посібник. Біла Церква, 2009. 256 с.
15. Шерудило А. В. Я хочу бути сучасним вожатим: методичні рекомендації зі спецкурсу «Інноваційні технології в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку» для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Глухів: РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка. 2015. 80 с.
16. Шерудило А. В., Шерудило М. П., Холіна О. М. Організація оздоровчо-виховного процесу в пришкільному таборі в умовах Нової української школи: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти. Суми: Вінниченко М. Д., 2019. 82 с.
17. Шерудило А. В. Сутність та класифікація інноваційних технологій у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку. *Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. праць*. Кам'янець-Подільський. 2015. Випуск 18 (1–2015). С. 442–448.
18. Шерудило А.В., Пінчук О.І. Педагогічна діяльність в дитячих оздоровчих таборах з вивченням англійської мови: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Суми: Вінниченко М.Д. 2018. 128 с.
19. Яковець Н.І., Солова В.М., Опанасенко Г.Ю. Сонячне літо в таборі: навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2009. Ч.І. 270 с.
20. Яковець Н.І., Солова В.М., Опанасенко Г.Ю., Сонячне літо в таборі: навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2009. Ч.ІІ. 270 с.
21. Sherudilo Andriy. Issues nature and classification of innovative technologies in the children's institutions of rehabilitation and recreation. Матеріали III науково-педагогічних читань молодих учених, магістрантів іноземними мовами «The 21<sup>st</sup> Century Challenges in Education and Science» / за заг. ред. Ткаченко Н. М.: [Випуск 1]. Глухів: РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка. 2015. С. 91–93.
22. Шерудило А. В., В. Р. Бесага Форум-театр як інтерактивна форма роботи педагога-організатора з дітьми в умовах дитячих закладів оздоровлення та відпочинку. Проблеми та перспективи розвитку освіти: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 30-31 березня 2017 року). Херсон: Гельветика. 2017. С. 172–174.
23. iLearn. URL: <https://www.youtube.com/channel/UCVF4WEjn1hufd-pkmPoVe-Q>

### III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

№ ОК	Назва практики	Семестр	Кількість кредитів /годин	Тривалість (тижнів)		Форма контролю
				денна	заочна	
ОК3 2	Навчальна-обчислювальна практика	7* 5**	3/90	2	1	залік

**Відповідальні кафедри:** фізико-математичної освіти та інформатики.  
Проводиться протягом семестру (один день на тиждень, 15 днів).

**База практики:** кафедра фізико-математичної освіти та інформатики

#### 1. Мета і завдання практики

Обчислювальна практика для студентів є однією з форм реалізації зв'язку теорії з практикою, що закріплює основний курс дисциплін навчального плану.

У підготовці вчителів інформатики практичне використання комп'ютерів відіграє досить важливу роль, тому **мета даної практики** полягає в поглибленні теоретичних і практичних знань, а також засвоєнні та закріпленні основних прийомів, методів і принципів роботи у процесі розв'язання різноманітних задач з використанням засобів обчислювальної техніки.

Основною **задачею** обчислювальної практики є надання кожному студентові можливості самостійно перевірити та застосувати на практиці теоретичні знання і вміння, отримані під час навчальних занять, зокрема в галузі використання програмного забезпечення для створення специфічних програм, необхідних для використання на конкретному робочому місці.

**Завдання** обчислювальної практики полягають у:

- поглибленні й закріпленні теоретичних знань, які студенти здобули на лекціях, практичних та лабораторних заняттях для вирішення реальних задач у сфері інформатики;
- набутті здобувачами освіти умінь вирішувати конкретні завдання та задачі з використанням алгоритмів та програм, що дозволяє розвинути навички програмування;
- оволодінні сучасним програмним забезпеченням для розв'язання задач математичного та інформатичного спрямування;
- удосконаленні навичок роботи на персональних комп'ютерах і використання цифрових технологій в освітньому процесі
- розвитку логічного та креативного мислення студентів, підвищенню рівня їх математичної й обчислювальної культури.

Крім того, практика повинна розширити знання студентів в області застосування автоматизованого адміністрування, організації електронного документообігу та створення автоматизованих робочих місць, а також познайомити їх із формами використання нових інформаційних технологій на підприємствах, в установах та організаціях як бюджетної сфери, так і різних галузей народного господарства.

Практика є важливим засобом формування у майбутніх вчителів умінь використовувати комп'ютерні технології у процесі обробки інформації.

Під час проходження педагогічної практики студент оволодіває наступними компетентностями:

#### **Фахові компетентності спеціальності**

ФК 3. Інформаційно-цифрова. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у

професійній діяльності; розробляти власні електронні освітні ресурси; використовувати цифрові технології в професійній діяльності.

ФК 5. Емоційно-етична. Здатність формулювати питання для поглиблення власного розуміння теми та знаходження відсутніх елементів міркування; усвідомлювати власні почуття, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; працювати в команді, залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; володіння просоціальними установками та почуттям відповідальності.

ФК 15. Математична. Здатність розуміти та використовувати знання з математики (як науки, так і навчального предмету) у своїй професійній діяльності, вмінні елементаризувати математичні знання відповідно до рівня розвитку учнів.

ФК 16. Інформаційна. Здатність розуміти та використовувати знання з інформатики (як науки, так і навчального предмету) та дидактики інформатики, необхідні для професійної діяльності.

### **Програмні результати навчання (РН):**

РН 1. Спроможний продемонструвати знання, розуміння та вміння практичного застосування знань з вищої математики: вищої геометрії, вищої алгебри, математичного аналізу, диференціальних рівнянь, теорії ймовірностей та елементарної математики.

РН 6. Спроможний продемонструвати знання та розуміння розділів інформатики: системи кодування, моделі цифрових машин, принципи форматування тексту, обчислення в електронній таблиці, графічний дизайн, операційні системи, системи баз даних, знає структуру та розуміє принципи функціонування комп'ютерних мереж та мережевих пристроїв, володіє знаннями імперативного та функціонального програмування у вибраних мовах програмування.

РН 12. Спроможний аналізувати, проєктувати, впроваджувати та вдосконалювати навчально-методичне забезпечення навчання здобувачів освіти математики, інформатики, в тому числі, створюючи наочний матеріал за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

## **2. Зміст діяльності студентів-практикантів**

Проходження практики відбувається протягом семестру, години практики відпрацьовуються студентами в другій половині дня паралельно з основними заняттями.

Практиканти повинні ознайомитися з програмою практики, її основними етапами. Отримати від керівника практики індивідуальні завдання та перелік нормативної літератури з якою необхідно ознайомитися; перелік документів для оформлення звіту. Конкретні терміни роботи визначаються індивідуально для кожного студента за погодженням з керівником практики. Разом із керівником практики обрати засоби комунікації для координування дій відносно виконання етапів практики.

Зміст діяльності студентів під час проходження обчислювальної практики включає ряд практичних завдань та активностей, що спрямовані на розвиток їхніх навичок та знань комп'ютерних обчислень:

1. Поглиблення теоретичних знань, зокрема вивчення складних алгоритмів, паттернів програмування, структури даних та тощо, які допоможуть їм збагачувати свої знання.
2. Практичне програмування, що передбачає розвиток навичок програмування шляхом створення програм, веб-сайтів, додатків тощо.
3. Аналіз даних: робота з реальними даними, їх обробка, візуалізація та аналіз.
4. Вивчення фреймворків та бібліотек, які допомагають полегшити та прискорити розробку програм.



5. Розв'язання практичних завдань – робота над реальними задачами та проектами, що пов'язані з інформатикою, інформаційними технологіями чи програмуванням.

Загалом, зміст діяльності студентів під час обчислювальної практики різноманітний і спрямований на підвищення рівня їхніх знань, практичних навичок та професійної підготовки у сфері інформатики та комп'ютерних наук.

Характер такої праці повинен відповідати профілю навчання, тематика завдань визначається всіма видами робіт, які повинен освоїти студент, щоб оволодіти загальними методами, прийомами і навичками розв'язання задач за допомогою комп'ютера, навчитись створювати якісні і надійні програми, використовувати спеціальні комп'ютерні технології.

Завданням практики є розробка обчислювального проекту, узгодженого із керівником практики у вигляді комп'ютерних програм, баз даних, презентаційних матеріалів, веб-сайту тощо.

Тематика проекту узгоджується із керівником практики і може бути організована у вигляді розв'язування задач (фізичних, математичних, інформатичних) за допомогою програмних математичних пакетів (MatLab, MatCad тощо), мов програмування (Python, C/C++, Scratch тощо), електронних таблиць.

Під час обчислювальної практики студент виконує комплекс із індивідуальних завдань, які полягають у розробці комп'ютерних програм для розв'язання задач із математики: елементарної математики, математичного аналізу, дискретної математики, лінійної алгебри, аналітичної геометрії. Завдання до обчислювальної практики вибираються із збірників задач з різних розділів математики, що подані нижче у списку літератури.

### **3. Форми звітності студента про практику**

Звіт про виконання завдань практики оформляється у вигляді проекту, який повинен містити:

- умову поставленої задачі, обґрунтування її розв'язання;
- електронний варіант програми;
- зразки виконаних завдань;
- структурні схеми, додаткові ілюстрації;
- список літератури;
- висновки.

Підготовка звіту практики та презентації для його захисту виконується з використанням сучасних засобів підготовки текстової та графічної документації.

Звіт про обчислювальну практику розглядається та оцінюється керівниками практики.

### **4. Норми оцінювання роботи студентів під час практики**

#### **Основні критерії оцінювання**

Основними показниками для оцінювання роботи студента на практиці є: виконання програми практики; уміння застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності та теоретичне осмислення студентом практичної професійної діяльності; результати виконання індивідуальних завдань; навчальна і трудова дисципліна під час практики; якість звітної документації.

Ідентичні роботи оцінюються на «незадовільно».

#### **Критерії оцінювання роботи студентів-практикантів**

<b>№ з/п</b>	<b>Види діяльності студента-практиканта</b>	<b>Кількість балів</b>	<b>Ваговий коефіцієнт</b>
1	Комплект розробленого проекту	80	0,8
2	Звіт про виконану роботу	20	0,2
	Всього	100	1,0

### Рекомендована література

1. Авраменко В. С., Авраменко А. С. Основи операційних систем. Навчальний посібник. Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2018. 524 с.
2. Базовий курс інформатики / В. Д. Руденко, О. М. Макарчук, М. О. Патланжогу; за заг. ред. В. Ю. Бикова : навч. посіб. К.: Вид. група ВНУ. Кн. 1 : Основи інформатики. 2005. 320 с.
3. Базовий курс інформатики / В. Д. Руденко, О. М. Макарчук, М. О. Патланжогу; за заг. ред. В. Ю. Бикова : навч. посіб. К.: Вид. група ВНУ. Кн. 2 : Інформаційні технології. 2006. 368с.
4. Батрак Є. О. Архітектура комп'ютерних систем: лабораторний практикум [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студ. спеціальності 126 «Інформаційні системи та технології». КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 110 с.
5. Дибкова Л. М. Інформатика та комп'ютерна техніка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : "Академвидав", 2002. 320 с.
6. Завадський І.О. Основи візуального програмування / І. О. Завадський, Р. І. Заболотний: [Навч. посіб.]. К.: Вид. група ВНУ. 2007. 272 с.
7. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології : Підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.А. Баженов, П.С. Венгерський, В.М. Горлач, О.М. Левченко, П.П. Лізунов, В.С. Гарвона, О.М.Ананьєв. К. : Каравела, 2003. 464 с.
8. Інформатика: Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред О.І. Пушкаря. К.: Видавничий центр «Академія», 2003. 704 с.
9. Караванова Т. П. Інформатика. Основи алгоритмізації та програмування. 777 задач з рекомендаціями та прикладами / Т. П. Караванова. К. : Генеза, 2009. 286 с.
10. Клименко О. Ф., Головка Н. Р., Шарапов О. Д. Інформатика та комп'ютерна техніка : навч.-метод. посібник / за заг. ред. О. Д. Шарапова. К. : КНЕУ, 2002. 534 с.
11. Мосіюк О.О., Федорчук А.Л. Операційні системи та системне програмування: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2022. 76 с.
12. Павленко Л. А. Проектування схем баз даних / Л. А. Павленко, О. В. Тарасов. Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. 100 с.
13. Пасічник В. В. Організація баз даних та знань / В. В. Пасічник, В. А. Резніченко. К. : Видавнича група ВНУ, 2006. 384 с.
14. Рибалов Б.О., Лозович О.М. Комп'ютерні системи. Посібник до виконання лабораторних робіт. Одеська державна академія холоду, 2008. 38 с.
15. Рябко А.В. Лекції «Інформатика: архітектура обчислювальних систем»
16. Ситник В.Ф. Основи інформаційних систем : навч. посібник. Видання друге./В.Ф. Ситник, Т.А. Писаревська, Н.В. Єрьоміна, О.С. Краєва; За ред. В.Ф. Ситника. К.: КНЕУ, 2001. 420 с.
17. Тарасов О. В., Федько В. В., Лосєв., М. Ю.. Проектування баз даних : навч. посіб. Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. 200 с.
18. Федотова-Півень І. М. Операційні системи: навчальний посібник. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2019. 216 с.
19. Федько В. В., Тарасов О. В., Лосєв М. Ю. Організація баз даних та знань : навч.-прак. посібн. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 200 с.

**Підручники, посібники та збірники задач та завдань до  
обчислювальної практики**

1. Шкіль М. І. Математичний аналіз: Підручник: У 2 ч. Ч. 1. Київ: Вища школа, 2005. 447 с.
2. Шкіль М. І. Математичний аналіз: У 2-х частинах : підручник для студентів математичних спеціальностей вищих навчальних закладів. 3-тє вид., перероб. і доп. Ч. 2. К. : Вища школа, 2005. 510 с.
3. Кугай Н. В., Заїка О. В., Бурчак С. О., Конопля В. О. Математичний аналіз: Границя. Неперервність. Похідна. Математичне моделювання. Навчально-методичний посібник. Харків: ФОП Панов А. М., 2017. 265 с.
4. Залізко В.О., Заїка О.В., Кугай Н. В. Навчальний посібник з математичного аналізу. Київ: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2011. 325 с.
5. Дюженкова Л.І., Колесник Т.В., Лященко М.Я., Михалін Г.О., Шкіль М.І. Математичний аналіз у задачах і прикладах: У 2-х ч. Ч .1. : навч. посіб. К. , 2003. 462 с.
6. Заїка О.В., Сухойваненко Л.Ф., Прокопець Т.О. Алгебра і теорія чисел: навчальний посібник. Суми: ФОП Цьома С.П. 264 с.
7. Требенко Д.Я., Требенко О.О. Алгебра і теорія чисел: У 2 ч. К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. Ч.1. 420 с.
8. Требенко Д.Я., Требенко О.О. Збірник індивідуальних розрахункових завдань з курсу "Алгебра і теорія чисел": У 2 ч. К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. Ч.1. 172 с.
9. Требенко Д.Я., Требенко О.О. Збірник індивідуальних розрахункових завдань з курсу "Алгебра і теорія чисел": У 2 ч. К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. Ч.2. 110 с.
10. Діскант В.І., Береза Л.Р., Грижук О.П., Захаренко Л.М. Збірник задач з лінійної алгебри та аналітичної геометрії. К.: Вища школа, 2001. 303 с.
11. Назієв Е. Х., Владіміров В. М., Миронець О. А. Лінійна алгебра та аналітична геометрія. навч. посібник для студ.вищ.техн. навч.закладів. К.: Либідь, 1997. 151 с.
12. Гриньов Б. В. , Кириченко І.К. Вища алгебра. Х., Гімназія 2008. 181с.
13. Гриньов Б. Векторна алгебра. Х., Гімназія, 2008. 198с.
14. Чарін В. Лінійна алгебра. К.: Вища школа, 2005. 388 с.

#### IV. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ: РОЗРОБКА КОМП'ЮТЕРНОЇ НАОЧНОСТІ

№ ОК	Назва практики	Семес тр	Кількість кредитів / годин	Тривалість (тижнів)		Форма контролю
				денна	заочна	
ОК3 3	Навчальна практика: розробка комп'ютерної наочності	3-4* 1-2**	4/120	2,7	1	залік

**Відповідальні кафедри:** фізико-математичної освіти та інформатики.  
**База практики:** кафедра фізико-математичної освіти та інформатики

##### 1. Мета та завдання практики

**Мета** «Навчальної практики: розробка комп'ютерної наочності»: підготовки навчально-методичної бази майбутнього вчителя математики та інформатики (розробка комп'ютерної підтримки шкільних курсів математики та інформатики; підготовка студентів до ефективного використання наочності у своїй майбутній педагогічній діяльності. Вона спрямована на розвиток навичок створення і використання наочних матеріалів для кращого сприйняття та засвоєння інформації з математики та інформатики студентами та підвищення якості їх навчального процесу.

##### **Завдання практики:**

1. Ознайомлення студентів з різноманітними типами наочності, їхніми особливостями та використанням у навчанні математики та інформатики.
2. Розвиток креативних навичок для створення інформаційних матеріалів, які будуть залучати увагу учнів та студентів і підвищувати їхній інтерес до предмету.
3. Вивчення методик інтерактивного використання наочності на уроках математики та інформатики для активного залучення учнів до процесу навчання.
4. Практичне засвоєння інструментів для створення наочності, включаючи традиційні засоби (папір, дошка, маркери) та цифрові інструменти (комп'ютерні програми, інтерактивні веб-засоби тощо).
5. Вивчення та розуміння принципів вибору відповідного типу наочності для конкретної теми або навчального завдання.

Під час проходження педагогічної практики студент оволодіває наступними компетентностями:

##### **Фахові компетентності спеціальності**

**ФК 1.** Мовно-комунікативна. Здатність забезпечувати здобуття учнями математичної та інформаційної освіти державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння та навички в області математики та інформатики.

**ФК 2.** Предметно-методична. Здатність моделювати зміст навчання математики та інформатики відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів з даних предметів; здатність формувати вміння розв'язувати компетентнісні задачі (формувати предметні компетентності); здійснювати інтегроване навчання.

**ФК 3.** Інформаційно-цифрова. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; розробляти власні електронні освітні ресурси; використовувати цифрові технології в професійній діяльності.

**ФК 4.** Психологічна. Здатність розуміти та використовувати психолого-педагогічні особливості розвитку, соціалізації, виховання особистості учня, та здатність здійснювати виховання на уроках математики та інформатики, а також у

позакласній роботі; виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ФК 5. Емоційно-етична. Здатність формулювати питання для поглиблення власного розуміння теми та знаходження відсутніх елементів міркування; усвідомлювати власні почуття, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; працювати в команді; володіння просоціальними установками та почуттям відповідальності.

ФК 6. Інклюзивна. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, забезпечення сприятливих умов навчання для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

ФК 7. Здоров'язбережувальна. Здатність організувати безпечне освітнє середовище; формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

ФК 8. Проектувальна. Здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

ФК 9. Прогностично-організаційна. Здатність планувати освітній процес та прогнозувати його результати; організувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

ФК 10. Оцінювально-аналітична. Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентісного підходу; забезпечувати само- та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

ФК 11. Інноваційна. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі, використовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

ФК 12. Навчання впродовж життя. Здатність до навчання та вдосконалення власної педагогічної майстерності, використовуючи сучасні засоби та методи отримання, організації та обробки інформації та матеріалів.

ФК 13. Професійність. Здатність планувати, організувати та впроваджувати процеси навчання математики, інформатики, економіки, практично виконувати професійні (навчальні і виховні) завдання, використовуючи різні методики, співпрацюючи як із здобувачами освіти, так і з іншими особами, які співпрацюють у дидактичному та навчальному процесі, та фахівцями, що підтримують цей процес.

ФК 14. Філософська. Здатність використовувати методи пізнання (моделювання, аналіз, синтез, узагальнення, конкретизація, порівняння, аналогія тощо) для постановки і розв'язання математичної та методологічної задачі.

ФК 15. Математична. Здатність розуміти та використовувати знання з математики (як науки, так і навчального предмету) у своїй професійній діяльності, вміти елементаризувати математичні знання відповідно до рівня розвитку учнів.

ФК 16. Інформаційна. Здатність розуміти та використовувати знання з інформатики (як науки, так і навчального предмету) та дидактики інформатики, необхідні для професійної діяльності.

### ***Програмні результати навчання (РН):***

РН 1. Спроможний продемонструвати знання, розуміння та вміння практичного застосування знань з вищої математики: вищої геометрії, вищої алгебри, математичного аналізу, диференціальних рівнянь, теорії ймовірностей та елементарної математики.

РН 4. Спроможний інтерпретувати, пояснювати та створювати різні (в тому числі функціональні) залежності між математичними об'єктами, заданими формулами, таблицями, схемами, діаграмами та використовувати їх у практичних питаннях.

РН 5. Спроможний продемонструвати знання та розуміння розділів методики навчання математики, принципів, форм, сучасних методів, методичних прийомів навчання математики в закладах загальної середньої освіти.

PH 7. Спроможний демонструвати та застосувати знання з вищої та елементарної математики, необхідні для формування ключових (зокрема, предметної математичної та інформаційно-цифрової) та наскрізних компетентностей у здобувачів освіти.

PH 10. Спроможний добирати і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування математичної компетентності здобувачів освіти і здійснювати самоаналіз ефективності проведених занять.

PH 12. Спроможний аналізувати, проєктувати, впроваджувати та вдосконалювати навчально-методичне забезпечення навчання здобувачів освіти математики, інформатики, в тому числі, створюючи наочний матеріал за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

PH13. Спроможний здійснювати пошук необхідної інформації, консультувати, показувати володіння методами збереження, обробки та редагування професійної інформації в системах керування базами даних, використовувати і поповнювати інформаційні масиви у мережі Інтернет.

PH 15. Спроможний використовувати методи, форми і засоби дистанційного навчання (включаючи змішану систему навчання) під час своєї професійної діяльності.

## 2. Зміст діяльності студентів-практикантів

Зміст діяльності студентів у процесі практики із виготовлення наочності з математики та інформатики спрямований на розвиток їхніх педагогічних навичок, креативності та ефективності у викладанні матеріалу, що підвищує якість навчання математики та інформатики в майбутньому.

Під час проходження практики із виготовлення наочності студенти (майбутні вчителі математики та інформатики) повинні здійснювати ряд дій та досліджень для підготовки ефективних та цікавих наочних матеріалів, зокрема:

1. **Аналіз шкільних навчальних програм.** Студенти з'ясовують зміст навчального матеріалу, який вивчається у ЗВО під час вивчення дисциплін математичного та інформатичного спрямування.
2. **Аналіз підручників.** Студенти з'ясовують зміст навчальних підручників з метою аналізу і порівняння шкільного курсу математики/інформатики з теоретичним матеріалом у дисциплінах ЗВО.
3. **Ознайомлення з різноманітними типами наочності.** Студенти вивчають різні типи наочності, такі як схеми, діаграми, графіки, ілюстрації тощо, і аналізують, які з них найбільш підходять для різних типів інформації з математики/інформатики.
4. **Дослідження інформації.** Студенти глибоко вивчають теми, шукають необхідні матеріали та ресурси для підготовки наочності. Вони повинні розібратися в поняттях і процесах, щоб вдалося передати інформацію зрозуміло та логічно.
5. **Розробка концепції.** Студенти визначають, яким чином вони будуть візуалізувати обрану інформацію. Вони створюють загальний план та концепцію наочних матеріалів, враховуючи їхню структуру та послідовність.
6. **Створення наочності.** Студенти починають створювати наочні матеріали. Вони можуть використовувати ручні методи (малюнки, схеми на дошці) або цифрові інструменти (комп'ютерні програми для дизайну та презентацій).
7. **Тестування та вдосконалення.** Студенти тестують свої наочні матеріали на інших студентах або викладачів, отримують відгуки і вносять необхідні корективи для покращення якості матеріалів.
8. **Використання наочності в навчанні.** Студенти отримують можливість застосовувати свою наочність під час практичних занять або навіть підготувати демонстраційні уроки з використанням своїх наочних матеріалів.
9. **Презентація результатів.** Наприкінці практики студенти презентують свої наочні матеріали і демонструють, як вони можуть бути використані для

навчання математики/інформатики.

10. **Аналіз і підбиття підсумків.** Студенти аналізують результати практики, роблять висновки та визначають, які навички та знання вони здобули під час практики з виготовлення наочності.

Існує безліч сервісів та програм для створення наочності, що допомагають студентам, вчителям та іншим спеціалістам готувати цікаві та привабливі інформаційні матеріали. Ось деякі з популярних сервісів для створення наочності:

1. **Microsoft PowerPoint** є одним з найпоширеніших інструментів для створення презентацій. Він має різноманітні функції для створення слайдів, додавання тексту, графіки, таблиць, ілюстрацій, анімації та інтерактивності.
2. **Google Slides** – це безкоштовний інструмент від Google, аналогічний PowerPoint, що дозволяє створювати презентації та спільно працювати над ними в режимі реального часу.
3. **Prezi** пропонує нетрадиційний підхід до презентацій, де інформацію можна відобразити на одному безмежному полотні. Це дозволяє створювати динамічні та цікаві презентації з переходами, що змінюються.
4. **Canva** – це графічний дизайнер, який дозволяє створювати не лише презентації, але й пости в соціальних мережах, банери, ілюстрації, логотипи тощо. Має багато готових шаблонів.
5. **Draw.io** (<https://app.diagrams.net>) – це безкоштовний онлайн-інструмент для створення діаграм, схем, ментальних карт, організаційних діаграм та інших типів наочності. Цей інструмент надає багато можливостей для створення професійних та зрозумілих візуальних представлень інформації.
6. **Powtoon** - це онлайн-інструмент для створення анімованих презентацій та відео. Він дозволяє користувачам створювати захоплюючі та професійні презентації з використанням анімацій, графіки, ілюстрацій, тексту та звуку. Powtoon має велику кількість шаблонів та елементів дизайну, які дозволяють створювати унікальні та ефективні презентації зі змінюючимися переходами та анімаційними ефектами. Цей інструмент особливо популярний серед вчителів, оскільки допомагає створити цікавий та легко сприйнятний контент для залучення аудиторії та зрозумілого представлення інформації.
7. **Vennage** – інструмент для створення інфографік і діаграм. Він має велику кількість шаблонів та готових елементів для швидкого створення привабливих інфографік.
8. **Lucidchart** – це інструмент для створення схем, діаграм, організаційних карт і графіків.
9. **MindMeister** допомагає створювати мапи понять та ментальні карти, які допомагають зорієнтуватися у великих обсягах інформації.
10. **Piktochart** – інструмент для створення інфографік, презентацій та звітів.
11. **Infogram** – дозволяє створювати інтерактивні інфографіки, діаграми, картограми та інші типи наочності.
12. **Adobe Illustrator та Adobe InDesign** – професійні інструменти дозволяють створювати наочні матеріали високої якості, зокрема брошури, буклети, ілюстрації тощо.

Ці сервіси і програми надають різні можливості для створення наочності і студенти можуть обрати той, який найбільше відповідає їхнім потребам та навичкам.

Практика розрахована на два семестри.

У першому семестрі студенти створюють наочний матеріал з математичних дисциплін. До кожного уроку, крім презентації, розробляється тестовий контроль за допомогою однієї із тестових програм, наприклад, «Всеосвіта», «На урок», Quizizz, Kahoot, Classtime, LearningApps.

Семе	Шкільний	Навчальна	Тема
------	----------	-----------	------

стр	предмет	дисципліна	
3* 1**	Алгебра; Алгебра і початки аналізу	Вища математика: математичний аналіз	Функції, їх властивості й графіки (основна та старша школа)
			Похідна функції та її застосування Первісна. Визначений інтеграл та його застосування
	Геометрія	Вища геометрія: аналітична геометрія	Вектор як напрямлений відрізок Метод координат на площині і в просторі
			Теорія подільності Многочлени
Алгебра	Вища алгебра: лінійна алгебра		

\* - 3 роки 10 місяців навчання

\*\* - 2 роки 10 місяців навчання

У другому семестрі студенти створюють наочний матеріал з інформатичних дисциплін за темами:

1. Основні поняття та загальна архітектура комп'ютерних систем
2. Інформаційне забезпечення комп'ютерних систем
3. Організація пам'яті комп'ютера
4. Архітектура процесорів
5. Організація системного інтерфейсу та архітектура системної плати
6. Паралельні комп'ютерні системи
7. Протоколи передачі даних у глобальних комп'ютерних мережах
8. Архітектура, призначення і функції операційних систем
9. Процеси. Потоки. Сигнали
10. Управління пам'яттю в операційних системах
11. Система введення/виведення. Файлова система
12. Тенденції розвитку сучасних операційних систем

Рекомендації щодо оформлення текстових документів та презентацій розміщено у додатку В.

### 3. Форми звітності студента про практику

Після закінчення педагогічної практики у триденний термін студент-практикант повинен представити **груповому керівникові** наступну **документацію**:

1. **Комплект** наочності для вивчення вибраних тематик (діаграми, презентації, анімації, тести тощо).
2. **Звіт** про виконання п.1-11, що оформлений у вигляді електронного документу (сайт, блог тощо).

### 4. Норми оцінювання роботи студентів під час практики

Основними показниками для оцінювання роботи студента на практиці є: виконання програми практики, результати виконання індивідуальних завдань, навчальна і трудова дисципліна під час практики, якість звітної документації.

Ідентичні роботи оцінюються на **«незадовільно»**.

### Критерії оцінювання роботи студентів-практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Комплект наочності	60	0,6
2	Звіт про виконання п.1-10.	20	0,2
3	Повнота спектру використаних інструментів	20	0,2
	Всього	100	1,0





**Рекомендована література**  
**Шкільні підручники з математики**

1. Бевз Г.П., Бевз В.Г., Васильєва Д.В., Владімірова Н.Г. Математика. 5 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Видавничий дім «Освіта», 2022. 256 с.
2. Бевз Г.П., Бевз В.Г. Алгебра 9 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Видавничий дім «Освіта», 2017. 272 с.
3. Бевз Г.П., Бевз В.Г., Владімірова Н.Г. Геометрія 9 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Видавничий дім «Освіта», 2017. 272 с.
4. Бурда М.І., Тарасенкова Н.А. Геометрія. 8 клас. підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Оріон, 2021. 195 с.
5. Бурда М.І., Тарасенкова Н.А. Геометрія. 9 клас. підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Оріон, 2017. 224 с.
6. Істер О.С. Геометрія. 9 клас. підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Генеза, 2017. 240 с.
7. Математика 5 клас підр. [для серед. загальноосв. школи] / Тарасенкова Н.А., Богатирьова І.М., Коломієць О.М., Сердюк З.О., Рудніцька Ю.В. Київ: Оріон. 2022.304 с.
8. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Алгебра 8 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2021. 240 с.
9. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Алгебра 9 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2017. 272 с.
10. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Алгебра 7 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2020. 288 с.
11. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Геометрія 7 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2020. 240 с.
12. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Геометрія 8 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2021. 208 с.
13. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Геометрія 9 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2017. 240 с.
14. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Геометрія. Пропедевтика поглибленого вивчення: навч. посібник для 7 клас з поглибленим вивченням математики. Х.: Гімназія, 2015. 192 с.
15. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Математика 5 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Якір. Х.: Гімназія, 2022. 351 с.
16. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання [науково-методичний посібник]/ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. [за ред. О.І. Пометун]. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
17. Шунда В. Н. Функції та їх графіки. Київ: Радянська школа, 1976. 190 с.
18. Шкільні підручники. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/>
19. Навчальні програми. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>

**Шкільні підручники з інформатики:**

1. Глинський М.Я. Інформатика: 8-11 класи. Навчальний посібник для загальноосвітніх навчальних закладів: у 2-х книгах. Книга 1. Алгоритмізація і програмування. Мова Паскаль. Львів.: Деол, 2002. 200 с.
2. Глинський М.Я. Інформатика: 8-11 класи. Навчальний посібник для загальноосвітніх навчальних закладів: у 2-х книгах. Книга 2. Інформаційні технології. 2-е видання. Львів.: Деол, 2002. 256 с.
3. Зарецька І.Т., Гуржій А.М., Соколов О.Ю. Інформатика: Підручник для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. У 2-х частинах. (Част.1) К.: Форум, 2004. 392с.

4. Зарецька І.Т., Гуржій А.М., Соколов О.Ю. Інформатика: Підручник для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. У 2-х частинах. (Част.2) К.: Форум, 2004. 288 с.
5. Інформатика : Підручн. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл.: академ. рівень, профільн. рівень / Й.Я. Ривкінд, Т.І. Лисенко, Л.А. Чернікова, В.В. Шакотько; за заг. ред. М.З. Згуровського. К.: Генеза, 2011. 304 с.
6. Інформатика: навч. посібник для 10-11 кл.середн. загальноосв. шкіл /І. Т. Зарецька, Б. Г. Колодяжний, А. М. Гуржій, О. Ю. Соколов. Х. : Факт. 2001р. 496 с.
7. Інформатика: Підручник для учнів 10-11 кл. загальноосв. серед. шк.. / А.Ф. Верлань, Н.В. Апатова. К.:Форум, 2001. 200 с.
8. Караванова Т.П. Інформатика: методи побудови алгоритмів та їх аналіз: необчислювальні алгоритми: .: Навч. посіб. для 9-10 кл. із поглибл. вивч. інф-ки К.: Генеза. 2006. 216 с
9. Караванова Т.П. Інформатика: основи алгоритмізації та програмування: 777 задач з рекомендаціями та прикладами: Навч. посіб. для 8-9 кл. із поглибл. вивч. інф-ки К.: Генеза. 2006. 286 с.
10. Коструба О.В. Усі уроки інформатики. 10 клас. Академічний рівень / О.В. Коструба, Р.І. Лещук. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 224 с.
11. Коструба О.В. Усі уроки інформатики. 10 клас. Рівень стандарту / О.В. Коструба, Р.І. Лещук. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 192 с.
12. Ривкінд Й. Я. Інформатика 10 клас (академічний рівень, профільний рівень) / Й. Я. Ривкінд, Т. І. Лисенко, Л. А. Чернікова, В. В. Шакотько. К. : Генеза, 2010. 302 с.
13. Ривкінд Й. Я. Інформатика 11 клас (академічний та профільний рівень) / Й. Я. Ривкінд, Т. І. Лисенко, Л. А. Чернікова, В. В. Шакотько. К. : Генеза, 2011. 304 с.
14. Руденко В. Д. Інформатика (профільний рівень): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / Руденко В. Д., Речич Н. В., Потієнко В. О. Харків : Ранок, 2018. 290 с.
15. Свистунова Т.М. Інформатика. 10 клас. Академічний рівень / Т.М. Свистунова. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 76 с. (Серія «Мій конспект»).
16. Свистунова Т.М. Інформатика. 10 клас. Рівень стандарту / Т.М. Свистунова. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 76 с. (Серія «Мій конспект»).
17. Підручники з інформатики <https://informatik.pp.ua/pidruchniki>

#### Додаткова:

1. Все для вчителя інформатики. URL: <https://informatik.pp.ua/>
2. Інформатика для всіх. URL: <https://sites.google.com/pu.org.ua/allinf>
3. Інформатика. 5 – 9 класи. Програма для загальноосвітніх закладів /М. І. Жалдак та ін. 2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20oserednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/8-informatika.docx>
4. Навчальна програма поглибленого вивчення інформатики для 8-12 класів. Інформатика. Програми для профільного навчання та допрофільної підготовки / Т.П. Караванова, В.П. Костюков. К.: Видавничка група ВHV, 2009. С. 278-368.
5. Підручники з інформатики <https://informatik.pp.ua/pidruchniki>
6. Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В. Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти. 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/1tmA53rTR7bsQLtduONUKceE18wkLFzRZ/view>
7. Прус А.В., Швець В.О. Збірник задач з методики навчання математики. Житомир: «Рута», 2011. 388 с.

## V. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНО-ЗАЛІКОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

№ ОК	Назва практики	Семестр	Кількість кредитів /годин	Тривалість (тижнів)		Форма контролю
				денна	заочна	
ОК3 4	Навчально-залікова педпрактика	8* 6**	10,5/315	7	3	диф. залік

### Відповідальні кафедри:

фізико-математичної освіти та інформатики;  
педагогіки та менеджменту освіти, психології та соціальної роботи.

**База практики:** заклади загальної середньої освіти м. Глухова.

### 1. Мета та завдання практики

**Метою** навчально-залікової педагогічної практики є:

- практичне опанування студентами методикою навчання математики та інформатики;
- вдосконалення й поглиблення психолого-педагогічної підготовки студентів як майбутніх фахівців;
- оволодіння сучасними методами і формами організації освітнього процесу в школах різних типів;
- оволодіння методикою проведення уроків різних типів та методикою позаурочної та позакласної роботи з фахових предметів;
- закріплення, узагальнення та систематизація одержаних в університеті загальнопедагогічних теоретичних знань;
- здобуття потрібного практичного досвіду застосування набутих знань в навчально-виховній роботі школи;
- перевірка на практиці теоретичних основ сучасної методики викладання профільних дисциплін;
- опанування методикою позаурочної та позакласної роботи з предметів, залучення до виконання функції класного керівника, вчителя математики та інформатики.

**Завданнями** навчально-залікової педагогічної практики визначені:

- опанування загальними науково-теоретичними основами навчання шкільних курсів математики та інформатики;
- формування і розвиток у майбутніх учителів педагогічних вмінь і професійно значущих якостей особистості; забезпечення підготовки студентів до проведення уроків різного типу із застосуванням оптимальних форм організації діяльності учнів і методів навчання, що активізують пізнавальну діяльність учнів; використовувати в практиці інноваційні педагогічні технології;
- навчання студентів, спираючись на нові педагогічні технології, впроваджувати в навчальний процес блочні системи подачі, закріплення та повторення вивченого матеріалу; застосовувати індивідуалізацію і рівневу диференціацію в навчально-виховному процесі з опорою на знання з педагогіки, фізіології та психології; виконувати функції класного керівника, працювати з колективом школярів, громадськими юнацькими та дитячими організаціями;
- формування здатності до ефективного використання комп'ютерного обладнання та мультимедійних засобів навчання на уроках математики та інформатики;
- забезпечення зв'язку теоретичних знань з профільних предметів із реальним педагогічним процесом і можливістю їх застосування на практиці;
- усвідомлення завдань і принципів організації шкільної освіти на сучасному етапі

- розвитку національної школи відповідно до ідей Концепції НУШ;
- доскональне вивчення структури та змісту чинних навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників з математики та інформатики;
  - набуття досвіду організації та проведення позаурочної та позакласної роботи з математики та інформатики, вивчення шляхів реалізації завдань із виховання особистості школяра у процесі урочної, позаурочної та позакласної роботи;
  - здійснювати трудове, моральне, екологічне, естетичне, патріотичне, фізичне та інші види виховання учнів у процесі вивчення математичних та інформатичних дисциплін;
  - виконувати функції класного керівника, працювати з колективом школярів, дитячими об'єднаннями; формування вмінь організовувати різноманітні види навчально-пізнавальної діяльності учнів на заняттях (колективну, групову та індивідуальну).

Мета, завдання та зміст навчально-залікової педагогічної практики спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти компетентностей.

### **Фахові компетентності спеціальності**

**ФК 1. Мовно-комунікативна.** Здатність забезпечувати здобуття учнями математичної та інформаційної освіти державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння та навички в області математики та інформатики.

**ФК 2. Предметно-методична.** Здатність моделювати зміст навчання математики та інформатики відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів з даних предметів; здатність формувати вміння розв'язувати компетентнісні задачі (формувати предметні компетентності); здійснювати інтегроване навчання.

**ФК 3. Інформаційно-цифрова.** Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; розробляти власні електронні освітні ресурси; використовувати цифрові технології в професійній діяльності.

**ФК 4. Психологічна.** Здатність розуміти та використовувати психолого-педагогічні особливості розвитку, соціалізації, виховання особистості учня, та здатність здійснювати виховання на уроках математики та інформатики, а також у позакласній роботі; виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

**ФК 5. Емоційно-етична.** Здатність формулювати питання для поглиблення власного розуміння теми та знаходження відсутніх елементів міркування; усвідомлювати власні почуття, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; працювати в команді, залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; володіння просоціальними установками та почуттям відповідальності.

**ФК 6. Інклюзивна.** Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, забезпечення сприятливих умов навчання для кожного здобувача освіти, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

**ФК 7. Здоров'язбережувальна.** Здатність організовувати безпечне освітнє середовище; формувати у здобувачів освіти культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності; надавати першу медичну допомогу.

**ФК 8. Проєктувальна.** Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

**ФК 9. Прогностично-організаційна.** Здатність планувати освітній процес та прогнозувати його результати; організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

**ФК 10. Оцінювально-аналітична.** Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання здобувачів освіти на засадах компетентісного

підходу; в тому числі тих, які навчаються за програмою НУШ; забезпечувати само- та взаємооцінювання результатів навчання.

ФК 11. Інноваційна. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі, використовувати різноманітні підходи до розв'язування проблем у педагогічній діяльності.

ФК 12. Навчання впродовж життя. Здатність до навчання та вдосконалення власної педагогічної майстерності, використовуючи сучасні засоби та методи отримання, організації та обробки інформації та матеріалів.

ФК 13. Професійність. Здатність планувати, організовувати та впроваджувати процеси навчання математики, інформатики, практично виконувати професійні (навчальні і виховні) завдання, використовуючи різні методики, співпрацюючи як із здобувачами освіти, так і з іншими особами, які співпрацюють у дидактичному та навчальному процесі, та фахівцями, що підтримують цей процес.

ФК 14. Філософська. Здатність використовувати методи пізнання (моделювання, аналіз, синтез, узагальнення, конкретизація, порівняння, аналогія тощо) для постановки і розв'язання математичної та методологічної задачі.

ФК 15. Математична. Здатність розуміти та використовувати знання з математики (як науки, так і навчального предмету) у своїй професійній діяльності, вмінні елементаризувати математичні знання відповідно до рівня розвитку учнів.

ФК 16. Інформаційна. Здатність розуміти та використовувати знання з інформатики (як науки, так і навчального предмету) та дидактики інформатики, необхідні для професійної діяльності.

Виконання завдань педпрактики спрямоване на досягнення **програмних результатів навчання**, зокрема:

РН 8. Спроможний демонструвати знання закономірностей розвитку особистості, вікові особливості здобувачів освіти, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.

РН 9. Спроможний проєктувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організовувати співпрацю здобувачів освіти та комунікацію з їхніми батьками.

РН 10. Спроможний добирати і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування математичної компетентності здобувачів освіти і здійснювати самоаналіз ефективності проведених занять.

РН 11. Спроможний проєктувати й проводити на належному рівні різні типи уроків математики, інформатики в 5-11 класах закладів загальної середньої освіти, з використанням різних методів, форм та засобів навчання, зокрема за навчальними програмами НУШ.

РН 12. Спроможний аналізувати, проєктувати, впроваджувати та вдосконалювати навчально-методичне забезпечення навчання здобувачів освіти математики, інформатики, в тому числі, створюючи наочний матеріал за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

РН 14. Спроможний практично застосовувати вищу та елементарну математику, її зв'язки з іншими сферами людської діяльності та показати гуманістичні цінності математики; знає основні дилеми сучасної цивілізації, для пояснення яких може бути корисна математика.

РН 15. Спроможний використовувати методи, форми і засоби дистанційного навчання (включаючи змішану систему навчання) під час своєї професійної діяльності.

ПРК 1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при навчанні математики в школі; володіє комунікативними навичками на рівні вільного спілкування з фахівцями та нефахівцями щодо проблем математики, науки й техніки, історії математики, педагогіки, психології та ін.

ПРК 3. Вміє ефективно працювати, як особистість і як член команди, а також ефективно співпрацювати з учнівським, учительським та батьківським колективами, попереджувати конфлікти.

ПРА 1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності

ПРА 2. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я здобувачів освіти в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ПРА 3. Самостійно та відповідально приймає рішення в професійній сфері на основі аналізу та синтезу, з урахуванням критичних зауважень та на основі творчого підходу.

ПРА 4. Здатність відповідально управляти процесом формування здатностей здобувачів освіти до самостійного прийняття рішень, подолання труднощів, прояву поваги до інтелектуальної праці та її результатів.

## 2. Зміст діяльності студентів-практикантів

Під час оцінювання навчальної роботи, яку здійснював студент протягом практики, враховується якість проведення залікових уроків, відвідування уроків вчителів математики та інформатики та інших студентів, перевірка виконання учнями лабораторних та практичних робіт, зошитів, щоденників учнів, додаткові заняття з учнями, що не встигають, або надання допомоги обдарованим учням у підготовці до конкурсів та олімпіад, організація позакласної роботи за фахом.

Виховна робота включає: допомогу в організації та проведенні громадсько-корисної роботи учнів, організацію дозвілля, заходи з набуття навичок культури поведінки, а також усі заплановані виховні заходи: інформаційні години, екскурсії, зустрічі, диспути тощо.

Підсумки практики студентів підводяться на підсумковій конференції, яка, як правило, має науково-практичний характер. На ній присутні всі студенти-практиканти, методисти фахових кафедр, а також викладачі педагогіки та психології. Студенти виступають із доповідями та презентаціями, які вони підготували на основі вивчення досвіду роботи кращих учителів-предметників міста, демонструють результати своєї науково-методичної роботи.

### **Діяльність студентів-практикантів включає такі компоненти:**

1. Комплексне вивчення системи навчально-виховної роботи школи.
2. Навчальна та позакласна робота з предметів.
3. Виховна робота з класом, позакласна робота.
4. Методична робота.
5. Робота з психолого-педагогічного аналізу.

Під час практики студенти проводять **основні види роботи**, притаманні діяльності вчителя:

1) *освітньо-виховну* – з учнями, а саме: складають індивідуальний план роботи та працюють за ним; розробляють розгорнуті плани-конспекти уроків та виховних заходів; сприяють всебічному розвитку учнів, добираючи для цього конкретний зміст і засоби педагогічного впливу; продовжують формувати учнівський колектив; створюють умови для розвитку самостійної діяльності учнів; підтримують у класі комфортний психологічний клімат, забезпечують охорону здоров'я учнів; упереджують прояви булінгу в учнівському колективі; беруть участь у здійсненні інклюзивного навчання; в разі потреби здійснюють дистанційне навчання;

2) *просвітницьку* – серед школярів з питань математики, інформатики, психології, екології, а також серед батьків учнів, надаючи консультації стосовно індивідуального підходу в екологічному, фізичному, санітарно-гігієнічному та статевому вихованні дітей і розвитку вмінь та навичок екологічно доцільної поведінки та здоров'язберігаючих технологій;

3) *методичну* – спільно з педагогічним колективом школи, під час відвідування уроків вчителів та студентів, аналізу шкільної документації та педагогічного досвіду

вчителів;

4) *дослідницьку* – спільно з викладачем ЗВО проводять експериментальні дослідження для виконання курсових і бакалаврських робіт, впроваджують результати педагогічного дослідження в практику роботи школи.

*Перед початком педагогічної практики* проводиться настановна конференція, у роботі якої беруть участь викладачі фахових кафедр, а також викладачі педагогіки та психології.

Період проходження практики студентами умовно поділяється на три етапи: ознайомлювальний, основний, заключний.

*Протягом першого тижня* студент-практикант повинен комплексно вивчити навчально-виховний процес школи:

а) провести бесіди з адміністрацією школи (директором, завучем, організатором з позакласної роботи) і з'ясувати:

- науково-методичну проблему над якою працює школа;
- перспективний, річний, виховний план роботи школи;
- план роботи методичного об'єднання вчителів математики/інформатики;
- графік проведення і тематика семінарів учителів математики/інформатики.

б) провести бесіду з класним керівником:

- зібрати загальні відомості про клас;
- ознайомитися з планом виховної роботи, класним журналом, особовими справами учнів, медичними картками, щоденниками;
- ознайомитися з розкладом навчальних занять у класі, провести його аналіз.

в) провести бесіду з учителями математики та інформатики з метою:

- ознайомлення з наявним матеріально-технічним забезпеченням кабінету математики/інформатики;
- ознайомлення з календарно-тематичними планами, планами тематичних гуртків та факультативів за фахом на період практики, відповідними розділами і темами навчальної програми, проведення їхнього аналізу;

г) познайомитися з учнівським колективом:

- бесіда з активом класу;
- бесіда з окремими учнями, з метою виявлення їхніх інтересів, уподобань, відношення до навчання, організації дозвілля тощо.

д) ознайомитися з науковою, навчальною та методичною літературою з проблем виховання та навчання учнів, наявною у школі;

е) скласти індивідуальний план навчально-залікової педагогічної практики студента та затвердити його у групового керівника;

є) скласти календарно-тематичний план з математики (5-6 класи) або алгебри та геометрії (7-9 класи) та алгебри і початків аналізу і геометрії (10-11 класи), а також інформатики для закріпленого класу на період практики, погодити його з учителями-предметниками та методистом (додаток Г4).

У наступні тижні практики студенти працюють згідно із загальним планом педагогічної практики, затвердженого індивідуального та календарно-тематичного плану, проводять пробні та залікові уроки з математичних дисциплін та інформатики, гурткові заняття та виховну роботу з предмету, розробляють та проводять класні години як помічник класного керівника. Студенти-практиканти повинні щоденно з'являтися у школу до початку занять та знаходитися в ній повний шестигодинний робочий день. У разі проходження практики дистанційно, то бути присутнім на всіх уроках. Відвідування школи студентами-практикантами реєструється у журналі, який ведеться старостою групи студентів-практикантів. У окремих випадках студент-практикант має право залишити школу раніше встановленого часу з дозволу групового керівника, директора, завуча школи, класного керівника або вчителя, до якого він прикріплений.



### **ЗАВДАННЯ З ПЕДАГОГІКИ**

I. Комплексне вивчення навчально-виховного процесу школи:

- а) бесіда з адміністрацією (директором, завучем, організатором з позакласної роботи):
  - проблема над якою працює школа;
  - річний, виховний план роботи школи;
  - план роботи методоб'єднання вчителів за фахом;
  - графіки і тематика семінарів за фахом.
- б) бесіда з класним керівником:
  - загальні відомості про клас,
  - ознайомлення з планом виховної роботи, класним журналом, особовими справами учнів, медичними картками, щоденниками, зошитами тощо;
  - ознайомлення з розкладом навчальних занять у класі, його аналіз.
- в) бесіда з вчителем-предметником:
  - ознайомлення з кабінетом, обладнанням, ТЗН, наочністю,
  - ознайомлення з програмою та календарним планом вчителя.
- г) знайомство з учнівським колективом:
  - бесіда з активом класу,
  - з учнями про їх інтереси, уподобання, ставлення до навчання, організацію дозвілля тощо.

#### **Виховна робота:**

- а) участь у поточній виховній роботі з класом (проведення етичних бесід, диспутів, уроків культури, допомога в організації трудових, художніх, спортивних та інших КТС);
- б) підготовка і проведення одного залікового виховного заходу в закріпленому класі. План-конспект виховного-залікового заходу затверджується класним керівником та груповим керівником. Цей план-конспект з оцінкою за проведення є структурною одиницею звітної документації;
- в) відвідування виховних заходів, що проводяться вчителями школи, студентами-практикантами, ведення протокольних записів з метою їх аналізу (протокол і аналіз виховного заходу додається до щоденника психолого-педагогічних спостережень);
- г) участь в роботі з батьками (участь у підготовці і проведенні батьківських зборів, у випуску інформаційних матеріалів для батьків тощо).

#### **Методична робота:**

- а) відвідування засідань методоб'єднань за фахом;
- б) вивчення передового педагогічного досвіду;
- в) проведення науково-дослідної роботи з методики, педагогіки і психології;
- г) робота з методичною літературою;
- д) підготовка звітної документації з педпрактики, участь у підсумковій конференції з педпрактики.

### **ЗАВДАННЯ З ПСИХОЛОГІЇ**

На основі спостережень скласти психолого-педагогічну характеристику на одного з учнів основної школи за наданими викладачами методиками.

#### ***Психолого-педагогічний аналіз особистості учня***

Особистість – це ієрархічна структура власних поглядів і ставлень до зовнішнього світу, а також власних вимог до самої себе, оцінок і самооцінок, які відповідають її моральним нормам і переконанням.

Особистість характеризується значною кількістю параметрів, серед яких найбільш важливим є її позиція, тобто система відношень. Найсуттєвішими є ставлення особистості до людей, матеріальних умов життя, своїх обов'язків – трудових, навчальних тощо. Важливою стороною особистості є її індивідуальність, тобто неповторне поєднання психологічних особливостей (характер, темперамент,

особливості перебігу психічних процесів, сукупність переважаючих почуттів і мотивів діяльності, сформовані здібності тощо).

Кожна людина є індивідуальною, але індивідуальність одних виявляється яскраво, колоритно, інших – малопомітно. Як наслідок, завданням студента-практиканта є виявлення в учня його індивідуальних особливостей як особистості.

Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики на особистість учня подана у додатку Д.

### ***ЗАВДАННЯ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ***

1. Скласти розгорнуті плани-конспекти залікових уроків (додаток Г1, Г2) та позакласного предметного заходу (додаток Г6).
2. Виготовити наочність до залікових уроків (варіанти виготовлення наочностей див. із навчальної практики із виготовлення наочності).
3. Провести залікові уроки, що оцінюються методистом та вчителем.
4. Провести аналіз власного уроку та уроки-колеги (або вчителя) (додаток Г3).
5. Підготувати та провести позакласний виховний захід із предмету.
6. Провести профорієнтаційну роботу з учнями.
7. Подати наочність, плани-конспекти уроків та позакласного заходу, аналіз уроків, звіт на захист педпрактики.
8. Взяти участь у підведенні підсумків педпрактики.

### ***ЗАВДАННЯ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ***

1. Скласти розгорнуті плани-конспекти залікових уроків (додаток Г5) та позакласного предметного заходу (додаток Г6).
2. Виготовити наочність до залікових уроків (варіанти виготовлення наочностей див. із навчальної практики із виготовлення наочності).
3. Провести залікові уроки, що оцінюються методистом та вчителем.
4. Провести аналіз власного уроку та уроки-колеги (або вчителя).
5. Підготувати та провести позакласний виховний захід із предмету.
6. Провести профорієнтаційну роботу з учнями.
7. Подати наочність, плани-конспекти уроків та позакласного заходу, аналіз уроків, звіт на захист педпрактики.
8. Взяти участь у підведенні підсумків педпрактики.

### **Зміст діяльності студентів-практикантів за умови дистанційного навчання**

1. Ознайомитись з методикою роботи вчителя, відвідати та проаналізувати on-line уроки.
2. Скласти розгорнуті плани-конспекти та презентації для проведення залікових уроків.
3. Провести залікові уроки в on-line форматі, зробити скріншоти кожного з етапів уроку (або здійснити відеозапис заняття за згодою здобувачів освіти).
4. Розробити розгорнутий план-конспект предметного позакласного виховного заходу в 5-11 класах (за вибором студента).
5. Провести та зробити скріншоти предметного позакласного заходу.

### **3. Форма звітності студентів-практикантів**

Після закінченню педагогічної практики у трьохденний термін студент-практикант повинен представити наступну документацію:

#### ***Груповому керівникові:***

1. Індивідуальний план навчально-виховної роботи (Додаток А.2), який складається до кінця 1-го тижня практики і затверджується класним та груповим керівниками.

2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень.(Додаток А.3).
3. Протокол та психолого-педагогічний аналіз одного уроку за фахом, проведеного вчителем чи студентом-практикантом (Додаток Г3).
4. Психолого-педагогічний аналіз виховного заходу (Додаток А5).
5. План-конспект виховного заходу з оцінкою за проведення і підписом класного керівника (Додаток А.4).
6. Характеристика на роботу студента-практиканта з рекомендованою оцінкою та підписами вчителя-предметника, класного керівника, завірену підписом директора і печаткою школи **за умови очної організації та проходження практики.**
7. Звіт про роботу під час практики (Додаток А.9).

Консультанту з психології:

1. Психолого-педагогічну характеристику на особистість учня (Додаток Д)

Методисту з математики:

1. **Календарно-тематичний план** проведених уроків (узгодити з методистом протягом першого тижня практики).
2. **Плани-конспекти чотирьох проведених уроків** із супровідною наочністю. Перед проведенням кожного уроку попередньо отримати консультацію у методиста та вчителя і отримати у них дозвіл на проведення уроку. Для студентів є обов'язковим проведення **4 (чотирьох) залікових уроків** у присутності методиста-предметника.
3. **Аналіз уроку колеги** студента-практиканта (за відсутності такого – вчителя).
4. **Самоаналіз свого уроку.**
5. **План-конспект проведеного виховного заходу з математики або інформатики з оцінкою** (перед проведенням попередньо отримати консультацію у методиста, учителя-предметника та класного керівника і отримати у них дозвіл на проведення заходу).
6. **Аналіз матеріально-технічної бази школи (кабінету математики) (додаток Г7).**
7. **Узагальнений звіт про проходження практики** з рекомендаціями за орієнтовною структурою:
  - ПІБ студента, факультет, курс, група, форма навчання, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, груповий керівник.
  - мета, завдання практики.
  - коротка характеристика бази практики.
  - виконані завдання під час проходження практики.
  - загальні, фахові компетентності, сформовані під час проходження практики.
  - проблеми, труднощі, що виникли у процесі практичної підготовки.
  - допомога, поради, настанови академічної спільноти під час проходження педагогічної практики (викладачі, викладачі-методисти, групові керівники, практичний психолог та інші).
  - поради, побажання, пропозиції щодо змісту програм практики, організації й проведення практичної підготовки, підготовки звітності, процедур захисту.
8. **Копію характеристики на роботу студента-практиканта** з рекомендованою оцінкою та підписами вчителя-предметника, класного керівника, завірену підписом директора і печаткою школи. За умови очної організації та проходження практики!

**Методисту з інформатики:**

1. **Календарно-тематичний план** проведених уроків (узгодити з методистом протягом першого тижня практики).

2. **Плани-конспекти двох проведених уроків** із супровідною наочністю. Перед проведенням кожного уроку попередньо отримати консультацію у методиста та вчителя і отримати у них дозвіл на проведення уроку. Для студентів є обов'язковим проведення **2 (двох) залікових уроків** у присутності методиста-предметника.

3. **Аналіз матеріально-технічної бази школи (кабінету інформатики).**

**4. Норми оцінювання роботи студентів під час практики**

Основними показниками для оцінки роботи студента на практиці є: виконання програми практики, результати виконання індивідуальних завдань, навчальна і трудова дисципліна під час практики, якість звітної документації.

Підсумкова оцінка з навчально-заликової педагогічної практики визначається на підставі середньозваженого балу, де до уваги береться ваговий коефіцієнт та показник середньоарифметичної оцінки всіх основних видів робіт, які виконує студент на практиці.

**Критерії оцінювання роботи студентів-практикантів**

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Проведення уроків математики, наочність до уроків	30	0,4
2	Проведення уроків інформатики, наочність до уроків	20	0,4
3	Проведення предметного позакласного заходу та організація роботи учнів у позаурочній роботі (гуртки, факультативи)	10	0,1
4	Супровідна документація до занять (календарно-тематичний план, опис кабінетів математики та інформатики, аналіз та самоаналіз уроків, звіт)	10	0,1
6	Виконання завдань з психології	10	0,1
7	Проведення виховної роботи	10	0,1
8	Оформлення документації	5	0,1
9	Захист практики (звіт, фото-, відеопрезентація тощо)	5	0,1
	Разом	100	1,0

**Рекомендована література**

**Методика навчання математики:**

1. Слєпкань З.І. Методика викладання математики. Київ: Зодіак ЕКО, 2000. 512 с
2. Бурчак С.О. Методика навчання математики в основній школі : [навчально-методичний посібник] Суми: Видавництво «Ярославна», 2014. 176 с.
3. Бурчак С.О. , Толмачов В.С. , Тверезовська Л.О. Методичні рекомендації з питань організації і проведення тестового контролю знань, навичок та вмінь студентів вищої школи : метод. пос. Глухів : РВВ ГДПУ, 2008. 68 с.
4. Практикум з методики навчання математики. Загальна методика: навч. пос. [для студ. матем. спец. педагогічних університетів] / З.І. Слєпкань, А.В. Грохольська, В.Я. Забранський, С.М. Лук'янова, Л.Л. Панченко, І.С. Соколовська [за ред. З.І. Слєпкань]. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. 292 с.

5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання [науково-методичний посібник]/ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. [за ред. О.І. Пометун]. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.

### **Шкільні підручники з математики:**

20. Бевз Г.П., Бевз В.Г., Васильєва Д.В., Владімірова Н.Г. Математика. 5 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Видавничий дім «Освіта», 2022. 256 с.
21. Бевз Г.П., Бевз В.Г. Алгебра 9 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Видавничий дім «Освіта», 2017. 272 с.
22. Бевз Г.П., Бевз В.Г., Владімірова Н.Г. Геометрія 9 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Видавничий дім «Освіта», 2017. 272 с.
23. Бурда М.І., Тарасенкова Н.А. Геометрія. 8 клас. підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Оріон, 2021. 195 с.
24. Бурда М.І., Тарасенкова Н.А. Геометрія. 9 клас. підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Оріон, 2017. 224 с.
25. Істер О.С. Геометрія. 9 клас. підр. [для серед. загальноосв. школи]. К.: Генеза, 2017. 240 с.
26. Математика 5 клас підр. [для серед. загальноосв. школи] / Тарасенкова Н.А., Богатирьова І.М., Коломієць О.М., Сердюк З.О., Рудніцька Ю.В. Київ: Оріон. 2022. 304 с.
27. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Алгебра 8 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2021. 240 с.
28. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Алгебра 9 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2017. 272 с.
29. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Алгебра 7 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2020. 288 с.
30. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Геометрія 7 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2020. 240 с.
31. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Геометрія 8 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2021. 208 с.
32. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Геометрія 9 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Х.: Гімназія, 2017. 240 с.
33. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Геометрія. Пропедевтика поглибленого вивчення: навч. посібник для 7 клас з поглибленим вивченням математики. Х.: Гімназія, 2015. 192 с.
34. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Математика 5 клас підр. [для серед. загальноосв. школи]. Якір. Х.: Гімназія, 2022. 351 с.
35. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання [науково-методичний посібник]/ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. [за ред. О.І. Пометун]. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
36. Шунда В. Н. Функції та їх графіки. Київ: Радянська школа, 1976. 190 с.
37. Шкільні підручники. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/>
38. Навчальні програми. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>

### **Методика навчання інформатики:**

1. Барболіна Т. М. Шкільний курс інформатики та методика його викладання. Полтава: Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2007. 124 с.
2. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: навч. посіб. : у 4 ч. К.: Навчальна книга, 2004. – Ч. 1: Загальна методика навчання інформатики. 256 с.
3. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: навч. посіб. : у 4 ч. К.: Навчальна книга, 2004.- Ч. II: Методика навчання інформаційних технологій. 287 с.

4. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: навч. посіб. : У 4 ч. К. : Навчальна книга, 2004.- Ч. III: Методика навчання основних послуг глобальної мережі Інтернет. 196 с.
5. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: навч. посіб. : У 4 ч. К. : Навчальна книга, 2004. - Ч. IV: Методика навчання основ алгоритмізації та програмування. 368 с.
6. МОДЕЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 КЛАСІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoji-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

### **Шкільні підручники з інформатики:**

1. Глинський М.Я. Інформатика: 8-11 класи. Навчальний посібник для загальноосвітніх навчальних закладів: у 2-х книгах. Книга 1. Алгоритмізація і програмування. Мова Паскаль. Львів.: Деол, 2002. 200 с.
2. Глинський М.Я. Інформатика: 8-11 класи. Навчальний посібник для загальноосвітніх навчальних закладів: у 2-х книгах. Книга 2. Інформаційні технології. 2-е видання. Львів.: Деол, 2002. 256 с.
3. Зарецька І.Т., Гуржій А.М., Соколов О.Ю. Інформатика: Підручник для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. У 2-х частинах. (Част.1) К.: Форум, 2004. 392с.
4. Зарецька І.Т., Гуржій А.М., Соколов О.Ю. Інформатика: Підручник для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. У 2-х частинах. (Част.2) К.: Форум, 2004. 288 с.
5. Інформатика : Підручн. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл.: академ. рівень, профільн. рівень / Й.Я. Ривкінд, Т.І. Лисенко, Л.А. Чернікова, В.В. Шакотько; за заг. ред. М.З. Згуровського. К.: Генеза, 2011. 304 с.
6. Інформатика: навч. посібник для 10-11 кл. середн. загальноосв. шкіл /І. Т. Зарецька, Б. Г. Колодяжний, А. М. Гуржій, О. Ю. Соколов. Х. : Факт. 2001р. 496 с.
7. Інформатика: Підручник для учнів 10-11 кл. загальноосв. серед. шк.. / А.Ф. Верлань, Н.В. Апатова. К.: Форум, 2001. 200 с.
8. Караванова Т.П. Інформатика: методи побудови алгоритмів та їх аналіз: необчислювальні алгоритми: .: Навч. посіб. для 9-10 кл. із поглибл. вивч. інф-ки К.: Генеза. 2006. 216 с
9. Караванова Т.П. Інформатика: основи алгоритмізації та програмування: 777 задач з рекомендаціями та прикладами: Навч. посіб. для 8-9 кл. із поглибл. вивч. інф-ки К.: Генеза. 2006. 286 с.
10. Коструба О.В. Усі уроки інформатики. 10 клас. Академічний рівень / О.В. Коструба, Р.І. Лещук. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 224 с.
11. Коструба О.В. Усі уроки інформатики. 10 клас. Рівень стандарту / О.В. Коструба, Р.І. Лещук. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 192 с.
12. Ривкінд Й. Я. Інформатика 10 клас (академічний рівень, профільний рівень) / Й. Я. Ривкінд, Т. І. Лисенко, Л. А. Чернікова, В. В. Шакотько. К. : Генеза, 2010. 302 с.
13. Ривкінд Й. Я. Інформатика 11 клас (академічний та профільний рівень) / Й. Я. Ривкінд, Т. І. Лисенко, Л. А. Чернікова, В. В. Шакотько. К. : Генеза, 2011. 304 с.
14. Руденко В. Д. Інформатика (профільний рівень): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / Руденко В. Д., Речич Н. В., Потієнко В. О. Харків : Ранок, 2018. 290 с.
15. Свистунова Т.М. Інформатика. 10 клас. Академічний рівень / Т.М. Свистунова. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 76 с. (Серія «Мій конспект»).
16. Свистунова Т.М. Інформатика. 10 клас. Рівень стандарту / Т.М. Свистунова. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 76 с. (Серія «Мій конспект»).
17. Підручники з інформатики <https://informatik.pp.ua/pidruchniki>

### Методика навчання інформатики окремих тем:

20. Авраменко В. С., Авраменко А. С. Основи операційних систем. Навчальний посібник. Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2018. 524 с.
21. Бази даних у питаннях і відповідях : навчальний посібник / В. В. Чубук, Р. М. Чен, Л. А. Павленко та ін. Х. : Вид. ХНЕУ, 2004. 288 с.
22. Базовий курс інформатики / В. Д. Руденко, О. М. Макаруч, М. О. Патланжоглу; за заг. ред. В. Ю. Бикова : навч. посіб. К. : Вид. група ВНУ. Кн. 1 : Основи інформатики. 2005. 320 с.
23. Базовий курс інформатики / В. Д. Руденко, О. М. Макаруч, М. О. Патланжоглу; за заг. ред. В.Ю.Бикова: навч. посіб. К.: Вид. група ВНУ. Кн. 2: Інформаційні технології. 2006. 368 с.
24. Батрак Є. О. Архітектура комп'ютерних систем: лабораторний практикум [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студ. спеціальності 126 «Інформаційні системи та технології». КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 110 с.
25. Болюх В. Ф., Данько В. Г. Основи електроніки і мікропроцесорної техніки: Навч. посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2011. 257 с.
26. Дем'яненко В. М. Комп'ютер. Апаратна частина: конфігурація, вибір : посібник / В. Дем'яненко, Н. Вовковінська, В. Лапінський. К. : Шкільний світ, 2009. 128 с.
27. Дибкова Л. М. Інформатика та комп'ютерна техніка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : "Академвидав", 2002. 320 с.
28. Завадський І.О. Основи візуального програмування / І. О. Завадський, Р. І. Заболотний: [Навч. посіб.]. К.: Вид. група ВНУ. 2007. 272 с.
29. Зайцев В.Г., Дробязко І.П. Операційні системи: навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 240 с.
30. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології : Підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.А. Баженов, П.С. Венгерський, В.М. Горлач, О.М. Левченко, П.П. Лізунов, В.С. Гарвона, О.М.Ананьєв. К. : Каравела, 2003. 464 с.
31. Інформатика: Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.І. Пушкаря. К.: Видавничий центр «Академія», 2003. 704 с.
32. Інформаційні системи і технології в економіці : навч. посібн. / за ред. В. С. Пономаренка. К. : Академія, 2002. 544 с.
33. Караванова Т. П. Інформатика. Основи алгоритмізації та програмування. 777 задач з рекомендаціями та прикладами (навчальний посібник) / Т. П. Караванова. К. : Генеза, 2009. 286 с.
34. Клименко О. Ф., Головка Н. Р., Шарапов О. Д. Інформатика та комп'ютерна техніка : навч.-метод. посібник / за заг. ред. О. Д. Шарапова. К. : КНЕУ, 2002. 534 с.
35. Кухарчук Р.П. Будова персонального комп'ютера: Навчальний посібник для студентів фізико-математичних і фізико-технічних факультетів. Глухів: РВВ ГДПУ. 2010. 76 с.
36. Мельник А. О. Архітектура комп'ютера : наукове видання / А. О. Мельник. Луцьк : волинська обласна друкарня, 2008. 480 с.
37. Мосіюк О.О., Федорчук А.Л. Операційні системи та системне програмування: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2022. 76 с.
38. Павленко Л. А. Проектування схем баз даних / Л. А. Павленко, О. В. Тарасов. Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. 100 с.
39. Пасічник В. В. Організація баз даних та знань / В. В. Пасічник, В. А. Резніченко. К. : Видавничка група ВНУ, 2006. 384 с.
40. Рибалов Б.О., Лозович О.М. Комп'ютерні системи. Посібник до виконання лабораторних робіт. Одеська державна академія холоду, 2008. 38 с.

41. Рябко А.В. Лекції «Інформатика: архітектура обчислювальних систем»
42. Ситник В.Ф. Основи інформаційних систем : навч. посібник. Видання друге / В.Ф. Ситник, Т.А. Писаревська, Н.В. Єршоміна, О.С. Краєва; За ред. В.Ф. Ситника. К.: КНЕУ, 2001. 420 с.
43. Таненбаум Е. Архитектура комп'ютера. 2013. 816 с.
44. Тарасов О. В., Федько В. В., Лосєв., М. Ю.. Проектування баз даних : навч. посіб. Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. 200 с.
45. Федотова-Півень І. М. Операційні системи: навчальний посібник. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2019. 216 с.
46. Федько В. В., Тарасов О. В., Лосєв М. Ю. Лабораторний практикум з модуля "Основи баз даних та знань" навчальної дисципліни "Організація баз даних та знань" Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. 192 с.
47. Федько В. В., Тарасов О. В., Лосєв М. Ю. Організація баз даних та знань : навч.-прак. посібн. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 200 с.

#### Додаткова:

1. Все для вчителя інформатики. URL: <https://informatik.pp.ua/>
2. Інформатика для всіх. URL: <https://sites.google.com/ru.org.ua/allinf>
3. Інформатика. 5 – 9 класи. Програма для загальноосвітніх закладів /М. І. Жалдак та ін. 2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/8-informatika.docx>
4. Концепція програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл // Комп'ютер у школі і сім'ї. 2000. №3. С.3-10.
5. Корнієнко М.М. Електронні таблиці Excel: теоретичні основи, приклади та завдання, практичні роботи / М.М. Корнієнко, І.Д. Іванова. Х. : Веста, 2008. 48 с.
6. Корнієнко М.М. Інформатика. Основи алгоритмізації і програмування: Теоретичні основи, приклади та завдання, практичні роботи / М.М. Корнієнко, І.Д. Іванова. Х. : Видавництво «Ранок», 2009. 48 с.
7. Лещук І.М. Кабінет інформатики. – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 205, [3] с.
8. Морзе Н.В. Основи інформатики. Екзаменаційні білети: запитання та відповіді. К.: Курс, 1999. 150 с.
9. Морзе Н.В., Мостіпан О.І. Інформатика. Державна підсумкова атестація. 11 клас. Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2003. 104 с.
10. Навчальна програма поглибленого вивчення інформатики для 8-12 класів. Інформатика. Програми для профільного навчання та допрофільної підготовки / Т.П. Караванова, В.П. Костюков. К.: Видавничка група ВНУ, 2009. С. 278-368.
11. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736 від 23.12.2020 р. Про затвердження професійного стандарту за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)". [Електронний ресурс]: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>, (дата звернення 19.04.2021) - Назва з екрану. – Мова укр.
12. Облаштування кабінету інформатики в школі / упоряд. В. Лапінський. К. : Шк. світ, 2008. 112 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).
13. Польська Н.С. Про державні санітарні правила та норми влаштування і обладнання кабінетів комп'ютерної техніки в навчальних закладах та режим праці учнів на персональних комп'ютерах / Н.С. Польська // Комп'ютер у школі та сім'ї. 1999. № 3. С. 57-59.
14. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення 18.03.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 20.03.2021).



15. Рамський Ю.С., Іваськів І.С., Ніколаєнко О.Ю. Вивчення Web-програмування в школі: Навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2006. 200 с.
16. Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В. Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти. 2021. URL:  
<https://drive.google.com/file/d/1tmA53rTR7bsQLtduONUKceE18wkLFzRZ/view>
17. Руденко В.Д. Курс інформатики (част. 2) Основи алгоритмізації і програмування: Навчальний посібник / За ред. В.М. Мадзігона, В.Ю. Викова. К.: Фенікс, 2002. 200 с.
18. Руденко В.Д., Макарчук О.М., Патланжоглу М.О. Базовий курс інформатики ( Кн. 2: Інформаційні технології). К:ВНУ, 2006. 368 с.
19. Руденко В.Д., Макарчук О.М., Патланжоглу М.О. Практичний курс інформатики / За ред. В.М. Мадзігона. К.:Фенікс, 1997. 304 с.
20. Руденко В.Д., Макарчук О.М., Патланжоглу М.О. Комп'ютер та його програмне забезпечення. Курс інформатики (частина 1)/За ред. В.М. Мадзігона. К.: Фенікс, 2001. 370с.
21. Руденко. В.Д., Макарчук О.М., Патланжоглу М.О. Базовий курс інформатики ( Кн. 1: Основи інформатики ). К:ВНУ, 2006. 320 с.
22. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн./ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; за ред. О.І. Пометун. К. : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
23. Чистякова Н.Б. Інформатика. 9 клас: Розробки уроків / Н.Б. Чистякова, І.М. Шишко. Х. : Видавництво «Ранок», 2011. 256 с.

## СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Загальна оцінка роботи кожного студента є комплексною і враховує всі напрями його діяльності за період практики. Вона визначається на основі обговорення та узгодження висновків керівників практики: методистів фахових кафедр. Підсумкову оцінку за практику виставляє груповий методист після узгодження з викладачами кафедр, які беруть участь у проведенні практики.

Робота студентів за період педагогічної практики за умови форми підсумкового контролю – **залік** – оцінюється за такими критеріями:

Оцінка **«зараховано» (А)** ставиться тоді, коли завдання практики виконані на високому рівні якості, а саме: студент проявив себе як організований, сумлінний, ініціативний у всіх видах роботи, завоював повагу і високу оцінку серед дитячого і педагогічного колективів ЗЗСО, керівників практики, у визначений термін здав належним чином оформлену документацію.

Оцінкою **«зараховано» (В)** оцінюється педагогічна практика в тому випадку, коли завдання практики виконані на достатньому рівні якості, а саме: студентом допущено деякі помилки, які він зміг самостійно виправити або пояснити причину їхнього допущення; в ході практики студентом-практикантом не допускалась неорганізованість, шаблонність в усіх видах роботи; студент добре зарекомендував себе серед дитячого і педагогічного колективів ЗЗСО і керівників практики; у визначений термін здав належним чином оформлену документацію.

Оцінка **«зараховано» (С)** ставиться студенту, який повністю виконав програму практики, проявив ініціативу в роботі, однак допускав незначні помилки у реалізації окремих видів робіт і мав труднощі щодо самостійного їхнього виправлення або не міг пояснити причину їхнього допущення; в ході педпрактики студентом-практикантом не допускалась неорганізованість, шаблонність у всіх видах роботи; він добре зарекомендував себе серед дитячого і педагогічного колективів навчального закладу; здав у визначений термін правильно оформлену документацію.

Результати практики, оцінені на **«зараховано» (D)** свідчать про те, що студент на задовільному рівні якості підготовлений до виконання завдань практики, допускає незначні порушення положень педагогіки і психології, які вміє виправити і пояснити при зверненні на них уваги групового керівника і не повторює їх під час подальшої роботи з дитячим колективом. Студент проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний. Студент вчасно здав документацію, в яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою групового керівника.

Оцінка **«зараховано» (E)** ставиться студенту, який виконав програму практики, однак не проявив достатніх знань з психології й педагогіки і вмінь застосовувати їх у практичній діяльності, допускав помилки при плануванні і підготовці виховних заходів, не враховував у достатній мірі вікові та індивідуальні особливості дітей, їхні інтереси. Студент невчасно здав документацію.

Оцінка **«незараховано» (FX)** ставиться тоді, коли студент виявився не готовим до виконання завдань практики або безвідповідально ставився до своїх обов'язків.

Робота студентів за період педагогічної практики за умови форми підсумкового контролю – **диференційований залік** – оцінюється за такими критеріями:

Оцінка «*Відмінно*» (А 90-100 балів) виставляється студентам, які виконали завдання практики на високому науково-методичному рівні; ними кваліфіковано формулювались та розв'язувались проблеми виховання та освіти, раціонально використовувались різноманітні методи навчання математики й інформатики та засоби активізації учнів з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, підтримувалась дисципліна під час уроків, коли студенти показали глибокі знання матеріалу за фахом, психолого-педагогічної теорії та творчу самостійність у доборі навчального й дидактичного матеріалу для проведення та аналізу занять.

Оцінка «*Добре*» (В 82-89 балів) виставляється в тому випадку, коли уроки студентами проведені на високому науково-педагогічному рівні; на них вдало розв'язувались освітні та виховні проблеми, але недостатньо ефективно використовувались окремі методичні прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів; якщо студенти виявили знання психолого-педагогічної теорії, самостійність у доборі навчального та дидактичного матеріалу, але допустили при цьому незначні помилки в побудові та проведенні занять.

Оцінка «*Добре*» (С 74-83 бали) виставляється в тому випадку, коли уроки студентами проведено на достатньому науково-педагогічному рівні; на них вдало розв'язувались освітні та виховні проблеми, але недостатньо ефективно використовувались методичні прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів; невдало поєднувались методи навчання та використовувалась наочність, якщо студенти виявили знання психолого-педагогічної теорії, самостійність у доборі навчального та дидактичного матеріалу, але допустили при цьому незначні помилки в побудові та проведенні занять.

Оцінки «*Задовільно*» (Д 64-73 бали) заслуговують студенти, які допустили помилки в реалізації навчально-виховних завдань, недостатньо ефективно використовували психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, слабо активізували пізнавальну діяльність учнів; студенти, які не завжди вміли встановити контакт із учнями, не бачили своїх помилок та недоліків під час аналізу занять.

Оцінки «*Задовільно*» (Е 60-63 бали) заслуговують студенти, які допустили помилки у викладанні фактичного матеріалу та в реалізації навчально-виховних завдань, недостатньо ефективно використовували психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, слабо активізували пізнавальну діяльність учнів; не завжди вміло встановлювали контакт з учнями, не бачили та не виправляли своїх помилок та недоліків під час аналізу занять.

Оцінка «*Незадовільно*» (FХ 35-59 балів) виставляється в тому випадку, коли не були виконані навчально-виховні завдання, практикант допустив серйозні помилки під час викладання навчального матеріалу, не забезпечив належної дисципліни на занятті, а також показав низький рівень знань психолого-педагогічної теорії та некритично ставився до своєї роботи.

При виставленні підсумкової оцінки за педагогічну практику враховується ефективність проведення студентом навчально-виховної роботи, участь у методичній роботі школи, його відношення до педагогічної професії, до учнів, до школи, якість звітної документації, виконання всіх видів завдань практики.

У разі виникнення особливих обставин виконання освітніх програм здобувачами вищої освіти денної форми навчання здійснюється шляхом організації і проведення освітнього процесу з використанням дистанційних технологій.

**Відповідність шкал оцінювання (національної та європейської (ECTS))**

Оцінка ECTS	Середньо-зважений бал, що формує інтервальну шкалу	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна оцінка		
<b>A</b>	<b>4,51-5,00</b>	<b>90-100</b>	<b>5</b>	<b>зараховано</b>	<i>Відмінно</i> – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
	5,00	100			
	4,95	99			
	4,90	98			
	4,85	97			
	4,80	96			
	4,75	95			
	4,70	94			
	4,65	93			
	4,60	92			
	4,55	91			
4,51	90				
<b>B</b>	<b>4,01-4,50</b>	<b>82-89</b>	<b>4</b>		<i>Добре</i> – достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження
	4,50	89			
	4,43	88			
	4,36	87			
	4,29	86			
	4,22	85			
	4,15	84			
	4,08	83			
4,01	82				
<b>C</b>	<b>3,50-4,00</b>	<b>74-81</b>	<b>4</b>		<i>Добре</i> – середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
	4,00	81			
	3,90	80			
	3,84	79			
	3,76	78			
	3,67	77			
	3,59	76			
	3,51	75			
3,50	74				
<b>D</b>	<b>2,83-3,43</b>	<b>64-73</b>	<b>3</b>		<i>Задовільно</i> – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
	3,43	73			
	3,36	72			
	3,29	71			
	3,22	70			
	3,15	69			
	3,07	68			
	3,01	67			
	3,00	66			
	2,92	65			
2,83	64				
<b>E</b>	<b>2,51-2,75</b>	<b>60-63</b>	<b>3</b>		<i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього
	2,75	63			
	2,67	62			
	2,59	61			
2,51	60				
<b>FX</b>	2,00-2,5	35-59	<b>2</b>	<b>не зараховано</b>	<i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
<b>F</b>	0,00-1,99	1-34	<b>2</b>		<i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для

					повторного вивчення дисципліни
--	--	--	--	--	--------------------------------

**ДОДАТКИ****ДОДАТОК А.1****ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ**

Міністерство освіти і науки України  
Глухівський національний педагогічний університет  
імені Олександра Довженка

Кафедра педагогіки, психології,  
соціальної роботи та менеджменту

**Документація**

студента (ки) \_\_\_\_\_ групи, \_\_\_\_\_ курсу,  
факультету \_\_\_\_\_  
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

\_\_\_\_\_,  
(прізвище, ім'я, по батькові)  
який (яка) проходив (ла) педагогічну практику  
у \_\_\_\_\_ класі \_\_\_\_\_  
(назва закладу)  
з \_\_\_\_\_ по \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

**Груповий керівник:** (прізвище, ініціали)

**ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН\***  
**навчально-виховної роботи студентів факультету природничої і фізико-математичної підготовки**

Дата	Тема і зміст діяльності	Робота студента	Відмітка про виконання
Перший тиждень	Настановча конференція. Консультація щодо складання індивідуального плану, його оформлення.	Запис у щоденнику: ознайомлення з правами, обов'язками студента-практиканта, метою і змістом практики, послідовністю виконання завдань, вимогами щодо оформлення звітної документації з практики, критеріями оцінювання. Вибір теми індивідуального творчого завдання. Консультація групового керівника та консультанта з психології	
Другий тиждень	Організація освітнього процесу в ЗЗСО. Відвідування школи. Бесіда з директором (завучем). Ознайомлення з основною документацією.	Інформація про ЗЗСО Проблема, над якою працює пед. колектив. Види планів, на основі яких працює школа: навчальний, річний. Основні розділи річного плану роботи, фрагмент, як приклад. План-графік загальношкільних виховних заходів на семестр (фрагмент на період практики). Ознайомитись із планом виховної роботи ЗЗСО Проаналізувати принципи побудови плану виховної роботи школи. Проаналізувати наступність реалізації змісту виховання учнів.	
Третій тиждень	Вивчення системи роботи учителя-предметника.	Ознайомлення з нормативною документацією, що регламентує діяльність вчителя-предметника (ознайомитися з вимогами Державного стандарту, навчальних програм за фахом, підручниками, посібниками, робочими зошитами, за якими здійснюється освітній процес; опрацювати календарний план.	
Четвертий тиждень	Діяльність вчителя-предметника Спостереження та аналіз уроку за фахом	Скласти протокол уроку та виконати психолого-педагогічний аналіз уроку користуючись зразками, поданими в додатках програми педагогічної практики	
П'ятий тиждень	Позаурочна діяльність вчителя-предметника. Спостереження та аналіз позаурочного (предметного заходу), уроку за фахом	Охарактеризувати основні форми позаурочної роботи з предмету, план роботи гуртка чи факультативу (за фахом) Скласти картотеку методичної літератури за фахом. Ознайомитись із планом роботи гуртка чи факультативу. Взяти участь в організації та проведенні позаурочної роботи ( за фахом) на період практики (проведення гурткової роботи, робота з обдарованими дітьми, індивідуальна робота з учнями, які потребують уваги). Скласти картотеку методичної літератури за фахом.	
Шостий	Система виховної роботи	Проаналізувати загальношкільний план	

тиждень	в ЗЗСО. Бесіда-зустріч із заступником директора з виховної роботи .	виховної роботи.. Проаналізувати форми, методи організації та здійснення виховної роботи з учнями різних вікових груп Функції класного керівника, його права та обов'язки	
Сьомий тиждень	Класний керівник, його основні функції, ознайомлення з досвідом роботи в ході зустрічі. Спостереження та аналіз виховного заходу	Проаналізувати план виховної роботи класного керівника, визначити форми і методи роботи з учнями та батьками. З'ясувати роль та функції батьківського комітету у виховній роботі навчально-виховного закладу. Проаналізувати тематику класних батьківських зборів на рік, взяти участь у їх підготовці та проведенні. З'ясувати та вивчити основні обов'язки класного керівника, специфіку основних напрямів роботи відповідно до віку дітей. Загальні принципи планування роботи. Проаналізувати план роботи класного керівника, враховуючи закономірності, принципи, напрями виховної роботи.	
Восьмий тиждень	Аналіз системи роботи класного керівника. Спостереження та наліз за виховної години	Спостерігати виховний захід, виконати аналіз Підготувати розробку позакласного виховного заходу (форма, тема заходу – довільна). Вибір форми і теми обґрунтувати.	
Дев'ятий тиждень	Робота в бібліотеці школи, ГНПУ ім. О. Довженка, Центральній районній бібліотеці. Ознайомлення з періодичними виданнями для дітей та молоді, методичною фаховою літературою	Складання списку видань: для організації виховної роботи з учнівським колективом; організації позакласної роботи з дисциплін за фахом; організації дозвілля учнів під час канікул; підготовки вчителя до уроку за фахом .	
Десятий тиждень	Аналіз та узагальнення матеріалів, опрацьованих під час педагогічної практики	Підготовка документації з практики: написання звіту, робота над презентацією фото-, відеоматеріалів. Звіт груповому керівникові про результати проходження практики, виконання індивідуально-творчої роботи. Здача документації з практики на кафедру.	
	Підсумкова конференція .	Звіти студентів	

\* – орієнтовний



## ЩОДЕННИК ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГІЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ

студента (ки) \_\_\_\_\_ групи, \_\_\_\_\_ курсу,  
факультету (Інституту) \_\_\_\_\_  
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка  
\_\_\_\_\_  
(прізвище, ім'я, по батькові)

*1 сторінка:*

Керівник практики від ВНЗ \_\_\_\_\_

Директор школи \_\_\_\_\_

Заступник директора школи з навчальної роботи \_\_\_\_\_

Заступник директора школи з виховної роботи \_\_\_\_\_

Класний керівник \_\_\_\_\_

*2 сторінка:*

Розклад уроків і дзвінків

*3 сторінка:*

Список учнів класу із вказівкою доручень

*4 сторінка:*

Список вчителів–предметників класу

*5 сторінка:*

Схематичне розміщення учнів у класі.

Педагогічний щоденник – це робочий документ студента. Його ведення сприяє осмисленню студентами своєї педагогічної роботи, формуванню вмінь бачити кожную дитину у взаєминах із товаришами і колективом, простежувати динаміку розвитку дитячого колективу й особистості школяра, опановувати методіку правильної оцінки справ і вчинків як дітей, так і власних, розвивати уміння аналізувати й оцінювати виховні справи.

У щоденнику студент відображає педагогічну, організаторську діяльність, а також діяльність дитячого колективу, аналізує окремі педагогічні ситуації, формулює висновки, узагальнення, окреслює педагогічні перспективи. Педагогічний щоденник призначений також для фіксації сучасних методичних матеріалів, що використовуються в роботі школи, де студент проходить практику.

### ***Зразок запису в щоденнику (фрагмент)***

Класний керівник 6–го класу (прізвище, ініціали можна не зазначати) за допомогою методики соціометричного обстеження визначив статус учнів у групі, тим самим з'ясував роль кожного учня в класі, провів анкетування "Ваша дитина".

Одержані результати стали підставою для планування виховної роботи на наступний навчальний рік. Учитель поставив за мету працювати над згуртованістю класного колективу, виховувати творчу особистість з високими моральними якостями.

Педагогічний щоденник слугує засобом зв'язку теорії з практикою. Під час навчальних занять із педагогічних, психологічних та фахових дисциплін (методик) студенти використовують спостереження, проведені у школі, аналізують цікавий педагогічний досвід, обговорюють складні педагогічні ситуації. Щоденник є обов'язковим документом педагогічної практики. Контроль його ведення здійснює груповий керівник.

## Схема підготовки плану-конспекту виховного заходу

### План–конспект виховного заходу

проведеного в \_\_\_\_\_ класі \_\_\_\_\_ школи \_\_\_\_\_,  
студента \_\_\_\_\_ групи \_\_\_\_\_  
факультету \_\_\_\_\_

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

(прізвище, ім'я, по батькові)

Виховний захід – це одна з найпоширеніших організаційних форм у позаурочній та позашкільній виховній роботі.

Він має бути взаємопов'язаний із життям класу, школи, життям країни. У процесі планування виховного заходу варто брати до уваги:

- 1) вікові і індивідуальні особливості дітей конкретного класу;
- 2) завдання, передбачені планом виховної роботи з певним класом;
- 3) розвиток і становлення національної культури, традицій;
- 4) уподобання учнів.

Підготовка й організація виховного заходу спрямовується на формування та розвиток творчої самостійності учнів, на виховання в дітей шанобливого ставлення до людей, традицій рідного народу. Зважаючи на це слід пам'ятати, що в процесі кожної взаємодії зазвичай розв'язують цілий комплекс виховних завдань.

Виховний захід – це процес, перебіг якого передбачає кілька взаємопов'язаних етапів:

1. Цілепокладання (аналіз обставин, визначення актуальності теми заходу, цілей, завдань виховної справи).
2. Планування (підготовча частина, організаційна частина, складання програми позакласного заходу).
3. Організація діяльності вихованців у процесі проведення заходу.
4. Самовираження особистості і результати безпосереднього виховного впливу; колективний аналіз виховної дії; самоаналіз.
5. Педагогічна рефлексія та релаксація.

*Зміст і оформлення заходу:*

*1 сторінка* – титульна: тема;

*2 сторінка* – відмітка про консультації та затвердження конспекту класним керівником і керівником групи;

*3 сторінка* – мета, завдання заходу, форма проведення, діяльнісна структура, обладнання, місце проведення;

*4 сторінка* – зміст заходу;

остання сторінка – використана література при підготовці виховного заходу.

### Розробка програми позакласного заходу

#### Підготовча частина

- визначення мети і завдань заходу;
- вибір форм, методів, засобів роботи з урахуванням віку учнів;
- передбачення форми виховного заняття в залежності від змісту та спрямування виховних завдань, віку учнів, рівня їхньої вихованості;
- стимулювання учнів до підготовки та проведення заходу;
- залучення до участі в організації й проведенні заходу батьків, фахівців з тематики заходу, психологів, представників громадських організацій.

### Організаційна частина

- визначення тривалості заходу з огляду на вік вихованців та місце проведення;
- побудова логічної послідовності ходу виховного заходу, визначення мети;
- добір тематичного матеріалу (змістовність, переконливість з огляду на застосування вербальних методів, методів привчання і вправлення, спонукання, а також змагання та заохочення);
- застосування цікавих, творчих, індивідуальних завдань;
- добір матеріалу для оформлення композицій із метою досягнення емоційності сприймання (за потреби).

### Розробка

1. Накреслення плану виховного заходу (детального). Письмовий виклад.
2. Написання сценарію.
3. Складання схеми аналізу запланованого заходу.

#### **Схема написання конспекту виховного заходу**

*Тема:* стислий, короткий вислів, іноді віршований, що розкриває суть виховного заходу.

*Приклад:* "Я – громадянин України"

*Мета:* формулюється як ідеальне уявлення результату, який має бути досягнутий у діяльності.

*Приклад:* формувати моральну свідомість, національні риси характеру і вдачі, патріотичні почуття, громадську позицію, стимулювати учасників до глибокого засвоєння духовних надбань українського народу.

*Мета конкретизується завданнями, що мають бути реальними та посильними.*

*Завдання виховання:*

*Приклад:*

✓ виховувати риси моралі, духовності, культури;

✓ виховувати риси соціально активної особистості;

✓ формувати вміння в будь-якій ситуації діяти гуманно;

#### **Форма проведення виховного заходу**

(Реальний процес, пов'язаний з організацією виховної діяльності).

*Приклад:* бесіда, круглий стіл, диспут, інформаційна година, інтелектуальна гра, турнір, усний журнал, родинне свято ("Сімейний альбом", "Бабусина скринька"), виховна година, брейн-ринг, спортивне змагання, благодійні акції, аукціони (народної мудрості), захист проєктів, літературна вітальня, свято, вікторина, ділова гра, фестиваль мистецтв, конкурси малюнків, листівок та плакатів, літературний суд, мандрівки тощо.

Вибір форми проведення залежить від змісту та спрямування виховних завдань, віку учнів, рівня їх виховання, особистого соціального досвіду; особливостей дитячого колективу і його традицій, від технічного забезпечення, індивідуальних можливостей та рівня професіоналізму практиканта.

#### *Засоби*

Надбання матеріальної та духовної культури, що спрямовані на правильне визначення кінцевої мети будь-якої діяльності.

*Місце проведення:* за вибором організаторів заходу.

#### *Діяльнісна структура виховного заходу*

(Продумайте, як найоптимальніше залучити вихованців до підготовки та проведення виховного заходу).

Подається список вихованців з точним переліком доручень, ролей, дій, функцій.

*Діяльність* – фронтальна (колективна), групова, індивідуальна.

*Види фронтальної діяльності:*

Прослуховування вчителя, товаришів, перегляд кінофільму, переживання подій, осмислення отриманої інформації, участь у підготовці та проведенні виховного заходу.

*Види групової діяльності:*

підготовка монтажу, ілюстративного матеріалу, оформлення місця проведення, збирання інформації (інтерв'ювання, робота в бібліотеці, з профільними ресурсами у мережі Internet).

*Види індивідуальної діяльності:*

види діяльності, ролі, з урахуванням інтересів, можливостей, бажань дітей, функції обговорювання в класі з метою їх оптимізації.

**План виховного заходу**

*Організаційний етап*

Розповідь, бесіда, емоційне стимулювання за допомогою створення виховних ситуацій.

*Реалізаційний етап (практичний етап, основний)*

Розкриття мети та завдань заходу, активізація дітей, спрямування їх на роботу.

*Підсумковий етап*

Аналіз позитивних досягнень, обґрунтованість висновків, заключне слово вчителя.

Виховна робота проводиться всіма учасниками навчально–виховного процесу, в основі якої лежать принципи виховання: гуманізму, демократизму, добровільності, особистісно–орієнтованого виховання, творчого підходу.

**Схема аналізу позакласного виховного заходу**

Алгоритм спостереження й аналізу позакласного виховного заходу

*1. Загальна характеристика.*

Загальні відомості: клас, кількість учнів, його склад.

Тема та пізнавально–виховна мета заходу, форма проведення, педагогічна обґрунтованість вибору форм і мети, місце проведення, час проведення, відповідальна особа.

Урахування вікових та індивідуальних особливостей школярів, їхніх інтересів, запитів та побажань.

Значення заходу в системі виховної роботи.

*2. Підготовка позакласного заходу.*

Ініціатори заходу: учнівський актив, класний керівник, інші вчителі, адміністрація школи, батьки, ступінь активності учасників.

Мета і план проведення, визначення завдань.

*3. Хід заходу.*

Зміст заходу, його громадська спрямованість.

Характер поведінки учнів, взаємозв'язок емоційного та інтелектуального впливу на учнів.

Ставлення учнів до заходу, сприймання ними основних ідей, рівень захопленості, прояв творчих здібностей.

Характеристика педагогічних засобів, педагогічного інструментування заходу. Прояв особистих якостей, авторитет учителя.

*4. Висновки та зауваження.*

Оцінка методичної своєрідності та ефективності заходу. Недоліки в ході підготовки та проведення, можливі шляхи їхнього усунення. Побажання щодо поліпшення підготовчої роботи та проведення виховних заходів.

## ПРОТОКОЛ УРОКУ

Для того, щоб успішно здійснити аналіз уроку за поданою схемою, необхідно оформити "фотографію уроку". Її складові:

<i>Етапи уроку</i>	<i>Зміст етапу уроку</i>	<i>Методи та прийоми</i>
Назва етапу уроку, його мета і завдання, тривалість у часі	1. Діяльність вчителя. 2. Діяльність учнів. 3. Форми їх взаємодії.	Результати спостережень.

**Завдання:**

1. Виділіть етапи уроку, їх завдання та зафіксуйте час.
2. Визначте ступінь відповідності структури та типу уроку щодо поставлених цілей.
3. Зафіксуйте вправи та завдання, які використовувалися на уроці. Визначте їх тип і вид, рівень (репродуктивний, репродуктивно–творчий, творчий тощо).
4. Зазначте, які методи та прийоми використовував учитель для виховання учнів, розвитку їх пізнавальних інтересів, пам'яті, уваги, уяви (повідомлення цілей уроку у вигляді евристичного питання, проблемного завдання; подання матеріалу одночасно в словесній і знаково–символічній формах; проектне навчання, ділова гра, подвійні асоціації; різнорівневі контрольні й самостійні роботи, тестові завдання; асоціативний ряд тощо).
5. Простежте за використанням зорової, вербальної і невербальної наочності, визначте їх функції.
6. Зафіксуйте, які прийоми вчитель використовує для економії часу та покращення ефективності уроку.
7. Простежте, як реагують учні на пояснення вчителя, його зауваження та похвалу.
8. Визначте активність учнів на кожному етапі уроку, укажіть ступені активності (з вказівкою причин, що їх зумовлюють).

В основу нової технології уроку покладено три закони:

- Урок – це відкриття істини, пошук істини та її осмислення; це спілкування, змістом якого є наукове знання, а результатом – інтелект.
- Урок – це частина життя дитини й учителя. Педагог має жити на уроці та бути відкритим для дітей.
- Людина як суб'єкт осмислення істини та життя на уроці завжди залишається найвищою цінністю.

Викладання – двосторонній процес. Відтак розуміння того, що відбувається на проведеному уроці, реалізується за допомогою такого виду діяльності, як *аналіз уроку*.

Форми аналізу уроку можуть бути різні, їх вибір регулюється поставленою метою.

**Мета відвідуваних уроків:**

- вивчати раціональність розподілу й використання часу на уроці, кожному його етапі (структурно–часовий аналіз);
- ознайомитись з умінням учителя організовувати навчальну працю учнів на уроці та забезпечувати навчальну дисципліну (аспектний аналіз);
- вивчати, як учитель формує вміння й навички самоперевірки і самоконтролю (аспектний аналіз);
- дослідити використання додаткового матеріалу на уроці;
- перевірити дотримання санітарно–гігієнічних вимог до уроку;

- вивчати психолого–педагогічні вимоги до уроку (психологічний аналіз);
- аналізувати основні дидактичні категорії (дидактичний аналіз);
- виявити та оцінити домінуючі структури (елементи) уроку (структурний аналіз).

#### ***Аналіз структури й організації уроку***

1. Відповідність структури уроку його темі, меті й типу.
2. Логічна послідовність і взаємозв'язок етапів уроку.
3. Доцільність розподілу часу за етапами уроку.
4. Наукова організація праці вчителя та учнів.
5. Організація початку й кінця уроку.
6. Оптимальний темп ведення уроку.

#### ***Аналіз змісту уроку***

1. Логічність викладу.
2. Доступність викладу
3. Науковість викладу.
4. Виділення провідних ідей з даної теми.
5. Зв'язок змісту уроку з життям.
6. Зв'язок змісту уроку з потребами та інтересами учнів.

#### ***Аналіз домашнього завдання***

1. Методи й прийоми перевірки домашнього завдання.
2. Об'єм домашнього завдання.
3. Характер домашнього завдання: тренувальний, творчий, розвивальний, диференційований, індивідуальний, проектувальний.
4. Методика подання домашнього завдання.
5. Урахування ступеню складності домашнього завдання залежно від інтелектуальних здібностей і можливостей учнів.

**СХЕМА АНАЛІЗУ УРОКУ****I. Загальні відомості про урок**

1. Тема уроку, його дидактична й виховна мета.
2. Унаочнення уроку.
3. Тип уроку (урок засвоєння нових знань, урок формування та вдосконалення вмінь і навичок, урок закріплення знань, вмінь і навичок, урок систематизації й узагальнення знань, урок перевірки та коригування знань, вмінь і навичок тощо).
4. Підготовленість класу до уроку.

**II. Структура уроку і методика його проведення, відповідність структури уроку його типу**

1. Мобілізуючий початок уроку. Збудження уваги учнів.
2. Місце повторення попереднього матеріалу на уроці. Підтримання уваги учнів під час опитування.
3. Активізація розумової діяльності учнів під час відтворення матеріалу.
4. Вивчення нового матеріалу:
  - а) постановка навчальної проблеми. Створення проблемно–пошукової ситуації. Передбачення вчителем можливих труднощів і шляхи їх подолання. Спрямування сприйняття учнів на засвоєння нових фактів. Виховання потреби учнів у знаннях.
  - б) розв'язання навчальної проблеми. Шляхи активізації мислення учнів на уроці: порівняння і аналогія, аналіз і синтез, узагальнення і абстрагування, індукція та дедукція, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами. Чіткість формування визначень. Загальний підсумок розв'язання проблеми.
5. Закріплення нових знань на уроці. Способи впровадження знань у різних ситуаціях, осмислення зв'язку теорії з явищами навколишньої дійсності. Виявлення зв'язків нового матеріалу з раніше вивченим. Облік знань, вмінь і навичок, набутих на уроці. Об'єктивність і мотивація оцінок вчителя.

6. Завдання додому. Інструктаж вчителя про раціоналізацію прийомів розумової діяльності учнів вдома.

**III. Аналіз змісту навчального матеріалу**

1. Науково–теоретичний рівень уроку.
2. Відповідність змісту уроку вимогам програми.
3. Дотримання логіки мислення та викладу.
4. Відповідність змісту навчального матеріалу віковим особливостям учнів і рівню їхньої підготовки.
5. Зв'язок з практикою, сучасністю.
6. Виховний зміст дидактичного матеріалу.

**IV. Майстерність вчителя**

1. Знання учнів та індивідуальний підхід до них. Диференційований підхід до кращих учнів та учнів, які не встигають.
2. Контакт з класом, уміння підтримувати дисципліну. Спілкування з учнями.
3. Раціональне використання уроку.
4. Уміння вчителя проводити демонстрації, досліди та застосовувати ТЗН, мультимедійними засобами.
5. Педагогічний такт учителя.
6. Мовлення вчителя. Володіння голосом, мімікою, пантомімікою.
7. Які прийоми педагогічного спілкування використано на уроці?

**V. Загальні результати уроку**

Виконання плану уроку.

1. Рівень реалізації загальноосвітньої, розвивальної та виховної мети уроку.
2. Рівень засвоєння знань і способів діяльності учнів.
3. Загальна оцінка результатів та ефективності уроку.
4. Рекомендації щодо поліпшення якості уроку.



### Планування роботи класного керівника

План складається з урахуванням умов роботи школи, її оточення, контингенту батьків, особливостей класного колективу.

#### *Орієнтовна схема плану виховної роботи класного керівника*

1. Мета і завдання виховного процесу.
2. Проблема школи.
3. Проблема класного колективу.
4. Діагностичне анкетування.
5. Заповіді класу.
6. Відомості про учнів класу.
7. Характеристика класу.
8. Самоврядування.
9. Розділи:
  - загальношкільні заходи;
  - виховні години (тематика);
  - індивідуальні бесіди;
  - індивідуальні бесіди з батьками;
  - патронаж окремих батьків;
  - відвідування уроків;
  - робота з учителями–предметниками;
  - загальні поради.

#### **Орієнтовна програма виховної роботи класного керівника**

Для кожної групи класів – середніх, підліткових і старших – визначаються провідні виховні завдання.

Реалізація системи виховної роботи зумовлює:

- формування основних інтегративних якостей особистості;
- безперервну педагогічну діагностику, що поступово переходить у самодіагностику, самопізнання;
- практичну діяльність викладачів та вихованців;
- оптимальне поєднання індивідуального виховання, виховання у колективі та самовиховання;
- розвиток загальної і педагогічної культури вчителів і вихованців.

#### **Програма виховної роботи з молодшими підлітками (5–6 класи)**

Провідне виховне завдання – формування моральної свідомості, відповідальності як риси особистості і навчання культури поведінки на основі керування собою.

Виховуються такі інтегративні якості: відповідальність, об'єктивна самооцінка, дисципліна, вміння підкорятися і керувати. Не менш важливий напрям виховної роботи – формування моральних позицій щодо протилежної статі, віку та рівня здібностей.

Форми роботи: зібрання групи, класні години, колективні творчі справи, екскурсії, походи, робота з активом.

#### **Програма виховної роботи зі старшими підлітками (7–8 класи)**

Основні завдання виховної роботи:

- формування громадської думки з важливих проблем життя, суспільних процесів, людських стосунків;
- розвиток самосвідомості та культури самопізнання;
- формування статевої самосвідомості і моральна підготовка до сімейного життя;
- формування економічного мислення.

Основні напрями:

1. Загальнолюдські моральні цінності (Моральне правило: "Знайди себе, перш ніж шукати щось інше").

2. Життєве самовизначення (Бесіда: "з чого починається дорослість").

3. Основи економічного виховання (Ознайомлення з економічними поняттями: "сімейний бюджет", "заробітна платня", "податок", "матеріальні та духовні цінності").

4. Самореалізація особистості підлітка (Бесіда: "Портрет нашого сучасника", психологічний практикум: "Як визначити свої можливості".)

#### **Програма виховної роботи в старших класах (9–11 класи)**

Молода людина, яка входить у життя, має володіти такими якостями:

- високим рівнем освіти і культури;
- швидкою адаптивністю до безперервних соціальних змін;
- ініціативою, заповзятливістю, працелюбством, організованістю;
- умінням володіти собою у складних життєвих ситуаціях, самодисципліною, самоконтролем, високою працездатністю;
- діалектичним світоглядом, необхідним для орієнтації у світі і в собі.

Виховання цих якостей здійснюється через комплексні цільові програми, що реалізуються спільно педагогами, батьками та учнями.

## Орієнтовна схема звіту студента–практиканта

## ЗВІТ

студента(ки) \_\_\_\_\_ групи, \_\_\_\_\_ курсу,  
факультету\_(Інституту) \_\_\_\_\_  
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

\_\_\_\_\_,  
(прізвище, ім'я, по батькові)

який (а) проходив (ла) педагогічну практику

в \_\_\_\_ класі ЗОШ \_\_\_\_\_ ст. № \_\_\_\_\_

з \_\_\_\_ по \_\_\_\_ 200\_\_ року

Звіт пишеться у відповідності зі змістом діяльності студента та індивідуальним планом роботи. Він є письмовим аналізом й узагальненням діяльності студента під час практики із зазначенням своїх досягнень і недоліків.

**У звіті зазначається:**

1. Аналіз та оцінка організації практики; загальна характеристика матеріальної бази школи, класу, в якій студент працював, кабінетів; узагальнення змісту навчально–виховної роботи вчителя–предметника та класного керівника.
2. Зміст виконання індивідуального плану практики:
  - що зроблено за планом?;
  - що не виконано і чому?;
  - яка робота спрямована на допомогу вчителю, класному керівникові?
3. Позитивні й негативні аспекти спілкування з учнями та вчителем.
4. Виконання завдань позакласної роботи згідно з індивідуальним планом: які виховні завдання розв'язувалися; які форми виховної роботи застосовувалися; аналіз власних досягнень і невдач у проведенні виховної роботи з учнями класу.
5. Документи школи, з якими ознайомились.
6. Яка була опрацьована психолого-педагогічна література.
7. Уміння та навички, набуті в процесі практики. Які завдання ставитимуться на майбутнє?
8. Міра оволодіння методикою роботи класного керівника.
9. Аналіз студентом-практикантом роботи, проведеної в класі.
11. Професійні враження від практики, її позитивні та негативні моменти; висновки.
12. Пропозиції щодо поліпшення організації та проведення педагогічної практики.

**Структура узагальненого звіту**

*(підготовлений у формі електронної презентації-коментаря (озвученого виступу-презентації))*

1. ПІП студента, факультет, курс, група, форма навчання, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, груповий керівник,
2. Мета, завдання практики.
3. Коротка характеристика бази практики, посилання на сайт/блог освітньої установи.
4. Коротка характеристика групи вихованців.
5. Виконані завдання під час проходження практики (проведено заняття/заходи з теми, підготовлено пакет документів з аналізу ходу практики (щоденник)).
6. Загальні, фахові компетентності, сформовані під час проходження практики.
7. Проблеми, труднощі, що виникли у процесі практичної підготовки.
8. Допомога, поради, настанови академічної спільноти під час проходження педагогічної практики (*керівники, учителі інші*).
9. Допомога, поради, настанови інших стейкхолдерів у процесі проходження педагогічної практики (*керівництво освітніх установ, батьки, учні, учителі, методичні працівники та інші*).
10. Поради, побажання, пропозиції щодо змісту програм практики, організації й проведення практичної підготовки, підготовки звітності, процедур захисту в умовах дистанційного навчання

**Зразок оформлення залікової загальнотабірної колективної  
творчої справи**  
Титульний аркуш

Глухівський національний педагогічний університет  
імені Олександра Довженка  
(Назва бази проходження практики)

Кафедра педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

План-конспект загальнотабірної колективної творчої справи

«\_\_\_\_\_»,

проведеної студентом(кою) \_\_\_\_\_ групи, \_\_\_\_\_ курсу  
факультету природничої і фізико-математичної освіти  
ПІБ

\_\_\_\_\_ червня 20\_\_ року

Методист табору (старший педагог-організатор): \_\_\_\_\_

Глухів-20\_\_

Зразок плану-конспекту колективної творчої справи

Повна назва справи: «Стежками спортивного олімпу».

Укладач сценарію: ПІБ педагога-організатора.

Дата і час проведення: 27 червня 20\_\_, 15.00.

Місце проведення: стадіон.

Вікова категорія цільової аудиторії: 9-17 років.

Мета справи: розширити та поглибити спортивні вміння та навички дітей.

Завдання:

- удосконалити спортивні навички ;
- розвинути гнучкість, спритність, швидкість;
- виховувати любов до спорту.

Оформлення, реквізити, обладнання: аудіоматеріали, тканина, банер з назвою справи, маршрутні листи, м'ячі, канат, кеглі, дартс.

План підготовки:

1. Обрання форми та теми проведення;
2. Проведення ради справи;
3. Опрацювання методичної літератури, підбір вправ та ігор;
4. Написання сценарію;
5. Підготовка реквізитів, оформлення;
6. Репетиції.

Прогнозований хід справи:

1. Оформлення, налаштування учасників на роботу;
2. Заспів;
3. Проходження станцій;
4. Оголошення результатів.

## Хід справи

## 1. Організаційний етап

(Звучать фанфари, виходять дві дівчини)

1: – Що це? Дивись!

2: – Що таке?

1: – Та це ж олімпійські ігри!

2: – Невже?!

1: – Так, глянь, та це ж найкращі спортсмени світу!

2: – УРА! Ура! (підстрибує) Ми ж підемо?!

1: – Ну, звісно! Треба обов'язково розказати про це Наталці! Вона не повинна цього прогавити. (побігли)

2: – Наталко, чуєш?

1: – Наталко, ти де?

Н: – Та тут я! (виходить) Привіт, дівчата! Що вже трапилось? Чого бігли?

2: – Подивись сама хто до нас їде. (дають їй листівку, Наталка читає)

Н: – Теж мені, велике діло! Якись олімпійські ігри!

1: – Та ти що? Як можна не хотіти відвідати олімпійські ігри, де зібралися найспортивніші люди світу?!

2: – Тобі сподобається! Ну, пішли з нами! Побачиш, ти не пошкодуєш!

Н: – Та ні, дівчата, я щось не хочу! Та й не люблю я цього! Як на мене, там немає нічого справжнього! Вийшли, побігали, пострибали і все!

1: – Та це ж клопітка праця! Сама б лишень спробувала, перш ніж говорити!

Н: – От побачите! І спробую! Коли буде така можливість.

2: – Випаде, адже я купила нам чарівні квитки.

1: – І ми відправимось на найсправжніснінькі олімпійські ігри!

2: – У нас є багато квитків, і ми роздамо їх друзям, вони допоможуть тобі!

1: – Ну що, вирушаємо!

(Роздають всім маршрутні листи)

## 2. Реалізаційний етап

Станція №1 «Стрибки на батуті»

На станції знаходиться один педагог-організатор, який розповідає цікаві факти з історії виникнення стрибків на батуті. Після цього проводиться гра «Стрибки через канат» – діти стрибають через канат, намагаються за один раз стрибнути якомога більше дітей. Найактивніших дітей нагородити медалями.

Станція №2 «Дартс»

На станції знаходиться один педагог-організатор, який розповідає цікаві факти з історії виникнення дартс. Після цього діти по черзі кидають дротиками в ціль. Найвлучніших дітей нагородити медальками.

Станція №3 «Теніс»

На станції знаходиться один педагог-організатор, який розповідає цікаві факти з історії виникнення тенісу. Після цього діти набивають на тенісних ракетках м'ячі, хто набив найбільше, нагороджуються медалями.

Станція №4 «Важка атлетика»

На станції знаходиться один педагог-організатор, який розповідає цікаві факти з історії виникнення важкої атлетики. Після цього проводиться гра «Передай м'яч» – діти стають в коло і без допомоги рук передають м'яч, у кого м'яч падає, той вибуває з гри. Переможців нагороджують медалями.

Станція №5 «Кінний спорт»

На станції знаходиться один педагог-організатор, який розповідає цікаві факти з історії виникнення кінного спорту. Після цього проводиться гра «Стрибки з перепонами» – діти намагаються прострибати на імітованому коні, обходячи перепони – кеглі. Хто зіб'є найменшу кількість кеглів, того нагороджують медалями.

Станція №6 «Волейбол»

На станції знаходиться один педагог-організатор, який розповідає цікаві факти з історії виникнення волейболу. Після цього проводиться гра «Земля, небо, риби, птахи» – пояснюються правила, діти грають активно в гру. Найактивніших дітей нагороджують медалями.

Станція №7 «Футбол»

На станції знаходиться один педагог-організатор, який розповідає цікаві факти з історії виникнення футболу. Після цього діти ногами, по черзі набивають м'яч. Нагороджують медалями тих учасників, які набили найбільшу кількість разів.

3. Підсумковий етап

На останній станції педагоги-організатори визначають найактивніших дітей (до дівчат заходить Наталка.)

1: – О, Наталко!

2: – Ти вже повернулася?!

Н: – Так, дівчата!

1: – Щось ти втомлена... Стомилася?

Н: – Дівчата, я навіть не могла подумати, що це таке важке завдання і водночас цікаве!

1: – Тобі сподобалося?

Н: – Це була неймовірна та захоплююча подорож. Спасибі вам! (обіймає) Я сьогодні так багато побачила та спробувала!

2: – А вам сподобалося? (запитують дітей)

Н: – Дівчата, а ви не знаєте коли в нас знову олімпійські ігри?

2: – Що?

1: – Та ти ж лише звідти! (обурено йдуть)

Н: – Ну, дівчата! (виходить за ними)

**ДОДАТОК Бз****Зразок оформлення титульної сторінки документації**

Міністерство освіти і науки України  
Глухівський національний педагогічний університет  
імені Олександра Довженка

Кафедра педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту  
Документація  
студента (ки) \_\_\_\_\_ групи, \_\_\_\_\_ курсу  
факультету (інституту) \_\_\_\_\_  
Глухівського НПУ імені Олександра Довженка

\_\_\_\_\_,  
(прізвище, ім'я, по батькові)  
який (яка) проходив (ла) педагогічну практику  
у \_\_\_\_\_  
(назва закладу)  
з \_\_\_\_\_ по \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Груповий керівник: (Прізвище, ініціали)

Глухів - 20\_\_



## ДОДАТОК В

**Правила оформлення текстового документу**

Під час набору тексту необхідно дотримуватися таких правил:

- Робота пишеться українською мовою. У мовностилістичному оформленні матеріалу потрібно враховувати особливості наукового стилю, уникаючи художнього, публіцистичного, змішаного та сленгового стилів.
- набір тексту здійснюється стандартним 14 шрифтом Times New Roman;
- назви розділів краще набирати 14-им шрифтом (усі великі напівжирні), а пункти і підпункти виокремлювати напівжирним курсивом;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- відступ в абзацах – 1,25 см;
- текст необхідно набирати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 25 мм, правий – 15 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм;
- нумерація сторінок зверху праворуч;
- вирівнювання тексту - по ширині сторінки, без переносів;
- відстань між заголовками та текстом повинна дорівнювати 1 інтервал;
- нумерація таблиць, рисунків повинна бути наскрізна;
- розмір таблиці не повинен перевищувати друкарське поле аркуша, таблиця повинна мати заголовок, на кожному рядку в тексті обов'язково повинно бути посилання; таблицю розташовують таким чином, щоб було зручно її читати без повороту переплетеного блоку роботи (чи з поворотом за годинниковою стрілкою). З нового рядка (вирівнювання справа) пишуть слово «Таблиця» з великої літери, після чого вказують порядковий номер. Таблиці нумерують арабськими цифрами порядковою нумерацією. Назва має бути стислою та відбивати зміст таблиці. Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки — з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф вказують в однині. Слово, що повторюється в якійсь графі, можна замінити лапками, два та більше слів при першому повторенні замінюють словом «Те саме», а далі — лапками. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то у ньому ставлять прочерк;
- рисунки, діаграми, блок-схеми, графіки виконуються тільки чорними лініями, бажано використовувати Microsoft Excel, Microsoft Word, Core Draw; обов'язково нумеруються і мають назву, назва має бути стислою та відбивати зміст;
- для формул використовується редактор MathType, номери формул друкуються у круглих дужках з правого боку сторінки. Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання у наступному тексті. Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині сторінки. Формули та рівняння нумерують порядковою нумерацією арабськими цифрами. Якщо формула знаходиться у рамці, то номер такої формули записують зовні рамки з правого боку навпроти основного рядка формули. Номер формули-дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули. Номер групи формул, розміщених на окремих рядках і об'єднаних фігурною дужкою (парантезом), ставиться справа від вістря парантеза, яке знаходиться у середині групи формул і звернене у сторону номера. Формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому після формул і у тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації. Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації:
  - а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово;
  - б) цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна за одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою перед її номером. Розділові знаки між формулами при парантезі ставлять всередині парантеза. Після таких громіздких математичних виразів, як визначники і матриці, можна розділові знаки не ставити. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні. Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта можна давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки. Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту. Рівняння і формули треба виокремлювати з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (×) і ділення (:).

### Наприклад:

#### 1. Первісна та її властивості. Таблиця первісних.

Відомо, що похідна має різноманітне застосування. Зокрема, вмiючи диференціювати, за заданим законом руху матеріальної точки по координатній прямій можна знайти закон зміни її швидкості. У механіці нерідко доводиться розв'язувати обернену задачу: знаходити закон руху за відомим законом зміни швидкості. Наприклад, із курсу фізики відомий такий факт: коли швидкість змінюється за законом  $v(t) = gt$ , то закон руху задається формулою  $s(t) = \frac{gt^2}{2}$ .

З основної властивості первісної випливає, що графіки будь-яких двох первісних даної функції можна отримати один з одного паралельним перенесенням уздовж осі ординат (рис.1).

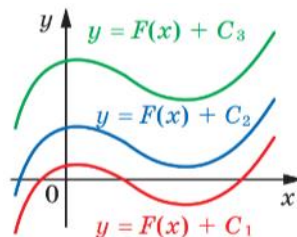


Рис. 1. Первісні однієї і тієї ж функції

Первісні функцій, які використовують найчастіше, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні первісні

Функція	Первісна
$k$ (стала)	$kx$
...	...

### Рекомендації щодо оформлення мультимедійних презентацій

**Мультимедійна презентація** – це програма, яка може містити текстові матеріали, фотографії, малюнки, діаграми та графіки, слайд-шоу, звукове оформлення і дикторський супровід, відеофрагменти й анімацію, тривимірну графіку.

Основною відмінністю презентацій від решти способів представлення інформації є їх особлива насиченість змістом та інтерактивність, тобто здатність

певним чином змінюватися й реагувати на дії користувача.

Успішність використання презентації залежить від того, наскільки чітко визначена її структура: послідовність викладення матеріалу, добір різноманітних зображень, анімаційних ефектів та інших елементів, що супроводжують виклад; враховані особливості слухацької аудиторії; ретельно визначена сутність того, про що необхідно розповісти з теми заняття.

Однією з найпоширеніших помилок при створенні презентацій є бажання помістити у презентацію велику кількість відомостей, графічних зображень та анімаційних ефектів, які лише відвертають увагу слухачів від змісту навчального матеріалу.

### **Структура матеріалів в електронному вигляді**

Матеріали складаються з:

- титульного слайда;
- інформаційних слайдів;
- завершального слайда.

У **титульному слайді** вказуються:

- тема роботи;
- прізвище, ім'я виконавця, група;

**Інформаційні слайди** містять: необхідні текстові, табличні й інші матеріали, підбрані та розв'язані за темою задачі різних видів. Вибір типу інформації, схем структуризації даних та порядок їх викладу здійснюється доповідачем відповідно до мети створення презентації.

**Завершальний слайд** містить подяку за увагу.

Рационально використовувати наскрізну нумерацію слайдів, тобто титульний слайд – це слайд № 1, перший інформаційний слайд – це слайд № 2 і далі по порядку. Номер слайда відображається в правому верхньому кутку. На титульному та завершальному слайдах номер може не проставлятися.

### **Формат слайдів**

Параметри сторінки:

- розмір слайдів має відповідати розміру екрана;
- орієнтація слайда – альбомна;
- ширина слайда – 24 см;
- висота слайда – 18 см;
- нумерувати слайди слід арабськими цифрами без знаків номера, рисочок тощо;
- формат показу слайдів – “Демонстрація”.
- графічний і текстовий матеріали розміщуються на слайдах так, щоб ліворуч і праворуч від краю слайда залишалось чисте поле шириною не менше 0,5 см.

### **Фон слайдів**

Фон є елементом заднього (другого) плану. Він має виділяти, підкреслювати інформацію слайда, але не затуляти її.

Використання різних фонів на слайдах в рамках однієї презентації не створює відчуття єдності, зв'язності, стильності інформації.

Щоб уникнути цієї помилки, складання кольорової схеми презентації має починатися з вибору двох головних функціональних кольорів, які використовуються для фону та звичайного тексту.

Поєднання двох кольорів – кольору тексту та кольору фону – істотно впливає на глядача: деякі пари кольорів не тільки втомлюють зір, але й можуть призвести до стресу.

Традиція нашого сприйняття пов'язана з тим, що фон має бути світлим, а текст – темним. Цей контрастний образ прийшов від “книжкового” тексту. У друкованих текстах ми зіштовхуємось із максимальним контрастом: чорний – білий.

Ми до нього звикли, око він не стомлює. Проте сприйняття тексту з екрану має дещо іншу специфіку. Зокрема, екран генерує випромінювання, і тому різкий контраст кольору і фону втомлює око. Є прийоми, за допомогою яких можна цей різкий контраст пом'якшити. Наприклад, можна обрати фон і колір в одній гамі, тобто тільки зробити фон максимально світлим, а шрифт – темним.

Необхідно запам'ятати ще одне правило вибору фону.

Будь-який фоновий малюнок підвищує стомлюваність очей і знижує ефективність засвоєння презентованого матеріалу.

Використання фотографій як фону є не завжди вдалою ідеєю через труднощі з підбором шрифту. В цьому випадку треба або використовувати більш-менш однотонні, іноді ледь розмиті фотографії, або розташовувати текст не на самій фотографії, а на кольоровій підкладці. Але такий варіант оформлення фону має бути виправданим метою презентації.

Заважає сприйняттю текстової інформації й використаний у презентації фон у вигляді анімованого об'єкта.

Рекомендується використовувати світлий фон слайдів (за кольорами: червоний – не менше 255; зелений – не менше 225; синій – не менше 225; поєднання, що рекомендується, – 230, 240, 250).

Необхідно враховувати наступне:

- Стимулюючі (теплі) кольори сприяють збудженню й діють як подразники (за спаданням інтенсивності впливу: червоний, оранжевий, жовтий).
- Дезінтегруючі (холодні) кольори заспокоюють, викликають сонливий стан (у тому самому порядку: фіолетовий, синій, блакитний, синьо-зелений, зелений).
- Нейтральні кольори: світло-рожевий, жовто-зелений, коричневий.
- Поєднання двох кольорів – кольору знака й кольору фону – суттєво впливає на зоровий комфорт, причому деякі пари кольорів не тільки втомлюють зір, а й можуть спричинити стрес (наприклад: зелені символи на червоному фоні).
- Найкраще поєднання кольорів шрифту та фону: білий на темно-синьому, чорний на білому, жовтий на синьому.
- Кольорова схема має бути однаковою для всіх слайдів.
- Будь-який малюнок фону підвищує стомлюваність очей і знижує ефективність сприйняття інформації.
- Чіткі, яскраві малюнки, які швидко змінюються, миготять, легко «вхоплює» підсвідомість, і вони краще запам'ятовуються.
- Будь-який другорядний об'єкт, що рухається (анімований), знижує якість сприйняття матеріалу, відвертає увагу, порушує її динаміку.

Людина спроможна одночасно запам'ятовувати **не більше** трьох фактів, висновків, визначень.

### Текст

Не експериментуйте зі шрифтами. Шрифт – складний елемент дизайну. Досить легко зіпсувати слайд невмілим використанням шрифтів.

Під час оформлення презентації краще використовувати такі шрифти: Arial, Comic Sans MS, Courier, Georgia, Tahoma, Times New Roman, Verdana.

Шрифти Verdana (за висновком учених з лабораторії ергономіки зору (США), визнаний кращим шрифтом для читання тексту з екрану), Tahoma, Bookman спеціально розроблені для створення презентацій та використання на веб-сторінках, Times New Roman легко зчитується, тому його використовують для друку тексту; Arial краще виглядає у заголовках та колоннитулах.

Не можна використовувати у презентації понад трьох шрифтів на слайді.

Математичні формули подаються шрифтом, близьким до Times New Roman, всі змінні – курсивом, а решта – дужки, знаки математичних дій, усталені назви функцій (sin, cos тощо) – звичайним «прямим» шрифтом.

### Вибір розміру (кегля) шрифту тексту

Кегль шрифту залежить від типу, фону презентації, проєкційного обладнання.











Розмір шрифту не повинен бути дрібним: найбільш «дрібний» для презентації – шрифт 22 pt.

Не слід використовувати виділення підкресленням, тому що в сприйнятті активних користувачів Інтернету підкреслення пов'язане з гіперпосиланням.

#### **Рекомендовані розміри шрифтів:**

Вид об'єкта	Розмір шрифту
Заголовок слайда	22 – 30 pt
Підзаголовок	20 – 28 pt
Текст	18 – 22 pt
Підписи даних у діаграмах	20 – 24 pt
Підписи осей у діаграмах (якщо є)	18 – 22 pt
Заголовки осей у діаграмах (якщо є)	18 – 22 pt
Шрифт легенди	16 – 22 pt
Номер слайда	14 – 16 pt
Інформація в таблицях	18 – 22 pt

#### **Рекомендовані кольори шрифтів:**

Колір	R	G	B	Зразок
<b>чорний</b>	0	0	0	
<b>синій</b>	0	0	255	
<b>темно-синій</b>	0	0	125	
<b>червоний</b>	255	0	0	
<b>темно-червоний</b>	125	0	0	
<b>коричневий</b>	125	125	0	
<b>зелений</b>	0	255	0	
<b>темно-зелений</b>	0	125	0	
<b>малиновий</b>	125	0	125	
<b>бірюзовий</b>	0	125	125	

Кожен шрифт (гарнітура + написання) має одне змістове навантаження. Для сталої гарнітури традиційними, щонайменше, з XIX ст. є такі:

- напівжирний шрифт – назви структур документа,
- курсив – логічний наголос, зокрема, на формулюванні основних положень, означень тощо,
- “прямий” звичайний – основний масив інформації.

#### **Текстова перевантаженість**

Не розміщуйте на слайді дослівно все, що ви маєте намір сказати словами. Великий текст дуже важко читати та майже неможливо запам'ятати.

Прагніть максимально скоротити довжину речень, відмовитися від ввідних конструкцій і інших граматичних “надмірностей”. Текст у презентації має бути простим, лаконічним, таким, що нагадує тези.

Оптимізуючи текст, подумки видаляйте по черзі кожне слово з речення і дивіться, чи зміниться його зміст. Якщо ні – безжально позбавляйтеся від цього

слова.

Не пишіть весь текст прописними літерами.

**СЛОВО, НАПИСАНЕ ЛИШЕ ПРОПИСНИМИ ЛІТЕРАМИ, ВТРАЧАЄ ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ І ЗЛИВАЄТЬСЯ З ІНШИМИ.**

### **Розстановка пробілів**

Під час набору тексту пробіли ставляться:

- після, а не до знаків: крапка; кома; двокрапка; крапка з комою; знак питання; знак оклику; закриваючі лапки; дужка, що закриває текст;
- до, а не після знаків: дужка, що відкриває текст; відкриваючі лапки;
- між окремими словами.

### **Числові значення**

Під час оформлення числових значень необхідно врахувати такі правила оформлення:

- при посиланні на роки певного століття, слід значення року вказувати арабськими цифрами, а століття – римськими (наприклад, 70-і роки XX ст.);
- не варто використовувати на слайді числове значення, оформлене у вигляді буквеного скорочення (наприклад, “млн.”, “млрд.”); краще для сприйняття вживати арабські цифри (наприклад, “1 000 000”, “1 000 000 000”);
- можна виділяти числові значення іншим кольором, розміром шрифту.

### **Графічні об’єкти в презентації**

Під час використання графічних об’єктів у презентації необхідно враховувати деякі моменти.

1. Не використовуйте малюнки, фотографії поганої якості чи із спотвореними пропорціями.

2. Коректно застосовуйте ілюстративний матеріал на слайді.

Бажано, щоб зображення було не стільки фоном, скільки ілюстрацією тексту, яка допомагає по-новому його зрозуміти та розкрити. Одночасно треба продумати й фон малюнка, який би підкреслював усі його деталі. Підпис малюнка має розташовуватися під малюнком.

3. Рівномірно та раціонально використовуйте площу слайда.

Потрібно враховувати особливості сприйняття, які склалися в європейській традиції: інформація, особливо при переглядовому читанні, сприймається зліва направо і зверху вниз – відповідно до руху ока. Тому найважливіша інформація має розміщуватися зверху ліворуч. Враховувати ці особливості сприйняття потрібно під час розміщення на слайді тексту і графічного об’єкта.

Якщо текст первинний, а графіка – це всього лише ілюстрація, то краще розмістити текстовий фрагмент у лівому верхньому куті слайда, а графічний об’єкт – внизу праворуч.

Якщо ж графічний об’єкт є смисловою домінантою слайда, а текст – це коментар до малюнка, то в цьому випадку взаємне розташування потрібно зробити інакше: малюнок – зверху ліворуч, а текст – внизу праворуч.

### **Діаграми**

Діаграми готуються з використанням майстра діаграм табличного процесора MS Excel.

Дані й підписи не повинні накладатися одне на одного та зливатися з графічними елементами діаграми.

Структурні діаграми готуються за допомогою стандартних засобів малювання пакету MS Office.

Якщо під час форматування слайда є необхідність пропорційно зменшити розмір діаграми, то розмір шрифтів реквізитів повинен бути збільшений з таким розрахунком, щоб реальне відображення об’єктів діаграми відповідало значенням, вказаним у таблиці.

Під час вибору типу діаграми необхідно визначити тип порівняння даних: покомпонентне, позиційне, часове, по частковому чи кореляційне.

Кожному з цих типів порівняння відповідає один з п'яти основних типів діаграм: круг, лінійчата, крапкова діаграма, гістограма або графік.

Під час покомпонентного порівняння, передусім, показується розмір кожного компонента у відсотках від якогось цілого.

При позиційному порівнянні ми виявляємо, як об'єкти співвідносяться один з одним – чи однакові вони, більші або менші за інших.

Часове порівняння показує, як змінюються дані в часі – що відбувається з тими чи іншими показниками впродовж певних проміжків часу.

Почасткове порівняння допомагає визначити, скільки об'єктів потрапляє в певні послідовні області числових значень. Наприклад, часткове порівняння використовується для того, щоб показати, яка частка мешканців відноситься до вікової групи до 10 років, яка – від 10 до 20 і так далі.

Кореляційне порівняння показує наявність (або відсутність) залежності між двома змінними.

Також необхідно виділяти найбільш важливі частини діаграми, графіка.

Для побудови більшості кругових діаграм краще використовувати не більше шести компонентів. Якщо вам потрібно відобразити більше число компонентів, виберіть із них п'ять найбільш важливих, а останні згрупуйте в категорію "інші".

Під час складання лінійчатих діаграм необхідно переконатися, що проміжок, що розділяє лінійки, менший, ніж ширина самих лінійок.

Використовуйте найконтрастніший колір або штрихування для того, щоб виділити найважливіший елемент, підкреслюючи тим самим основну ідею, виражену в заголовку.

Під час складання графіка майте на увазі, що лінія має бути жирніше, ніж вісь абсцис, яка, в свою чергу, має бути жирнішою за горизонтальні та вертикальні лінії, що створюють координатну сітку.

Вертикальні лінії координатної сітки можна використовувати для того, щоб розділити значення параметра за попередні періоди і дані прогнозу або розбити тимчасову вісь по чвертинах або роках. Горизонтальні лінії допомагають точніше порівнювати відносні величини. Тому в кожному окремому випадку треба вирішити, яку саме кількість вертикальних і горизонтальних ліній слід задавати.

Для наведення числових даних доцільно використовувати числовий формат з роздільником груп розрядів. Якщо дані (підписи даних) є дробовими числами, то число десяткових знаків, що відображається, повинне бути однакове для всієї групи цих даних (всього ряду підписів даних).

Числа слід округлювати та уникати дробів, якщо точна величина несуттєва. Наприклад, 12 % запам'ятовується набагато краще, ніж 12,3 % або 12,347 %.

### **Таблиці**

Таблична інформація вставляється в матеріали як таблиця текстового процесора MS Word або табличного процесора MS Excel.

Під час розміщення таблиці як об'єкта та пропорційній зміні її розміру реальний розмір шрифту, що відображається, повинен бути не менше 18 pt.

Таблиці і діаграми розміщуються на світлому або білому фоні.

Не варто вставляти в презентації великі таблиці: вони складні для сприйняття: краще замінювати їх графіками, побудованими на основі цих таблиць.

Якщо все ж таблицю показати необхідно, то краще залишити якомога менше рядків і стовпців, привести лише найнеобхідніші дані.

Це також дозволить зберегти необхідний розмір шрифту, щоб таблиця не перетворилася на медичну таблицю для перевірки зору.

Не слід розбивати таблицю та розміщувати її окремі частини на різних слайдах, якщо при цьому ви забули на одному із слайдів відзначити функціональні й змістовні поля таблиці.

### **Анімація об'єктів і зміна слайдів**

Основна роль анімації в презентаціях – це вирішення питання дозування

інформації. Анімуючи об'єкт у презентації, варто пам'ятати, що будь-який рухомий об'єкт знижує сприйняття, відволікає, порушує динаміку уваги.

У титульному слайді використання анімації об'єктів не допускається.

В інформаційних слайдах допускається використання анімації об'єктів тільки у випадку, якщо це необхідно для відображення змін, що відбуваються в тимчасовому інтервалі, і якщо черговість появи анімованих об'єктів відповідає структурі доповіді. У решті випадків використання анімації є недоцільним.

Анімація об'єктів повинна відбуватися автоматично після закінчення необхідного часу. Анімація об'єктів в межах одного слайда "по клацанню" не є раціональною.

Для зміни слайдів використовується режим "вручну". Перехід слайдів у режимі "за часом" не допускається. Дозволяється використання стандартних ефектів переходу, окрім ефектів "жалюзі", "шашки", "розчинення", "горизонтальні смуги". Для всіх слайдів застосовується однотипний ефект їх переходу.

Звуковий супровід анімації об'єктів і переходу слайдів використовується за виключної необхідності.

Включення макросів у матеріали не допускається.

### **Вимоги до структури та змісту презентацій**

- Стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту.
- 12-18 слайдів (PowerPoint).
- Ретельно структурована інформація з акцентом на правові аспекти питання, проблеми, завдання, тощо.
- Наявність коротких та лаконічних заголовків, маркованих та нумерованих списків.
- Важливу інформацію (наприклад, висновки, визначення, правила тощо) треба подавати великим та виділеним шрифтом і розміщувати в лівому верхньому кутку слайда.
- Другорядну інформацію бажано розміщувати внизу слайда.
- Кожному положенню (ідеї) треба відвести окремий абзац.
- Головну ідею треба викласти в першому рядку абзацу.
- Використовуйте табличні форми подання інформації (діаграми, схеми) для ілюстрації найважливіших фактів, що дасть змогу подати матеріал компактно й наочно.
- Графіка має органічно доповнювати текст.
- Пояснення треба розміщувати якнайближче до ілюстрацій, із якими вони мають з'являтися на екрані одночасно.
- Усю текстову інформацію потрібно ретельно перевірити на відсутність орфографічних, граматичних і стилістичних помилок.

### **Додаткові вимоги до змісту презентації (за Д.Льюїсом)**

- Кожен слайд має відображати одну думку.
- Текст має складатися з коротких слів та простих речень.
- Рядок має містити 6-8 слів.
- Всього на слайді має бути 6-8 рядків.
- Загальна кількість слів не повинна перевищувати 50.
- Дієслова мають бути в одній часовій формі.
- Заголовки мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні положення слайду.
- У заголовках мають бути і великі, і малі літери.
- Слайди мають бути не надто яскравими – зайві прикраси лише створюють бар'єр на шляху ефективної передачі інформації.
- Кількість блоків інформації під час відображення статистичних даних на одному слайді має бути не більше чотирьох.
- Підписи до ілюстрації розміщуються під нею, а не над нею.
- Усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі.

**До цих вимог науковці та практики додають такі:**



- Відповідність змісту презентації поставленим дидактичним цілям і завданням.
- Дотримання прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту (відсутність точки в заголовках і т. ін.).
- Відсутність фактичних помилок, достовірність представленої інформації.
- Лаконічність та завершеність тексту на слайді.
- Найбільш важлива інформація повинна розташовуватися у центрі слайду.
- Наявність не більше одного логічного наголосу: яскравість, обведення, миготіння, рух.
- Інформація подається привабливо, оригінально, що звертає увагу слухачів.
- Презентація не повинна бути монотонною і громіздкою.

**Додаток Г.1.****Вимоги до оформлення план-конспекту уроку, до проведення уроків та їх аналізу.**

Готуючись до уроку і, складаючи план-конспект, насамперед треба якнайретельніше розрахувати час на кожний етап уроку. Робота над планом або конспектом уроку дозволяє чітко представити всі елементи уроку та його зміст.

**Приклад схеми плану-уроку.**

Клас..... дата..... № уроку.

**Тема уроку.**

Тему уроку визначається діючою програмою з математики.

**Мета уроку.**

Мета уроку трискладова:

**Навчальна мета** (Вказати, які поняття і закономірності повинні формуватися в учнів на уроці; які вміння і навички, раніше набуті учнями повинні вдосконалюватись і які мають бути засвоєні вперше).

**Виховна мета.** (Вказати, яка робота щодо виховання учнів повинна проводитись на уроці).

**Розвиваюча мета.** (Вказати, які інтелектуальні вміння і навички розвиваються на уроці).

**Зміст уроку.**

Тут розкривається структура уроку, зміст основних його етапів, причому в такій послідовності, яка фактично буде мати місце на уроці.

Підготовка до опитування полягає у тому, що вчитель, встановивши тривалість опитування, заздалегідь намічає, скільки учнів він передбачає опитати, і також вказує перелік основних питань. Корисно також вказати спосіб перевірки домашніх письмових завдань.

Особливо старанно треба продумати план викладу нового матеріалу. Необхідно встановити і записати порядок пророблення окремих питань і час, який потрібний для цього, вказати перелік демонстрацій, тощо.

**Мета конспекту:**

- 1) зафіксувати порядок викладу, щоб випадково не порушити заздалегідь продуманий логічний ланцюг міркувань;
- 2) перерахувати всі питання (із зазначенням правильної відповіді), які треба задати учням, приклади, та іншу важливу інформацію;
- 3) записати точне формулювання означень.

Практикант повинен включити в конспект усі малюнки, схеми, які йому доведеться виконувати на уроці під час викладання матеріалу. Основна вимога, що ставиться до конспекту – це його чіткість.

**Зразок оформлення плану-конспекту уроку з математики****"Затверджую"**

підпис методиста

**План-конспект**

уроку геометрії

у 9 класі школи № 3 м. Глухова, Сумської обл.,  
 проведеного студенткою IV курсу 43М групи  
 факультету природничої і фізико-математичної освіти  
**Литвак Еліною Василівною**

Дата. 22.02.2023

**Тема уроку:** Додавання векторів. Властивості додавання векторів.**Мета уроку:**

- ознайомити учнів з означенням суми векторів в координатній формі, властивостями додавання векторів, з'ясувати геометричне тлумачення векторів, засвоїти теорему та правила додавання векторів, сформулювати вміння виконувати додавання векторів;
- розвивати увагу, абстрактне та логічне мислення;
- виховувати бережливе ставлення до шкільного майна, повагу до старших, своїх однокласників, зацікавленість предметом, який вивчається.

**Обладнання:** класна дошка, плакати, персональний комп'ютер, мультимедійний проектор, екран.**Тип уроку:** комбінований.**План уроку**

№ п/п	Етапи уроку	Час, хв
1.	Організаційна частина	1-2
2.	Повідомлення теми, мети і завдань уроку.	1-2
3.	Перевірка домашнього завдання. Актуалізація опорних знань учнів.	10-12
4.	Мотивація навчальної діяльності учнів	1-2
5.	Повідомлення нового матеріалу	12-15
6.	Сприймання і осмислення, узагальнення і систематизація учнями нових знань	5-7
7.	Підведення підсумків уроку	3-5
8.	Повідомлення домашнього завдання	3

**Хід уроку****I. Організаційна частина (1-2хв.)**

Привітання, перевірка присутності учнів, готовності класу до заняття (наявність інструментарію для креслення, підручників, зошитів, тощо).

**II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку (1-2 хв.)**

Тема сьогоднішнього уроку: «Додавання векторів. Властивості додавання векторів». На уроці ми ознайомимося із означенням суми векторів в координатній формі, властивостями додавання векторів, з'ясуємо геометричне тлумачення векторів, навчимося додавати вектори.

**III. Перевірка домашнього завдання. Актуалізація опорних знань учнів. (10-12хв.)**

Фронтальне опитування:

- Що таке вектор?

*Відповідь: «Вектором називають напрямлений відрізок, тобто відрізок, для якого вказано, який із його кінців є початком, а який - кінцем».*

- Що таке довжина або модуль вектора?

*Відповідь: «Довжиною (або модулем) вектора називають довжину відрізка, що зображає вектор».*

- Які вектори називаються рівними?

*Відповідь: «Вектори називають рівними, якщо вони суміщаються паралельним перенесенням».*

- Назвіть достатні ознаки рівності векторів.

*Відповідь: «1) вектори однаково напрямлені; 2) вони рівні за абсолютною величиною».*

- Назвіть закони дії додавання чисел.

*Відповідь: «Переставний  $(a+b=b+a)$ , сполучний  $a+(b+c)=(a+b)+c$ , розподільний  $(a+b)c=ac+bc$ ».*

**IV. Мотивація навчальної діяльності учнів.** (Евристична бесіда). Згадайте байку: «Лебідь, Рак та Щука». Сутність її виражає вислів «А віз и нині там». Як ви розумієте цей вислів? На сьогоднішньому уроці ми опрацюємо матеріал, який дозволить пояснити цей вислів і на математичній мові точки зору векторів.

#### **V. Повідомлення нового матеріалу. (12-15 хв.)**

##### Розповідь вчителя:

*Озн.: Сумою векторів  $\vec{a}$  і  $\vec{b}$  з координатами  $a_1, a_2$  і  $b_1, b_2$  називається вектор  $\vec{c}$  з координатами  $a_1 + b_1; a_2 + b_2$ , тобто  $\vec{a}(a_1; a_2) + \vec{b}(b_1; b_2) = \vec{c}(a_1 + b_1; a_2 + b_2)$ .*

*Перевіримо, чи справджуються закони дії додавання чисел для векторів?*

*Спочатку розглянемо переставний закон:  $a+b=b+a$ .*

*Давайте замінімо ліву і праву частину через координати окремо і порівняємо результат*

*$a+b = (a_1 + b_1; a_2 + b_2)$  – за означенням;*

*$b+a = (a_1 + b_1; a_2 + b_2)$  – за означенням, оскільки для чисел переставний закон справджується,  $\Rightarrow$  рівність  $a+b=b+a$  справджується.*

*Закон асоціативності  $a+(b+c)=(a+b)+c$  для векторів перевірте самостійно.*

##### {1. Мотивація вивчення теореми}

*Як нам додати вектори задані на малюнку, тобто коли нам не відомі координати векторів?*

*Відповідь на це питання дає теорема:*

##### {2. Засвоєння змісту теореми}

*Теорема: Якби не були точки  $A, B, C$  справедлива векторна рівність:  $\vec{AB} + \vec{BC} = \vec{AC}$*

*- Що дано? Що довести?*

*Відповідь: «Дано:  $A, B, C$ -довільні точки. Довести:  $\vec{AB} + \vec{BC} = \vec{AC}$ . Дану теорему доводять координатним методом».*

##### {3. Доведення теореми}

*Нехай  $A(x_1, y_1), B(x_2, y_2), C(x_3, y_3)$  – дані точки. Координатами вектора  $\vec{AB}$  будуть  $x_2 - x_1, y_2 - y_1$ , координатами вектора  $\vec{BC}$ :  $x_3 - x_2, y_3 - y_2$ . Звідси слідує, що координатами вектора  $\vec{AB} + \vec{BC}$ :  $x_3 - x_1, y_3 - y_1$ . А це і є координатами вектора  $\vec{AC}$ . За теоремою 10.3 вектори  $\vec{AB} + \vec{BC}$  та  $\vec{AC}$  рівні.*

##### {4. Закріплення теореми}

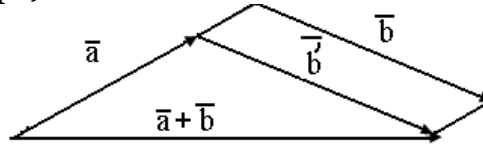
*Розв'яжемо усні вправи.*

*1. Який результат буде:  $\vec{AB} + \vec{BD} = ?$ ,  $\vec{CM} + \vec{KM} = ?$  (без малюнка).*

2. Побудуємо суму двох векторів (які не мають спільного початку). Для цього:

а) від кінця вектора  $\vec{a}$  відкладаємо вектор  $\vec{b}' = \vec{b}$ .

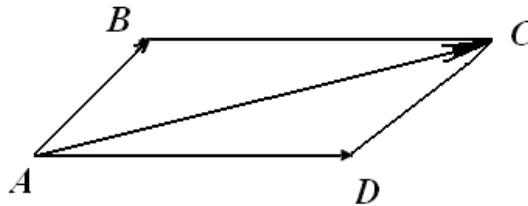
б) отримали вектор, початок якого збігається з початком вектора  $\vec{a}$ , кінець – з кінцем  $\vec{b}$ , який буде сумою векторів  $\vec{a}$  і  $\vec{b}$ . Такий спосіб називається «правилом трикутника» додавання векторів (зображення на екрані за допомогою ПК і мультимедійного проектора).



## VI. Сприймання і осмислення, узагальнення і систематизація учнями нових знань.

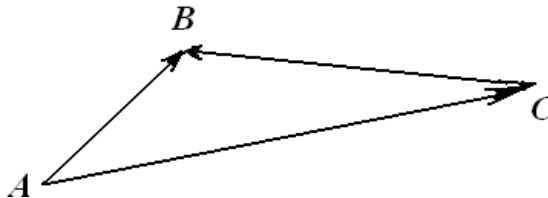
№1. Додайте вектори: (колективне розв'язування задач з викликом учнів до дошки). Зображення векторів на дошці за допомогою ПК і проектора. Учням з метою економії часу не потрібно виконувати додаткових креслень.

Для векторів із спільним початком, їх сума зображується діагоналлю паралелограма, побудованого на цих векторах («правило паралелограма») Справді  $\vec{AB} + \vec{BC} = \vec{AC}$ , а  $\vec{BC} = \vec{AD} \Rightarrow \vec{AB} + \vec{AD} = \vec{AC}$ .



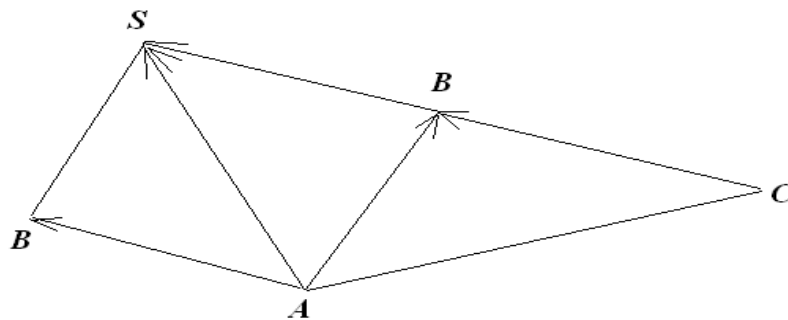
№ 2. Знайдіть суму векторів, якщо дано трикутник ABC:

1)  $\vec{AC} + \vec{CB} = ?$



Згідно з правилом трикутника  $\vec{AC} + \vec{CB} = \vec{AB}$ .

2)  $\vec{AB} + \vec{CB} = ?$



Згідно правила паралелограма  $\vec{AB} + \vec{CB} = \vec{AB} + \vec{BS} = \vec{AS}$  (де  $\vec{BS} + \vec{CB}$  внаслідок паралельного перенесення)

№3 Знайдіть вектор  $\vec{c}$ , що дорівнює сумі векторів  $\vec{a}$  і  $\vec{b}$ . Величину вектора  $\vec{c}$ , якщо:

$$1) \vec{a} = (1; 4), \vec{b} = (-4; 8)$$

$$\text{Розв'язання: } \vec{c} = \vec{a} + \vec{b} = (1; 4) + (-4; 8) = (1+(-4); 4+8) = (-3; 12); |\vec{c}| =$$

$$\sqrt{(-3)^2 + 12^2} = \sqrt{153}$$

$$2) \vec{a} = (2; 5), \vec{b} = (4; 3).$$

Розв'язання :

$$\vec{c} = \vec{a} + \vec{b} = (2; 5) + (4; 3) = (2+4; 5+3) = (6; 8) \quad |\vec{c}| = \sqrt{6^2 + 8^2} = \sqrt{100} = 10.$$

## VII. Підведення підсумків уроку.

Фронтальне опитування, елементи бесіди.

- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?

*Відповідь: «На уроці ми вивчили означення суми векторів в координатній формі, властивості додавання векторів, з'ясували геометричне тлумачення векторів, засвоїли теорему та правила додавання векторів, навчилися додавати вектори».*

- Згадайте алгоритм побудови суми векторів.

*Відповідь: «1) від кінця вектора  $\vec{a}$  відкладаємо вектор  $\vec{b}' = \vec{b}$ ;*

*2) отримали вектор, початок якого збігається з початком вектора  $\vec{a}$ , кінець – з кінцем  $\vec{b}$ , який буде сумою векторів  $\vec{a}$  і  $\vec{b}$ ».*

- Як називається такий спосіб?

*Відповідь: «Такий спосіб додавання векторів називають правилом трикутника».*

- Коли використовують правило паралелограма для додавання двох векторів?

*Відповідь: «Це правило зручно використовувати тоді, коли початки векторів, які треба додати, співпадають».*

## VIII. Повідомлення домашнього завдання.

Опрацювати §17 ст. 173-176 підручника (А.П. Єршова).

Розв'язати: № 591, № 593, № 589 (1-2) – Рівень А

№ 596, № 600 – Рівень В

Дата

Вчитель

Методист

### СХЕМА АНАЛІЗУ УРОКУ

Головним завданням уроку математики є встановлення результату навчально-виховної діяльності вчителя (студента) і учнів.

При цьому необхідно вказати, що сприяло досягненню мети уроку, а що заважало, які недоліки мали місце на уроці та їх причини. Аналізуючи урок, треба мати на увазі, що метою аналізу будь-якого уроку є не тільки виявлення недоліків, а й виявлення позитивних сторін в роботі кожного вчителя (студента), чому треба вчитися у нього.

У процесі спостереження уроку, треба записувати якомога більшу кількість нотаток, стосовно до різних боків уроку. Відповідно до цього, фіксувати свої зауваження та узагальнення. З цією метою рекомендується сторінку зошита, в якому ведеться запис уроку, ділити вертикально на дві частини: основна частина (три чверті) для фіксації фактів по ходу уроку і чверть сторінки для запису зауважень та узагальнень.

Ці матеріали дадуть можливість після уроку глибоко продумати всі його боки, щоб підготуватися до глибокого аналізу.

Обговорення уроку рекомендується почати із самооцінки студентом свого уроку. Тому перше слово надається студенту, який проводив урок. Він же і відповідає на запитання, якщо їх будуть задавати присутні. Далі слово надається по черзі всім практикантам і вчителю, які були присутніми на його уроці. Останнє слово для своїх зауважень і для проведення підсумків обговорення бере методист. Він же оцінює урок і оголошує оцінку.

#### **Аналіз уроку проводиться за такими питаннями:**

##### **А. Організація уроку.**

- 1) Своєчасна поява учнів і практиканта в клас;
- 2) Форма привітання і перевірка присутніх на уроці;
- 3) Наявність крейди, вологої ганчірки; готовність дошки;
- 4) Чи готові учні до уроку (наявність на партах зошитів з фізики, підручника, ручки, олівця, лінійки тощо);
- 5) Чи підготовлені наочні посібники, технічна апаратура;
- 6) Чи точно по дзвінку починається і закінчується урок;
- 7) Вказати час, витрачений на організацію уроку.

##### **Б. Перевірка домашнього завдання.**

- 1) Способи перевірки домашнього завдання; чи вони є навчальними, чи активізують клас; їх ефективність;
- 2) Якість виконання домашнього завдання;
- 3) Чи підготовлені учні до сприйняття нового матеріалу;

##### **В. Тип, структура, зміст уроку і методика його проведення.**

- 1) Тип уроку, правильність вибору типу уроку.
- 2) Відповідність структури уроку його типу.
- 3) Відповідність змісту уроку вимогам програми.
- 4) Науково-технічний рівень уроку. Повнота, точність і правильність формування понять.
- 5) Відповідність змісту навчального матеріалу віковим особливостям учнів і рівню їх підготовки.
- 6) Наочність на уроці, ефективність її застосування.
- 7) Вивчення нового матеріалу. Створення проблемно-пошукової ситуації. Передбачення вчителем можливих труднощів і шляхи їх усунення.
- 8) Шляхи активізації розумової діяльності на уроці.
- 9) Наявність зв'язку з пройденим матеріалом.
- 10) Рівень самостійної роботи учнів на уроці.

11) Закріплення нових знань на уроці. Способи використання знань в різних ситуаціях, розуміння зв'язку теорії з явищами оточуючого середовища.

12) Урахування знань, умінь і навичок, які були отримані учнями на уроці. Об'єктивність і мотивація оцінок вчителя. Якість знань учнів, позитивні та негативні сторони їх підготовки, що виявилися на уроці. Помилки, допущені учнями і способи їх виправлення. Культура мови учнів.

13) Домашнє завдання. Інструктаж вчителя про раціональні прийоми розумової діяльності учнів вдома.

14) Досягнення мети уроку.

15) Раціональність використання часу на уроці.

16) Навчальна та виховна цінність уроку.

17) Якими прийомами роботи практикант забезпечив дисципліну, увагу, контакт з класом, цікавість учнів до уроку? Яким було відношення учнів до уроку в цілому та їх поведінка на окремих його етапах?

18) Які педагогічні якості практиканта проявилися на уроці?

19) Практикант на уроці: культура мови; поза і манера під час викладання матеріалу; голос, міміка, дикція, ритм викладання;

наявність педагогічного такту і авторитет; зовнішній вигляд практиканта.

20) Загальна оцінка уроку. Поради практиканту.

### СХЕМА АНАЛІЗУ УРОКУ

#### ВАРІАНТ 1

Аналіз уроку математики

Вчитель \_\_\_\_\_ Клас \_\_\_\_\_ Дата \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Присутні \_\_\_\_\_ учнів

Тема уроку: \_\_\_\_\_

МЕТА:

Тип уроку \_\_\_\_\_ Мета контролю \_\_\_\_\_

Навчально – виховна діяльність учителя	Рівень розвитку	Навчально – виховна діяльність учнів	Рівень досягнення
<p>I. Навчально-технічна база</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Наявність основних засобів навчання.</li> <li>2. Наявність ТЗН.</li> <li>3. Використання наочності, роздаткового матеріалу, схем, таблиць...</li> </ol> <p>II. Зміст і рівень уроку математики:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Організаційний момент: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Знання вимог програми</li> <li>• Наявність чіткого плану уроку</li> <li>• Підготовка учнів до активної роботи на уроці</li> </ul> </li> <li>2. Мотивація навчальної діяльності(створення проблемної ситуації, показ практичного, прикладного значення теми).</li> <li>3. Перевірка домашнього завдання <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Виявлення виконання ДЗ всіма учнями</li> <li>○ Методи перевірки ДЗ(біля дошки, з місця, за відповідями до вправ, за картками)</li> <li>○ Форми опитування (індивідуальні, групові, фронтальні, письмові, усні)</li> <li>○ Організація опитування(чітка, зрозуміла, нечітка, не достатньо чітка)</li> </ul> </li> <li>4. Актуалізація опорних знань(репродуктивна бесіда, метод</li> </ol>		<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Підготовка до уроку: <ul style="list-style-type: none"> <li>- наявність необхідних засобів навчання,</li> <li>- наявність виконаного дом. завдання,</li> </ul> </li> <li>2. Рівень інтересу до уроку</li> <li>3. Активність та увага на різних етапах уроку: <ul style="list-style-type: none"> <li>на початку уроку</li> <li>в середині уроку</li> <li>в кінці уроку</li> </ul> </li> <li>4. Вміння працювати з підручником, роздатковим матеріалом, тестами,</li> </ol>	



<p style="text-align: center;">репродуктивних завдань)</p> <p style="text-align: center;">5. Вивчення нового матеріалу.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Оптимальність добору навчального матеріалу, відповідність запитань та завдань меті уроку</li> <li>• Реалізація принципів науковості, доступності, зв'язку з життям, між предметних зв'язків</li> <li>• Метод навідних запитань та вправ.</li> <li>• Ефективність роботи з підручником та іншими джерелами,</li> <li>• Ефективність використання вчителем часу,</li> <li>• Раціональність використання наочності та роздаткового матеріалу,</li> <li>• Урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів.</li> </ul> <p style="text-align: center;">6. Формування вмінь. Метод пробних вправ(наслідувальних, попереджувальних, коментованих, пояснювальних)</p> <p>Метод тренувальних вправ, організація пошукової роботи,</p> <p>7. Контроль за ступенем засвоєння учнями знань та вмінь : репродуктивна бесіда, письмова самостійна робота, тестування, додаткові запитання на виявлення глибини отриманих знань, рецензування відповідей вчителем</p> <p>8. Підсумок уроку: висновок вчителя про реалізацію поставлених на уроці завдань, висновки про успішність учнів на уроці та наявність коментарів до оцінок.</p> <p>9. Домашнє завдання: обсяг та доступність для виконання, пояснення завдань вчителем, відповідність вивченого матеріалу складності поставленого домашнього завдання</p>	<p>5. Відтворення теорії:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Відтворення учнями означень, теорем, властивостей (учнями з низьким темпом)</li> <li>- Відтворення доведень теорем базового змісту(учнями з середнім темпом)</li> <li>- Відтворення формулювань і доведень теорем поглибленого змісту(учнями з високим темпом)</li> <li>- Письмове відтворення теорії за завданнями на доповнення,</li> <li>- Доведення теорем за планом-схемою,</li> <li>- Встановлення ключової ідеї(методу, поняття) доведення, перелік тем, теоретичних положень, використаних під час доведення теорем.</li> </ul> <p>6. Розгляд учнями вправ:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- аналіз розв'язання стандартних задач за попередніми записами на дошці,</li> <li>- усне складання загального плану розв'язання задач, письмові записи, плани, схеми.</li> <li>- часткове виконання завдань(виконання окремих кроків)</li> <li>- розв'язання завдання за заданим або самостійно складеним планом,</li> <li>- самостійне випереджальне розв'язування задач та пояснення їх іншим учням,</li> <li>- розв'язування учнем вправи різними способами,</li> </ul> <p>7. Психолого-педагогічні умови уроку:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- культура</li> </ul>	
--	--	--

		спілкування, - педагогічний такт, 8. Дисципліна на уроці - під час уроку, - під час самостійної роботи учнів	
--	--	--	--

## Рівень досягнень мети і завдань уроку

## Висновки:

## 1. Освітньо – пізнавальні завдання уроку:

- забезпечення засвоєння знань (пояснення, повторення, закріплення, основних понять, теорем, властивостей, термінів),

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

- формування, закріплення конкретних та загально – навчальних умінь та навичок, \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

- виявлення та усунення прогалин в знаннях, узагальнення,

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Розвивальні завдання уроку: розвиток умінь виділяти головне, порівнювати, узагальнювати, логічно мислити, робити висновки

\_\_\_\_\_

## 2. Виховні завдання уроку:

## ПРОПОЗИЦІЇ:

\_\_\_\_\_

З аналізом ознайомлений \_\_\_\_\_

Урок відвідав \_\_\_\_\_

**ВАРІАНТ 2**  
**БЛАНК АНАЛІЗУ УРОКУ**

<b>клас</b>
-------------

“ \_\_\_\_\_ ” \_\_\_\_\_ 20\_\_ рік \_\_\_\_\_

**предмет**

Учитель (студент) \_\_\_\_\_

Інформація про клас \_\_\_\_\_

Тема уроку: \_\_\_\_\_

Мета: \_\_\_\_\_

Тип уроку: \_\_\_\_\_

(засвоєння нових знань; засвоєння умінь і навичок; комплексне застосування знань, умінь та навичок; узагальнення та систематизація знань; контроль і корекція знань, умінь та навичок; комбінований урок тощо)

<p><u>Дотримання принципів навчання:</u></p> <p>науковість; доступність; наочність; проблемність; самостійність учнів; активність учнів; системність і послідовність; урахування індивідуальних особливостей учнів; диференціація; інтеграція; свідомість, стійкість засвоєння знань, умінь та навичок; єдність освітніх, розвивальних, виховних функцій навчання.</p>	<p>Реалізовано методи навчання</p> <p><b>Методи навчання:</b> усний виклад матеріалу (розповідь, пояснення); бесіда; спостереження над мовою; робота з підручником; метод вправ.</p> <p><b>Методи навчання:</b> пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемний виклад, частково-пошуковий; дослідницький. Інтерактивні методи.</p>	<p>Застосовано засоби навчання: таблиця; ілюстрація; ТЗН; картки; підручники; посібники; записи на дошці; інші.</p> <p><b>Форми організації навчального процесу:</b> фронтальна; групова; індивідуальна; інші.</p> <p><b>Форми виконання робіт:</b> усна; письмова; з місця; біля дошки; інші.</p>
--	--	--

<p><b>Зовнішня організація уроку</b></p> <p>своєчасність початку і кінця уроку; темп і тональність уроку; раціональна організація навчального часу; своєчасність запису до щоденника домашнього завдання; обсяг домашнього завдання, інструктаж; своєчасність виставлення оцінок, їх коментування.</p>	<p><b>Висновки:</b></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p><b>Організація навчальної діяльності</b></p> <p>мотивація навчання; досягнення мети уроку; логічність і послідовність викладу; оптимальність структури уроку; раціональність використання методів, принципів, засобів навчання; культура мовлення учнів, учителя; рівень дисципліни.</p>	<p><b>Висновки:</b></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

<p><b>Організація опитування</b> (чітка, зрозуміла, недостатньо чітка, нечітка)</p>		
<p><b>Кількість опитаних учнів</b></p> <p>_____</p> <p>Усього:</p>	<p><b>Кількість опитаних учнів</b></p> <p>_____</p> <p>Усього:</p>	<p><b>Кількісний і якісний аналіз навчання</b></p> <p>12б.- 11б.- 10б.- 9б.- 8б.- 7б.- 6б.-</p>

		5б.- 4б.- 3б.- 2б.- 1б.-
--	--	--------------------------------------

**Висновки, зауваження, пропозиції:**


---



---



---

**Урок відвідав:**

(прізвище, ім'я та по батькові; підпис)

**ВАРІАНТ 3  
БЛАНК АНАЛІЗУ УРОКУ**

Предмет \_\_\_\_\_ клас \_\_\_\_\_

Учитель (студент) \_\_\_\_\_

Тема уроку: \_\_\_\_\_

Тип уроку: \_\_\_\_\_

**Основні етапи уроку та їх ефективності:**

організаційний

час / /

Підготовка учнів до активної роботи на уроці та організація їх уваги \_\_\_\_\_;  
формування належного мікроклімату \_\_\_\_\_;

Постановка мети та актуалізація знань

час / /

визначення цілей уроку \_\_\_\_\_; мотивація діяльності учнів з боку вчителя \_\_\_\_\_;  
сприйняття цілей уроку учнями \_\_\_\_\_;

Перевірка домашнього завдання

час / /

ефективність засобів виявлення якості виконання домашнього завдання всіма учнями \_\_\_\_\_;  
цільова спрямованість діяльності та оперативність вчителя \_\_\_\_\_;  
як перевірка д/з сприяє актуалізації опорних знань для подальшої роботи \_\_\_\_\_;  
об'єктивність оцінки \_\_\_\_\_;

Етапи підготовки учнів до активного і свідомого засвоєння нового матеріалу

час / /

попереджуваче формування мети \_\_\_\_\_;  
створення проблемної ситуації \_\_\_\_\_;  
організація пізнавальної діяльності учнів \_\_\_\_\_;

Етап введення нових знань

час / /

оптимальність добору навчального матеріалу \_\_\_\_\_; реалізація принципів науковості, доступності, зв'язку з життям, міжпредметних зв'язків \_\_\_\_\_; ефективність роботи з підручником та іншими джерелами \_\_\_\_\_; добір та використання наочності та засобів навчання \_\_\_\_\_; відповідність мови вчителя ефективному сприйняттю \_\_\_\_\_; виправданість форми навчальної роботи та відповідність методів поставленій меті навчання \_\_\_\_\_; раціональність використання часу \_\_\_\_\_;

Етап відтворення знань. Оволодіння учнями способами діяльності, закріплення та удосконалення знань
--

час /     /
-------------

чіткість формування вчителем завдань та запитань \_\_\_\_\_; збалансованість репродуктивних та проблемних методів навчання \_\_\_\_\_; успішність роботи учнів \_\_\_\_\_;

а) репродуктивний, б) репродуктивно-пошукові рівні відтворення знань (способів діяльності) \_\_\_\_\_; темп роботи учнів та їх активність \_\_\_\_\_; ефективність використання вчителем засобів активізації діяльності учнів \_\_\_\_\_; наявність диференціації завдань для учнів з різними навчальними можливостями \_\_\_\_\_;

Етап узагальнення знань
-------------------------

час /     /
-------------

раціональність та ефективність методів узагальнення матеріалу \_\_\_\_\_; виділення істотних ознак та формулювання висновків \_\_\_\_\_; доцільність та ефективність використання навчальних посібників, схем, креслень, карт та інш. \_\_\_\_\_; чи вдалося включити в активну діяльність всіх учнів \_\_\_\_\_;

Контроль засвоєння (перевірка знань)
--------------------------------------

час /     /
-------------

відповідність запитань та завдань цілям уроку \_\_\_\_\_; раціональність використання різноманітних методів перевірки знань: фронтальна бесіда і індивідуальне опитування, текстове опитування ін. \_\_\_\_\_; постановка додаткових запитань з метою перевірки міцності, глибини усвідомлення \_\_\_\_\_; створення нестандартних ситуацій та організація пошукових форм \_\_\_\_\_; створення атмосфери відповідальності на уроці \_\_\_\_\_; рецензування відповідей учнів \_\_\_\_\_;

Етап підведення підсумків
---------------------------

час /     /
-------------

висновки вчителя про ступінь успішності реалізації завдань навчання \_\_\_\_\_; стимулювання подальшої навчально-пізнавальної діяльності учнів \_\_\_\_\_;

Визначення і пояснення д/з
----------------------------

час /     /
-------------

відповідність завдання цілям навчання \_\_\_\_\_; раціональність пропонуванних видів роботи \_\_\_\_\_; достатність та доступність роз'яснення \_\_\_\_\_; обсяг \_\_\_\_\_;

домашнього завдання \_\_\_\_\_; готовність виконання д/з  
учнями\_\_\_\_\_.

Пропозиції, зауваження, висновки: \_\_\_\_\_

Урок відвідав: \_\_\_\_\_

(прізвище, ім'я та по батькові; підпис)

Додаток Г 4

**Схема оформлення календарно-тематичного плану з  
математики/інформатики**

(Повна назва школи)

Календарно-тематичний план  
з математики/інформатики в \_\_\_\_\_ класі  
з \_\_\_\_\_ по \_\_\_\_\_  
Вчитель: \_\_\_\_\_ (ПІБ, підпис)

№	Зміст навчального матеріалу	Дата	Прим.
<b>Тема 1.</b>			
<b>Тема 2.</b>			

**Зразок оформлення календарно-тематичного плану з інформатики**

Загальноосвітня школа №2 м. Глухів Сумської області

Календарно-тематичний план  
з інформатики в \_\_\_\_ класі  
з \_\_\_\_\_ р. \_\_\_\_\_ по \_\_\_\_\_ р. \_\_\_\_\_  
Вчитель: \_\_\_\_\_ (Іванов А.А.)

№	Зміст навчального матеріалу	Дата	Прим.
<b>Тема 1. Інформація. Інформаційні процеси та системи (2 год)</b>			
1	1	Інформація. Інформаційні процеси. Способи подання й кодування інформаційних повідомлень.	
2	2	Інформаційні системи та технології. Поняття про інформаційну культуру та інформатичну компетентність. Об'єкти та їх властивості.	
<b>Тема 2. Апаратне забезпечення інформаційних систем (3 год)</b>			
3	1	Історія розвитку обчислювальної техніки. Типова архітектура персонального комп'ютера	
4	2	Пристрої обробки та зберігання даних.	

5	3	Пристрої введення та виведення даних. Правила техніки безпеки під час роботи на комп'ютері. <b>Практична робота 1.</b> Робота з клавіатурним тренажером		
---	---	--	--	--

**ДОДАТОК Г.5**

**Зразок оформлення плану-конспекту уроку з інформатики**

**"Затверджую"**

**План-конспект**  
уроку інформатики в 9 класі  
школи № \_\_\_\_\_,

(прізвище, ім'я, по батькові вчителя)

Дата: \_\_\_\_\_

**Тема: «З кого винахідники «списали» комп'ютер».**

**Цілі уроку:**

- допомогти учням засвоїти поняття архітектура ЕОМ, схему будови комп'ютера, дати перші основні поняття, необхідні для початкової роботи на комп'ютері.
- виховання інформаційної культури учнів, уваги, охайності, дисциплінованості.
- розвиток пізнавальних інтересів, навичок роботи з мишею і клавіатурою, самоконтролю, уміння конспектувати.

**Обладнання:** дошка, комп'ютер, комп'ютерна презентація.

**Тип уроку і методи його проведення:** комбінований урок; методи: бесіда..

**План уроку:**

№ п/п	Етапи уроку	Час, хв	Організаційно-методичні вказівки
I	Організаційна частина	1	
II	Перевірка домашнього завдання	7	
III	Оголошення теми і мети уроку Теоретична частина	10	
IV	Практична частина	12	
V	Домашнє завдання	2	
VI	Питання учнів	5	
VII	Підведення підсумків уроку	2	



## Хід уроку:

### I. Організаційна і мотиваційна частина.

Вітання, перевірка присутніх. Пояснення ходу уроку.

### II. Перевірка знань.

На минулих уроках ми говорили про інформацію, її властивості, кодування інформації. Для перевірки того як ви засвоїли цю тему давайте пройдем тест. Запустите програму Internet Explorer. На сторінці (її адреса <http://server>), що завантажилася, знайдіть посилання Тести-online. Перейдіть за посиланням на сторінку з тестами. Введіть своє ім'я і клас, виберіть тест «інформація», натискуйте кнопку почати тест. Кожне запитання має кілька варіантів відповіді, виберіть той, який ви вважаєте за правильний. Після відповіді на всі запитання натискуйте кнопку перевірити.

### III. Теоретична частина.

З цього уроку ми починаємо знайомство з комп'ютером. Спочатку мова піде про технічну будову комп'ютера. У інформатиці є таке поняття: «архітектура ЕОМ».

Під **архітектурою ЕОМ** розуміють опис пристрою і принципів роботи комп'ютера, достатнє для користувача і програміста. Архітектура не включає конструктивних подробиць пристрою машини, електронних схем. Ці відомості потрібні конструкторам, фахівцям з наладки і ремонту ЕОМ.

З давніх часів люди прагнули полегшити свою працю. З цією метою створювалися різні машини і механізми, що підсилюють фізичні можливості людини. Комп'ютер був винайдений в середині ХХ століття для посилення можливостей інтелектуальної роботи людини, тобто роботи з інформацією.

З історії науки і техніки відомо, що ідеї багатьох винаходів людина підглянула у природі. Наприклад, ще в XV столітті великий італійський учений і художник Леонардо да Вінчі вивчав будову тіл птахів і використовував ці знання для конструювання літальних апаратів. Російський учений Н.Е.Жуковський, основоположник науки аеродинаміки, також досліджував механізм польоту птахів.

*(словесний метод: розповідь)*

#### Створення проблемної ситуації.

- **А з кого списали комп'ютер?**

З самого себе. Лише людина постаралася передати комп'ютеру не свої фізичні, а свої інтелектуальні здібності, тобто можливість роботи з інформацією.

По своєму призначенню **комп'ютер** – це універсальний технічний засіб для роботи з інформацією. За принципами своєї будови *комп'ютер – це модель людини, що працює з інформацією.*

*(проблемний метод)*

Є чотири основні компоненти інформаційної функції людини:

- *прийом (введення) інформації;*
- *запам'ятовування інформації (пам'ять);*
- *процес мислення (обробка інформації);*
- *передача (вивід) інформації.*

Комп'ютер включає пристрої, що виконують ці функції мислячої людини:

- *пристрої введення,*
- *пристрої запам'ятовування (пам'ять),*
- *пристрій обробки (процесор),*
- *пристрої виводу.*

Працюючи з інформацією, людина користується не лише тими знаннями, які пам'ятає, але і книгами, довідниками і іншими зовнішніми джерелами.

В комп'ютера теж є два види пам'яті: *оперативна (внутрішня)* і *довготривала пам'ять*

Схема будови комп'ютера



Схема будови комп'ютера вперше була запропонована в 1946 р. американським вченим Джоном фон Нейманом. Дж. фон Нейман сформулював основні принципи роботи ЕОМ, які багато в чому збереглися і в сучасних комп'ютерах.

Але не можна ототожнювати «розум комп'ютера» з розумом людини. Важлива відмінність в тому, що робота комп'ютера строго підпорядкована закладеною в нього програмою, людина ж сама управляє своїми діями.

**Програма** – це вказівка на послідовність дій (команд), яку повинен виконати комп'ютер, аби розв'язати поставлене завдання обробки інформації.

Інформація, що обробляється на комп'ютері, називається **даними**. Під час виконання програми вона знаходиться у внутрішній пам'яті.

Таким чином, **комп'ютер** є сукупністю пристроїв і програм, що керують роботою цих пристроїв.

**Апаратне забезпечення** – система взаємозв'язаних технічних пристроїв, що виконують введення, зберігання, обробку і виведення інформації.

**Програмне забезпечення** – сукупність програм, що зберігаються на комп'ютері.

(словесний метод: розповідь)

**Тепер дайте відповідь на кілька запитань:**

1. Що називається архітектурою ЕОМ?
2. Перерахуйте основні пристрої, що входять до складу ЕОМ.
3. Перерахуйте основні пристрої, що входять до складу комп'ютера.
4. Яке призначення в кожного з них?
5. У чому відмінність між внутрішньою і зовнішньою пам'яттю?

(практичний метод)

**IV. Практична частина.**

Сьогодні на практичній частині заняття ми продовжимо освоювати клавіатуру. **Ваша мета сьогодні навчитися редагувати, тобто змінювати текст.**

Учні мають навик роботи з клавіатурою, запускають клавіатурний тренажер і виконують завдання по «сліпому друку».

Для роботи з клавіатурою використовуватимемо вже знайому програму «Блокнот». На робочому столі знайдете значок текстового файлу «Урок5 Практика». Відкрийте його подвійним клацанням.

**Ваше завдання** - внести до цього тексту свої дані. Для цього необхідно переміщатися по тексту (використовуємо кнопки управління курсором), видаляти символи (кнопки [Backspace] і [Delete] ) і друкувати свій текст.

*Учні виконують завдання.*

*(практичний метод)*

#### **V. Домашнє завдання.**

Знати, що таке архітектура ЕОМ, схему пристрою комп'ютера. Учням, які мають комп'ютери вдома, продовжувати освоювати «сліпий десятипальцевий метод друку».

Додаткове завдання: знайти інформацію про Джона фон Неймана.

#### **VI. Питання учнів.**

Відповіді на питання учнів.

#### **VII. Підсумок уроку.**

Підведення підсумку уроку. Виставляння оцінок.

На уроці ми дізналися, що таке архітектура ЕОМ, з кого винахідники «списали» комп'ютер, схожість і відмінність людини і комп'ютера. Так само ми навчилися редагувати текстову інформацію в комп'ютері.

**ДОДАТОК Г.6****Схема оформлення виховного заходу з математики/інформатики**

Виховний захід повинен містити: тему, цілі, завдання, дату проведення, місце проведення, програму, дійових осіб та виконавців, сценарій; підпис класного керівника, вчителя та методиста з оцінками кожного.

Схема оформлення виховного заходу:

Тема: \_\_\_\_\_

Мета: \_\_\_\_\_

Завдання: \_\_\_\_\_

Місце проведення: \_\_\_\_\_

Програма \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Дійові особи та виконавці \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Сценарій заходу \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Класний керівник \_\_\_\_\_

Вчитель \_\_\_\_\_

Методист \_\_\_\_\_

## ДОДАТОК Г7

**Вимоги до опису кабінету математики/інформатики**

Опис кабінету математики/інформатики виконується в довільному вигляді, представляє собою зв'язний текст, але містить в собі відповіді на нижче вказані питання:

- розташування кабінету в будівлі школи (поверх, сусідні приміщення, куди виходять вікна кабінету тощо);
- площа кабінету, к-сть вікон, висота кабінету, наявність лаборантської кімнати, наявність жалюзей, занавісок тощо;
- схема кабінету (розташування входних дверей, вікон, робочих місць вчителя і учнів, інших меблів тощо);
- характеристика наявної техніки, електричної мережі, інших апаратних засобів (телевізор, мультимедійний проектор, графобудівник, епі- чи діа-проектор тощо);
- наявність та характеристика наочних посібників, дидактичних та роздаткових матеріалів, нормативних документів тощо;
- наявність та опис настінної інформації (стенди, плакати, транспаранти тощо);
- наявність стенда «Правила користування кабінетом»;
- наявність матеріалів для проведення гурткових, факультативних занять, вечорів та вікторин з математики, екскурсій тощо).

**Зауваження.** Опис кабінету можна доповнювати фотографіями, схемами, копіями документів тощо.

## Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики на особистість учня

### I. Загальні відомості про сім'ю учня

1. Прізвище, ім'я дитини, вік.
2. Структура сім'ї (повна, неповна).
3. Склад сім'ї, вік батьків, фах, освіта.  
(Описати, як впливають (впливали) на розвиток дитини і становлення її характеру, формування особистості структура сім'ї, вік, фах та освіта батьків, якщо є брати й сестри, то зазначте їх вплив).

### II. Загальний розвиток, обізнаність

1. Інформованість у різних галузях знань (Наведіть приклад).
2. Джерела отримання інформації:
  - а) школа;
  - б) сім'я;
  - в) позашкільні заклади;
  - г) самоосвіта.
3. Новоутворення вікового періоду (наявність, ступінь розвитку).

### III. Пізнавальні процеси

1. Особливості пам'яті (хороша, середня, погана. Наведіть приклад, у чому це виявляється або доведіть емпіричним шляхом).
2. Мислення (який вид мислення є провідним; які форми та операції мислення актуалізуються під час вирішення різних завдань. Наведіть приклад, у чому це виявляється або доведіть емпіричним шляхом).

### IV. Емоційно-вольова спрямованість

1. Вимогливість, цілеспрямованість, критичність. Схильність до навіювання, страху. (Навести приклад).
2. Емоційність та її вплив на створення позитивного (негативного) фону в групі (Навести приклад).

### V. Особистісний розвиток

1. Самооцінка та її вплив на міжособистісні відносини з членами групи, мікрогрупи.
2. Особистість і прояви групового тиску. Конформність (неконформність), референтність (нереферентність).
3. Інтереси, ціннісні орієнтації в системі соціальної спрямованості класу.
4. Соціальні чекання групи від особистості:
  - а) ступінь прояву до дитини симпатії (антипатії);
  - б) чи має стійких друзів, чи обмежується ця дружба групою, чи виходить за її межі;
  - в) чи користується авторитетом;
  - г) прояви конфліктності, компромісу ( описати 1-2 ситуації).
5. Організаторські можливості дитини:
  - а) ступінь прояву рис виконавця та керівника.
  - б) тактовність.
6. Ступінь самоконтролю дитини. Рівень її моральної вихованості в системі соціальної спрямованості класу (запропоновані пункти проілюструвати прикладами або довести емпіричним шляхом).

### Висновки, рекомендації.

У висновках Ви стисло викладаєте основні особливості дитячої особистості, з'ясовані в результаті спостережень і дослідження, в цілому.

Рекомендації мають бути конкретними, придатними для застосування вчителем на практиці з метою корекції з'ясованих Вами поведінкових відхилень, недоліків характеру дитини тощо.

Примітки:

1. Ви повинні обов'язково провести 2-3 методики з будь-яких запропонованих розділів майбутньої характеристики.
2. Звертаємо Вашу увагу, що з цього приводу у студентів виникає багато запитань, тому вибір таких методик має бути доцільним, інформативним, щоб краще розкрити особливості дитячої особистості. Наприклад, запитують про методику, яка допомагає з'ясувати короткочасну пам'ять: наскільки цей вид пам'яті важливий у навчальній діяльності, зокрема у засвоєнні певного матеріалу? – мабуть, доцільніше з'ясувати механічну або смислову пам'ять, механічне або смислове запам'ятовування.